

Patronatul Investitorilor
Autohtoni
PIAROM

membru al

CONFEDERAȚIEI NAȚIONALE A PATRONATULUI ROMÂN

STUDIU

**privind dinamica pieței muncii la nivelul
principalelor industrii angajatoare
din România în perioada 2016-2017**

CUPRINS

1	Introducere	8
2	Metodologia cercetării	10
3	Rezumat executiv	13
4	Tendințe generale privind evoluția forței de muncă în perioada 2016-2017	26
4.1	Structura generală a forței de muncă	27
4.2	Specializarea forței de muncă	40
4.3	Analiza corelațiilor dintre forța de muncă și populația activă	45
4.4	Salarizarea	50
4.5	Structura forței de muncă pe grupe de vârstă	64
5	Structura și dinamica forței de muncă la nivelul principalelor sectoare economice angajatoare	69
5.1	Industria prelucrătoare	69
5.2	Transporturi, logistică și depozitare	73
5.3	Construcțiile	77
5.4	Comerțul.....	80
6	Dinamica și structura forței de muncă în sectorul de cercetare-dezvoltare și inovare	84
6.1	Caracteristici ale evoluției forței de muncă în sectorul CDI din România	84
6.2	Analiza dinamicii forței de muncă în organizațiile din domeniul CDI.....	87
6.3	Analiza dinamicii forței de muncă la nivelul ocupațiilor din sectorul CDI	89
7	Analiză privind dinamica forței de muncă la nivelul sectoarelor dominate de capitalul autohton.....	98
8	Concluzii	104
9	Anexe - Indicatori regionali privind evoluția, structura și dinamica forței de muncă	105

LISTA TABELELOR

Tabelul nr. 1 Ponderea deținută de fiecare regiune de dezvoltare în totalul contractelor de muncă la nivel național: analiză comparativă	28
Tabelul nr. 2 Dinamica CIM pe județe în perioada 2016-2017 - primele 5 și ultimele 5 județe în funcție de evoluția CIM (%)	30
Tabelul nr. 3 Ponderea contractelor de muncă din regiunile analizate în total contracte de muncă la nivel național, pe grupe majore COR: analiză comparativă.....	31
Tabelul nr. 4 Analiza comparativă a structurii forței de muncă a județelor incluse în regiunile de dezvoltare	34
Tabelul nr. 5 Sectoarele economice (Coduri CAEN) cu cel mai mare număr de angajați la 01.10.2017	40
Tabelul nr. 6 Sectoarele economice (Coduri CAEN) cu cea mai mare dinamică a numărului de CIM	42
Tabelul nr. 7 Ocupațiile (Coduri COR) cu cel mai mare număr de angajați la 01.10.2017	44
Tabelul nr. 8 Grupele de ocupații (Grupe minore COR) cu cea mai mare dinamică a numărului de CIM în anul 2017	45
Tabelul nr. 9 Corelații între numărul de contracte de muncă și structura forței de muncă ...	47
Tabelul nr. 10 Distribuția contractelor de muncă pe diviziuni CAEN și intervale salariale la 01.10.2017	51
Tabelul nr. 11 Distribuția contractelor de muncă pe subgrupe majore COR și intervale salariale la 01.10.2017	57
Tabelul nr. 12 Distribuția contractelor de muncă pe intervale salariale 01.10.2017 - analiză comparată la nivel de județ	61
Tabelul nr. 13 Distribuția contractelor de muncă pe subgrupe majore COR și intervale de vârstă la 01.10.2017	65
Tabelul nr. 14 Principalele ocupații (coduri COR) cu medie de vârstă ridicată	67

Tabelul nr. 15	Principalele ocupații (coduri COR) cu medie de vârstă scăzută	68
Tabelul nr. 16	Dinamica forței de muncă în industria prelucrătoare în perioada 2016-2017 ..	70
Tabelul nr. 17	Dinamica forței de muncă în industriile din sectorul transport-depozitare în perioada 2016-2017.....	74
Tabelul nr. 18	Dinamica forței de muncă în industriile din sectorul construcțiilor în perioada 2016-2017.....	77
Tabelul nr. 19	Dinamica forței de muncă în industriile din sectorul comerț în perioada 2016-2017	80
Tabelul nr. 20	Activitățile economice din sectorul comerț cu cea ridicată dinamică a forței de muncă în perioada 2016-2017.....	81
Tabelul nr. 21	Evoluția personalului în organizațiile din sectorul CD - grupare pe Coduri CAEN	88
Tabelul nr. 22	Evoluția principalelor ocupații din sectorul de cercetare-dezvoltare	90
Tabelul nr. 23	Evoluții în structura personalului CDI pe categorii de ocupații (grupe minore COR)	91
Tabelul nr. 24	Dinamica forței de muncă în sectoarele economice dominate de capitalul privat autohton.....	98

LISTA FIGURILOR

Figura nr. 1 Distribuția numărului de contracte de muncă pe unități administrativ-teritoriale de nivel I	30
Figura nr. 2 Structura forței de muncă a României pe secțiuni CAEN	38
Figura nr. 3 Sectoarele de activitate (diviziuni CAEN) cu cea mai ridicată pondere a CIM peste media pe economie (peste 700 euro)	56
Figura nr. 4 Sectoarele de activitate (diviziuni CAEN) cu cea mai ridicată pondere a CIM în zona salariului minim (sub 350 euro)	57
Figura nr. 5 Grupele de salariați (subgrupe majore COR) cu cea mai ridicată pondere a CIM peste media pe economie (peste 700 euro)	60
Figura nr. 6 Grupele de salariați (subgrupe majore COR) cu cea mai ridicată pondere a CIM în zona salariului minim (sub 350 euro)	60
Figura nr. 7 Ponderea numărului de CIM aflate în zona salariului minim pe economie - primele 5 și ultimele 5 județe	63
Figura nr. 8 Distribuția regională a forței de muncă din industria prelucrătoare (mii CIM)	71
Figura nr. 9 Dinamica forței de muncă în sectorul transport-depozitare (Secțiunea H CAEN) în perioada 2016-2017	73
Figura nr. 10 Distribuția regională a forței de muncă în sectorul transport-depozitare (Secțiunea H CAEN) - primele 5 și ultimele 5 județe angajatoare.....	75
Figura nr. 11 Distribuția regională a forței de muncă în sectorul transport-depozitare (Secțiunea H CAEN) - Analiză comparată Manipulați marfă - Conducători mașini de mare tonaj	75
Figura nr. 12 Dinamica forței de muncă în sectorul construcțiilor (Secțiunea F CAEN) în perioada 2016-2017.....	77
Figura nr. 13 Distribuția regională a forței de muncă în sectorul construcțiilor (Secțiunea F CAEN) - primele 5 și ultimele 5 județe angajatoare.....	79

Figura nr. 14 Dinamica forței de muncă în comerț (Secțiunea G CAEN) în perioada 2016-2017	80
Figura nr. 15 Distribuția regională a forței de muncă în comerț (Secțiunea G CAEN) - primele 5 și ultimele 5 județe angajatoare	82
Figura nr. 16 Evoluția ponderii PIB alocată pentru cercetare-dezvoltare în perioada 2005-2015	86
Figura nr. 17 Procent de creștere a numărului de cercetători în țări din Europa Centrală și de Est (2005-2015)	87
Figura nr. 18 Structura ocupațiilor din sectorul CD în funcție de numărul de CIM arondate ...	89
Figura nr. 19 Structura angajaților din sectorul CD la data de 01.10.2017	93
Figura nr. 20 Distribuția regională a specialiștilor CD - nr. CIM înregistrate în octombrie 2017.....	94
Figura nr. 21 Numărul de contracte de muncă în domeniul cercetării la 1000 de contracte de muncă	95
Figura nr. 22 Distribuția regională a creșterii numărului de CIM în perioada 2016-2018, în sectoarele economice dominate de capitalul autohton.....	101
Figura nr. 23 Polarizarea creșterilor de CIM la nivel regional: analiză comparată între sectoarele economice dominate de capitalul autohton și celelalte ramuri ale activității economice	103

1 Introducere

Prezentul studiu reprezintă o continuare a preocupărilor dezvoltate de către Patronatul Investitorilor Autohtoni în ultimii ani de a analiza principalele particularități ale pieței muncii din România și de a evidenția domeniile pe care se poate sprijini dezvoltarea durabilă a țării noastre în domeniul angajării și competitivității forței de muncă.

Având ca punct de plecare analiza realizată de către PIAROM în anul 2016 și intitulată *Studiu privind Analiza Forței de Muncă la Nivelul Regiunilor de Dezvoltare ale României, Aferent Anului 2015*, în ultimii 2 ani Patronatul a urmărit îndeaproape tendințele de evoluție ale principalelor industrii angajatoare din România, dar în egală măsură și evoluția pieței muncii în sectoarele industriale în care capitalul autohton este predominant. Concluziile rezultate în urma acestei analize comprehensive au fost transpuse în cadrul prezentului material, care utilizează drept fundament informații cu caracter statistic monitorizate îndeaproape pe întreaga perioadă de analiză, pentru a reflecta cât mai fidel dinamica principalilor parametri ai pieței muncii din România. Spre deosebire de analiza anterioară, prezentul studiu nu mai insistă asupra particularităților regionale ale pieței forței de muncă (întrucât la nivelul acestora nu au apărut modificări semnificative), ci pune accentul pe dinamica principalelor sectoare angajatoare la nivel național, și pe sectorul de cercetare-dezvoltare-inovare, căruia ar trebui să îi revină rolul de generator al unor noi sectoare economice de nișă și implicit de creator de noi oportunități de ocupare generatoare de valoare adăugată.

Din punct de vedere al structurii generale a Studiului, acesta este divizat în 4 secțiuni principale, după cum urmează:

- **tendențele generale privind evoluția forței de muncă în perioada 2016-2017**, care pe de o parte scot în evidență modificările structurale intervenite în funcționarea pieței muncii față de datele disponibile în anul 2015, iar pe de altă parte subliniază, utilizând un fundament statistic detaliat, perspectivele de dezvoltare sustenabilă a pieței muncii din România;
- **structura și dinamica forței de muncă la nivelul principalelor sectoare angajatoare** (industria prelucrătoare, sectorul transporturilor, logisticii și depozitării, sectorul construcțiilor și comerțul), care prezintă, prin raportare la situația din anul 2015, coroborată cu evoluțiile din anii 2016 și 2017, modificări pe alocuri semnificative și relevante pentru dezvoltarea sustenabilă a pieței muncii din România;
- **dinamica și structura forței de muncă în sectorul de cercetare-dezvoltare și inovare**, secțiune în cadrul căreia este realizată o analiză distinctă la nivelul sectorului de CDI, care are un rol principal în toate economiile moderne în generarea de produse, procese și tehnologii inovative, care înglobează conținut ridicat de tehnologie și/sau expertiză și care, prin natura sa, este principalul generator de

valoare adăugată atât pentru sectorul comercial (în cazul bunurilor, produselor și tehnologiilor marketabile), cât și pentru forța de muncă angajată pentru a valorifica rezultatele cercetării;

- **dinamica forței de muncă la nivelul sectoarelor dominate de capitalul autohton**, subiect abordat în mod distinct ca o continuare a cercetărilor anterioare întreprinse de PIAROM și materializate prin publicarea, împreună Ziarul Financiar, a studiului "Capitalul privat românesc", edițiile I-III.

Cele 4 secțiuni menționate mai sus sunt prezentat în cadrul studiului atât din punct de vedere structural, cât și din punct de vedere dinamic, urmărindu-se în final crearea cadrului pentru un model de previziune a dinamicii pieței forței de muncă, având ca origine tendințele înregistrate în prezent.

Studiul se încheie cu o secțiune de concluzii în care sunt reluate cele mai semnificative aspecte rezultate în urma interpretărilor statistice și care pot constitui subiectul unor analize aprofundate în cadrul următoarelor studii și analize publicate sub egida PIAROM. Toate datele și informațiile prezentate în cadrul studiului au la bază prelucrări statistice de detaliu, care sunt anexate materialului, pentru a servi atât ca sursă bibliografică pentru interpretările din cadrul studiului, cât mai ales ca bază de date din care pot fi extrase și comparate numeroase alte informații decât cele asupra cărora s-a insistat în Studiu.

Prezentul studiu, similar celui publicat în anul 2016, a fost elaborat de același colectiv mixt de specialiști, provenind deopotrivă din mediul academic și din mediul de afaceri, cu preocupări anterioare relevante în ceea ce privește studiul dinamicii pieței muncii la nivel național și internațional, ca răspuns la provocarea adresată de Patronatul Investitorilor Autohtoni de a aprofunda evoluțiile pieței forței de muncă prin realizarea unei analize completă, complexă și multidimensională a acesteia la nivelul unor industrii cu rol strategic în sustenabilitatea pe termen lung a pieței autohtone a muncii.

Colectiv de elaborare:

Dr. Marian-Mihai CIOC

Dr. Oana-Cătălina ȚĂPURICĂ

Dr. Florin TACHE

2 Metodologia cercetării

Întrucât scopul prezentului studiu a fost acela de a reflecta situația existentă la nivelul pieței muncii cu un nivel de acuratețe cât mai ridicat, metodologia utilizată pentru obținerea, culegerea, prelucrarea, sistematizarea și interpretarea datelor a fost una deosebit de laborioasă, datorită volumului mare de date și inconsistenței acestora.

Sursele de informații utilizate pentru elaborarea analizelor prezentate în cadrul studiului de față reprezintă surse oficiale, ce includ, fără a se limita la:

- datele și informațiile furnizate de către **Inspectoratele Teritoriale de Muncă** cu privire la numărul de salariați, numărul de contracte de muncă cu normă întreagă, principalele industrii angajatoare și principalele ocupații întâlnite la nivelul fiecărei regiuni și la nivelul fiecărui județ; datele au vizat în principal înregistrările din aplicația națională REVISAL, fiind solicitate în data de 01 octombrie a fiecăruia dintre anii de analiză, pentru a li se asigura comparabilitatea și pentru a elimina influența sezonality; cu această ocazie, a fost constată încă existența unor variații semnificative ale variabilelor analizate, dovedind astfel că piața muncii este încă volatilă și impredictibilă.
- datele și informațiile publice puse la dispoziție de către **Institutul Național de Statistică**, sub forma seriilor de timp ce caracterizează dinamica pieței muncii și a nivelului de ocupare;
- datele și informațiile raportate de către România către Comisia Europeană, în calitate de stat membru al Uniunii Europene, și care sunt disponibile în bazele de date publice ale **Institutului European de Statistică EUROSTAT**.

Prelucrarea datelor s-a realizat având în vedere asigurarea comparabilității datelor, fiind utilizată o aplicație informatică de calcul tabelar.

Eforturile colectivului de elaborare a Studiului de a valida informațiile culese în primă instanță de la Inspectoratele Teritoriale de Muncă prin accesarea altor surse de informații au fost îngreunate de lipsa unor date de intrare consistente, complete, și/sau convergente cu privire la ocuparea forței de muncă, rezultând concluzia că nivelul cel mai ridicat de veridicitate, de completitudine și de acuratețe, îl prezintă datele extrase din aplicația informatică REVISAL. Cu toate acestea, în cadrul metodologiei utilizată la elaborarea Studiului au fost luate în considerare și o serie de limitări ale cercetării, generate în principal tocmai de lipsa unor surse de date alternative față de aplicația REVISAL, care să estompeze punctele slabe ale acesteia. Dintre vulnerabilitățile metodologiei utilizate amintim:

- statisticile privind forța de muncă la nivelul județelor și al Municipiului București asociază locul de desfășurare a activității salariatului cu sediul social sau punctele de lucru ale angajatorului; astfel, informația este relativ deformată, întrucât, spre exemplu, există numeroase firme cu sediul în țară, dar care au puncte de lucru fără personalitate juridică în marile orașe și municipii, iar contractele de muncă cu

angajații figurează înregistrate în evidențele Inspectoratului de Muncă Județean de care aparține sediul social al societății;

- locul în care angajatul își desfășoară activitatea, sau chiar locul în care acesta locuiește nu corespunde cu domiciliul din documentele de identitate, fapt ce face ca indicatori la nivel regional sau județean precum raportul dintre numărul de contracte individuale de muncă și populația ocupată să fie distorsionați statistic;
- metodologia aplicată nu dispune de modele de cuantificare a măsurii în care dinamica unor indicatori se datorează evoluțiilor macroeconomice sau se datorează unor factori conjuncturali și/sau subiectivi (modificări ale legislației muncii, reîncadrări ale unor profesii liberale ca activități salarizate, facilități fiscale pentru angajații din anumite sectoare de activitate), aceștia din urmă alterând relevanța statistică a datelor;
- statisticile forței de muncă raportate la codurile CAEN pot fi afectate de faptul că contractele individuale de muncă sunt înregistrate ca aparținând codului CAEN principal al angajatorului, existând însă numeroși angajatori care derulează activitatea comercială curentă pe alte coduri CAEN autorizate, independente de codul CAEN principal declarat în actele constitutive ale societăților sau la Oficiul Registrului Comerțului;
- datele și informațiile existente, fiind fundamentate în mod cvasi-exclusiv pe înregistrările din REVISAL, nu permit realizarea unei analize corelative între nivelul de studii al angajatului, calificarea pe care acesta o deține și încadrarea sa în muncă;
- statisticile cu privire la munca la negru sau la munca desfășurată în afara cadrului legal sunt foarte puțin dezvoltate, motiv pentru care o parte importantă din populația activă și aptă de muncă este exclusă din selecții;
- aplicația REVISAL nu oferă informații complete cu privire la nivelurile de salarizare ale angajaților, în condițiile în care, pe fondul intensificării activității companiilor multinaționale s-a instituit din ce în ce mai frecvent sistemul de bonusare a angajaților în funcție de performanță; deși din punct de vedere fiscal, aplicarea unor sisteme de bonusare nu ridică probleme, din punct de vedere al statisticii forței de muncă, aplicarea unor astfel de sisteme face ca valorile medii ale salariilor în anumite industrii să scadă, fapt ce nu concordă cu realitatea;
- nomenclatorul COR este neactualizat în sensul că:
  - există numeroase ocupații apărute în ultimii ani, ca urmare a progreselor înregistrate în industriile emergente, și care nu își găsesc echivalentul în nomenclator, fapt ce a condus la încadrarea eronată a contractelor de muncă aferente angajaților care practică astfel de ocupații;
  - există numeroase ocupații care deși se regăsesc în COR, înregistrează un număr foarte mic (1-10) de contracte de muncă la nivel național, ceea ce le face, în mare măsură, irelevante pentru analiză;

- există ocupații, care pe fondul expansiunii accelerate a unor sectoare (ex: transporturi, construcții), nu sunt categorisite în mod corespunzător (cum este, spre exemplu cazul șoferilor de TIR, ai celor de autoutilitare, ai celor de camioane, etc, care sunt regrupați generic în categoria șoferi de mare tonaj).

În ceea ce privește aspectele referitoare la nomenclatorul COR și deficiențele pe care acesta le prezintă, menționăm faptul că în anul 2017 PIAROM a semnalat în mod public necesitatea realizării unei **reorganizări la nivel de cod COR**, desigur cu respectarea standardelor internaționale de structurare a ocupațiilor până la nivelul subgrupelor minore COR. Au fost avute în vedere argumente dintre cele prezentate mai sus, respectiv faptul că pe de o parte, există ocupații definite mult prea specific: dintre cele 3.950 de coduri COR analizate, 26 coduri COR corespund unui singur CIM, 660 coduri COR corespund unui număr de 2-10 salariați, în timp ce 903 coduri COR corespund unui număr de 11-100 salariați, iar pe de altă parte, există ocupații definite mult prea general.

PIAROM manifestă o preocupare constantă în direcția corectării aspectelor sus-menționate, propunând atât reorganizări la nivelul nomenclatorului COR, cât și o serie de optimizări ale REVISAL, toate aceste fiind comunicate autorităților competente în domeniu.

3 Rezumat executiv

Piața forței de muncă reprezintă un barometru al dinamicii macroeconomice a unui stat, oferind indicii prețioase cu privire la tendințele de dezvoltare economică a acestuia, tendințele de distribuție a resurselor, sau polarizarea valorii adăugate. Dincolo de indicatorul macroeconomic direct furnizat de analiza pieței muncii (rata șomajului), o abordare aprofundată a subiectului poate releva informații cu privire la disparitățile regionale de dezvoltare, sectoarele strategice care concentrează cea mai mare parte a forței de muncă, industriile care au cea mai ridicată productivitate, dezechilibrele între cererea și oferta de forță de muncă (ce pot constitui input pentru proiectarea strategiilor în domeniul educațional și al învățământului), tendințele de migrare, îmbătrânire a populației, etc. Prezentul studiu reprezintă o analiză aprofundată a dinamicii pieței muncii din România, care scoate în evidență o serie de realități ale contextului macroeconomic național. Astfel, din analiza realizată rezultă o tendință generală de creștere a pieței muncii, ca dinamică, diversitate și complexitate, însă în egală măsură rezultă și permanentizarea unor puncte slabe și amenințări în ceea ce privește perspectivele de evoluție ale pieței muncii din România: polarizarea forței de muncă active în jurul capitalei, existența unor decalaje semnificative de competitivitate între regiuni, tendință de specializare în industrii cu valoare adăugată scăzută și nivel de productivitate redus, restrângerea numărului de specialiști, etc. Cele mai importante rezultate ale analizei întreprinsă de echipa PIAROM sunt prezentate în continuare într-o formă sintetică, argumentele fiind prezentate pe larg în cadrul studiului.

Principalii parametri care definesc structura generală a forței de muncă din România în anul 2017 relevă o dinamică importantă a pieței forței de muncă, concomitent cu o evoluție diferențiată la nivel regional:

1. Cu toate că, la data de 01.10.2017, numărul de contracte individuale de muncă cu normă întreagă ajunsese la cca. 5,2 milioane, **România se află în continuare printre țările europene cu cea mai mică acoperire a populației active cu contracte de muncă**, respectiv 62,14% în condițiile în care media europeană a indicatorului este de 84,6%.
2. **Cca. 27% din contractele de muncă încheiate la nivel național (1,4 milioane) sunt înregistrate în Regiunea București-Ilfov**, ceea ce confirmă statutul de metropolă în devenire a Municipiului București, respectiv de zonă metropolitană a Județului Ilfov, în care sunt concentrate majoritatea resurselor la nivel național.
3. Alte 16,5% din contractele de muncă încheiate la nivel național, respectiv 860 mii, sunt înregistrate în **4 județe caracterizate printr-un nivel ridicat de dezvoltare economică** (Cluj, Timiș, Brașov și Prahova), în timp ce la polul opus se află **5 județe** (Mehedinți, Giurgiu, Călărași, Ialomița și Covasna) care cumulează **mai puțin de 3,5% (177,5 mii)** din totalul contractelor de muncă.

4. În perioada 2016-2017, cea mai accentuată dinamică a numărului de contracte de muncă s-a înregistrat în județele Argeș (+7,99%) și Dolj (+9,04%), în principal pe fondul dezvoltării accelerate a industriei fabricării de autovehicule și a componentelor pentru acestea.
5. În ceea ce privește structura generală a forței de muncă: pe fondul creșterii costurilor salariale și a majorărilor repetate ale salariului minim, perioada 2016-2017 a adus o încetinire a ritmului de creștere a ponderii muncitorilor necalificați în total forță de muncă (de la 15,10% la 15,20%), spre deosebire de perioada 2015-2016, când creșterea a fost mult mai accentuată (de la 14,12% la 15,10%). Cu toate acestea, România se caracterizează în continuare printr-o pondere relativ ridicată a lucrătorilor necalificați în total angajați, urmare a faptului că industria prelucrătoare se concentrează, cu precădere, în domenii industriale cu productivitate scăzută și cerințe reduse de calificare a forței de muncă. Un exemplu reprezentativ în acest sens îl constituie structura economică a 3 județe care înregistrează cea mai ridicată pondere a muncitorilor necalificați în total personal: Bistrița-Năsăud (28,30%), Bihor (24,14%) și Maramureș (24,06).
6. O altă caracteristică generală a forței de muncă este ponderea ridicată a lucrătorilor în domeniul serviciilor în total angajați (15,97%), pe fondul detașării comerțului ca fiind a doua ramură a economiei prin prisma numărului de contracte de muncă, după industria prelucrătoare. Existența unor județe în care ponderea lucrătorilor în domeniul serviciilor depășește cu mult media națională, cum ar fi Vaslui, Bacău sau Teleorman, unde acest indicator depășește 21%, se explică, pe de o parte, prin nivelul redus de dezvoltare a industriei prelucrătoare și implicit prin lipsa personalului direct productiv, iar pe de altă parte, prin prezența mai ridicată a comerțului tradițional, caracterizat prin valori mai reduse ale productivității muncii.
7. Județul Argeș este lider național în ceea ce privește munca calificată: 20,20% dintre salariați sunt muncitori calificați și asimilați, în timp ce alți 20,12% sunt operatori la instalații și mașini sau asamblori de mașini și echipamente.
8. Cea mai mare concentrare de specialiști în diverse domenii de activitate se află în județele Cluj (25,87%), Iași (25,36%) și București (25,10%). Elementul pe care cele 3 județe îl au în comun este reprezentat de faptul că la nivelul acestora se găsesc cele mai prestigioase centre academice de învățământ superior din țară, conturându-se o corelație între prezența și performanța centrelor academice și numărul de specialiști în diverse domenii de activitate existent pe piața muncii.

Coroborând informațiile privind structura generală a forței de muncă și subliniind în mod deosebit ultimele două caracteristici, constatăm faptul că există o legătură puternică între regiunile cu activitate industrială competitivă și numărul de muncitori calificați. De asemenea, principalele centre universitare din țară determină concentrarea specialiștilor în diverse domenii de activitate. Tendințele sunt firești, cu mențiunea că este îngrijorător faptul că doar într-un singur județ al țării, există peste 20% din forța de muncă activă formată

din muncitori calificați. Un învățământ profesional bine conturat și susținut în mod corespunzător ar putea consolida categoria profesională a muncitorilor calificați, care în esență contribuie în mod semnificativ la menținerea clasei sociale de mijloc. Alte elemente specifice relaționate cu specializarea forței de muncă sunt prezentate în continuare.

9. La nivelul sectorului privat, în perioada 2016-2017, **cea mai mare dinamică a numărului de contracte de muncă** au avut-o firmele înregistrate în sectoarele **comerț (+7,36%), transport și depozitare (+7,55%) și hoteluri și restaurante (+16,19%)**.
10. **Industria prelucrătoare**, respectiv principalul sector angajator din România, a înregistrat la nivelul perioadei analizate o **creștere a numărului de contracte de muncă cu 1,63%**. De altfel, conform Eurostat, România se află în continuare printre țările cu cel mai mare număr de angajați din industria prelucrătoare din Uniunea Europeană, cu 1.235 mii de angajați din cei cca. 29.900 mii de angajați din acest sector la nivelul Uniunii Europene.
11. Structura principalelor activități economice angajatoare (coduri CAEN) arată că, deși industria prelucrătoare este, după cum s-a precizat, principalul sector ca număr de salariați, **între primele 7 coduri CAEN angajatoare din România nu se regăsește niciunul din industria prelucrătoare**.
12. De asemenea, dintre activitățile economice definite în **Strategia de competitivitate a României** ca având un rol economic important și influență asupra ocupării, **doar 2 coduri CAEN**, aparținând industriei mobilei și celei textile, **se regăsesc între primele 20 de coduri CAEN angajatoare**, ceea ce reflectă o anumită contradicție între rolul asumat de industrie cu influență asupra ocupării și realitatea de fapt.
13. În dinamică, dintre primele 10 sectoare angajatoare, **doar 2 au cunoscut reduceri ale numărului de contracte de muncă în perioada 2016-2017**, respectiv activitățile de protecție și gardă (-0,59%) și fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (-5,8%), prin urmare sectoare economice caracterizate printr-o pondere majoritară a muncii necalificate.
14. **Cea mai importantă creștere a numărului de contracte de muncă (+19.309, respectiv +16,62%) s-a înregistrat în sectorul serviciilor de administrație publică generală**, sector care include, printre altele, serviciile de administrație a organelor executive și legislative centrale, regionale și locale, dar și administrarea și supravegherea operațiunilor fiscale. Luând în considerare și faptul că perioada 2015-2016 a adus, de asemenea, o majorare cu 10.509 (+9,95%) a numărului de contracte de muncă, constatăm o tendință constantă de creștere a numărului de salariați la nivelul acestui sector.
15. **Cea de-a doua activitate economică ca dinamică la nivel național (+18,92%, respectiv +13.493 contracte de muncă) este industria restaurantelor**. În opinia PIAROM, această evoluție spectaculoasă se datorează doar parțial dezvoltării sectorului de activitate, ci mai degrabă convertirii unor număr de CIM cu durată parțială în CIM cu normă întreagă,

în contextul modificărilor de legislație fiscală. În aceeași situație se află și alte 3 coduri CAEN situate între primele 15 ca și dinamică la nivel național, unde creșterile procentuale ale numărului de contracte de muncă au fost chiar mai spectaculoase, respectiv: transporturi cu taxiuri (+81,13%, 5.887 CIM), coafură și alte activități de înfrumusețare (+41,87%, +4.929 CIM) și baruri și alte activități de servire a băuturilor (+20,33%, +4.533 CIM).

16. Pe de altă parte, perioada 2016-2017 a adus și **reduceri ale numărului de CIM la nivelul unor activități economice**, cu precizarea că aceste reduceri nu au fost atât de semnificative ca și majorările și au afectat doar **anumite sectoare, preponderent acelea în care munca necalificată are ponderea majoritară, dar și sectorul construcțiilor (lucrările de geniu civil)**. Prin urmare, cauzele principale ale acestor reduceri pot fi identificate ca fiind, pe de o parte, creșterea costurilor salariale ca urmare a majorărilor succesive ale salariului minim, iar pe de altă parte, volumul mai redus al investițiilor în infrastructură.
17. În contextul dinamicii sectoarelor comerț și transporturi, primele **4 ocupații angajatoare** la data de 01.10.2017 corespund, pe de o parte șoferilor de autocamion/mașini de mare tonaj (151.934 CIM) și șoferilor de autoturisme și camionete (105.226 CIM) și, pe de altă parte, lucrătorilor comerciali (143.157 CIM) și vânzătorilor (142.696 CIM).
18. **Între primele 10 ocupații angajatoare se regăsesc doar 3 din sectorul productiv**, însă toate din zona de **muncă necalificată**: muncitor necalificat la asamblarea, montarea pieselor (96.299 CIM), muncitor necalificat în industria confecțiilor (94.556 CIM) și muncitor necalificat la demolarea clădirilor, căptușeli zidărie, plăci mozaic, faianță, gresie, parchet (10.864 CIM).
19. Tot în ceea ce privește **munca necalificată**, un număr mare de salariați (85.416 CIM) au ocupația de manipulant mărfuri, ceea ce confirmă dezvoltarea accelerată, din ultimii ani, a sectorului de transport-logistică-depozitare.
20. În contextul evoluțiilor descrise anterior, o serie de ocupații au cunoscut în perioada 2016-2017 **reduceri ale numărului de CIM**, preponderent în industria textilă și în cea de construcții: muncitor necalificat în industria confecțiilor (-4.916 CIM, -4,94%), confecționar-asamblor articole din textile (-2.162 CIM, -5,67%), operator confecționar industrial îmbrăcăminte din țesături, tricotaje, materiale sintetice (-1.658 CIM, -7,19%) și muncitor necalificat la întreținerea de drumuri, șosele, poduri, baraje - (-1.395 CIM, -7,70%).

Dincolo de structura forței de muncă, susceptibilă să furnizeze informații despre potențialul de dezvoltare al unei economii și societăți în ansamblul său, un aspect deosebit de important pentru sustenabilitatea pieței muncii este reprezentat de corelațiile dintre forța de muncă și populația activă, întrucât acestea pot reflecta fie niveluri scăzute de acoperire a populației active cu contracte de muncă (cu efect pe termen lung asupra sustenabilității sistemului de pensii publice), fie premise ale intensificării muncii fără forme legale, fie o

prevalență a diferitelor forme de antreprenoriat individual la nivel național. Principalele elemente rezultate în urma realizării studiului cu privire la corelația dintre forța de muncă și populația activă sunt prezentate în continuare.

21. **Cea mai mare rată de acoperire a populației active cu contracte de muncă se înregistrează în Municipiul București**, unde se poate constata chiar faptul că numărul de CIM cu normă întreagă înregistrate la nivelul municipiului București este chiar mai mare decât populația activă (102,98%); această situație se explică prin ponderea relativ ridicată a salariaților încadrați la puncte de lucru înregistrate în municipiul București, însă care au domiciliul în județele învecinate; o situație similară este înregistrată în județul Ilfov (95,87%). Pe **pozițiile următoare** se află județele Brașov, Sibiu, Argeș, Timiș și Cluj, cu ponderi ale indicatorului situate între 68% și 71%, care au în comun un nivel ridicat de dezvoltare a industriei prelucrătoare specializată în sectoare cu valoare adăugată mai ridicată (ex.: industria auto), dar și o industrie a turismului mai bine dezvoltată.
22. **Cea mai mică pondere a numărului de contracte de muncă raportată la populația activă se înregistrează în județele Teleorman, Mehedinți, Vaslui, Botoșani și Dâmbovița**, cu valori ale indicatorului situate între 27% și 36%.
23. Un alt indicator analizat în cadrul studiului este **corelația dintre numărul de CIM și numărul de șomeri înregistrați**, putând fi constatată o relație de proporționalitate cu indicatorul anterior, în sensul că în județele în care există o acoperire ridicată a populației active cu CIM, numărul de șomeri înregistrați este susținut de un număr corespunzător de salariați. Astfel: județul Ilfov se află pe primul loc prin prisma indicatorului, pentru fiecare șomer înregistrat existând 110,8 contracte de muncă; pe pozițiile următoare se află municipiul București (66,74 CIM/șomer) și județele Timiș (63,86 CIM/șomer) și Arad (40,27 CIM/șomer).
24. La polul opus se află **trei județe în care pentru fiecare șomer înregistrat există mai puțin de 4 contracte individuale de muncă**: Teleorman (2,54 CIM/șomer), Mehedinți (3,12 CIM/șomer) și Vaslui (3,31 CIM/șomer).
25. Tot în contextul corelațiilor macro-economice, studiul realizat de PIAROM cuprinde și o **analiză a raportului dintre numărul de contracte de muncă și numărul de persoane implicate în diferite forme de antreprenoriat individual (PFA/PFI/ÎI)**. Cele mai **ridicate valori** ale indicatorului sunt înregistrate în Municipiul București (44,91) și județele Ilfov (32,43) și Brașov (31,49). Pe de altă parte, județele cu **cel mai redus raport dintre numărul de CIM și numărul de PFA/PFI/ÎI** sunt Mehedinți (4,71), Brăila (5,63) și Dâmbovița (5,92%). În cazul acestor județe, acest indicator nu reflectă un spirit antreprenorial mai pronunțat decât în cazul altor județe, cât mai degrabă o soluție alternativă la lipsa locurilor de muncă.

Studiul scoate în evidență o simptomatologie complexă a pieței muncii în ceea ce privește modul de salarizare a personalului angajat, existând numeroși factori care alimentează un decalaj important de competitivitate între România și celelalte state membre ale Uniunii Europene în ceea ce privește latura pecuniară a muncii.

26. În ceea ce privește salarizarea, **România se afla, în anul 2017, pe penultimul loc în Uniunea Europeană în ceea ce privește costul mediu al forței de muncă**, cu 3,9 mii euro/persoană (în scădere față de anul 2014), spre deosebire de media la nivelul Uniunii Europene (19,4 mii euro/persoană).
27. **Specializarea economiei românești pe sectoare de activitate cu valoare adăugată scăzută și productivitate a muncii scăzută este, de regulă, relaționată direct cu nivelurile salariale ale personalului care își desfășoară activitatea în aceste domenii**; astfel, nivelurile salariale scăzute cu care sunt remunerați angajații români, plasează țara noastră pe penultima poziție în Europa, cu o medie de 7200 Euro/cap de locuitor, în fața Bulgariei (5.700 Euro/cap de locuitor), dar la o distanță uriașă de primele poziții din ierarhie, respectiv Luxemburg (80.500 Euro/cap de locuitor), Norvegia (67.600 Euro/cap de locuitor) sau Elveția (57.100 Euro/cap de locuitor).
28. O tendință îngrijorătoare a ultimilor ani, o constituie **creșterea ponderii salariaților aflați în zona salariului minim în total forță de muncă**. Potrivit datelor Eurostat, procentul acestor salariați s-a triplat în perioada 2010-2014, fără a depăși însă nivelul de 15%. La nivelul anului 2016 însă, ponderea CIM cu salariul brut în zona salariului minim ajunsese la 41,54% din totalul contractelor de muncă, ceea ce corespundea unui număr de 2,07 milioane de contracte în zona de minim. În anul 2017, valoarea acestui indicator s-a îmbunătățit (1,95 milioane CIM reprezentând 36,95% din total). Aceste evoluții s-au datorat în principal majorărilor succesive ale salariului minim, care au condus practic la o tendință de egalizare a salariilor de încadrare în zona de minim, generând provocări pentru mediul de afaceri, inclusiv în ceea ce privește politicile de management al resurselor umane. Situația cea mai îngrijorătoare este înregistrată la nivelul sectoarelor activității de investigație și protecție (92,16% din contracte în zona salariului minim), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (82,66% din contracte în zona salariului minim) și restaurante și alte activități de servicii de alimentație (80,49% din contracte în zona salariului minim).
29. Pe industrii, se constată **diferențe majore de salarizare între sectoarele de activitate**. Astfel, la data e 01.10.2017, cele mai mari niveluri ale salariilor brute de încadrare erau înregistrate, în ordine, la nivelul sectoarelor (secțiuni CAEN) informații și comunicații, intermediari financiare și asigurări și producție și furnizare de energie, în timp ce nivelurile cele mai mici ale salariilor brute de încadrare se înregistrau în domeniile hoteluri și restaurante, construcții și agricultură.
30. La nivelul României există numai **6 sectoare** în care mai mult de jumătate din contractele de muncă înregistrate sunt remunerate cu niveluri salariale brute de încadrare **peste valoarea de 700 de euro**, respectiv: activități de servicii în tehnologia

informației (72,04%), extracția petrolului brut și a gazelor naturale (72,0%), intermediari financiare (58,63%), activități de editare (57,94%), activități de asigurări, reasigurări și ale fondurilor de pensii (56,78%) și fabricarea produselor din tutun (56,01%).

31. În același timp, există **5 industrii** în care **ponderea numărului de contracte de muncă cu salariul de încadrare în zona salariului minim este de peste 80%**. Dintre acestea, cu impact major asupra ocupării se disting ca importanță 3 categorii de activități economice, care înglobează peste 380 mii de contracte de muncă: activități de investigații și protecție (121.257 contracte, dintre care 111.746 în zona salariului minim), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (136.770 contracte, dintre care 113.054 în zona salariului minim) și restaurante și alte activități de servicii de alimentație (125.034 contracte, dintre care 100.637 în zona salariului minim pe economie).
32. Doar la nivelul a **3 ocupații**, mai mult de jumătate de contractele de muncă înregistrate sunt remunerate cu niveluri salariale peste valoarea de **700 de euro**, respectiv: specialiștii în tehnologia informației și comunicațiilor (83,58%), conducătorii în domeniul administrativ și comercial (62,14%) și specialiștii în domeniul administrativ și comercial (59,44%).
33. În ceea ce privește ocupațiile cu cele mai mici niveluri salariale de încadrare, în România există **5 grupe de ocupații** (subgrupe majore COR), pentru care **peste 75% din angajați sunt în zona salariului minim pe economie**, în timp ce pentru alte **5 grupe de ocupații**, acest procent **depășește 50%**. Cel mai puternic **impact economico-social** al acestor dezechilibre salariale se manifestă la nivelul a 3 grupe de ocupații care înglobează peste 1,26 milioane de contracte de muncă: muncitorii necalificați în industria extractivă, construcții, industria prelucrătoare și transporturi (334.880 contracte în zona salariului minim), lucrătorii în domeniul vânzării (219.960 contracte în zona salariului minim) și conducătorii de vehicule și operatori la instalații și utilaje mobile (192.450 în zona salariului minim pe economie).
34. În plan regional, **nivelul salariilor de încadrare din Municipiul București este cu 24,71% mai mare decât media națională**. De asemenea, niveluri de salarizare mai ridicate (cu 7,35% până la 12,65%) în raport cu media se înregistrează și în județele Cluj, Timiș, Sibiu, Brașov și Ilfov (+7,35%).
35. Pe de altă parte, în **Maramureș, Suceava și Vrancea, nivelul mediu la salariilor de încadrare este mai mic decât media națională**, cu procente situate între **25% și 29%** în raport cu media națională. De altfel, județul Maramureș înregistrează cea mai ridicată pondere a **contractelor individuale de muncă aflate în zona salariului minim pe economie**, respectiv sub 350 de euro (65,12% din total).
36. La nivel de județ, **cele mai mari niveluri ale salariilor brute de încadrare le au profesorii în învățământul primar și preșcolar (în 13 județe), analiștii programatori în domeniul software (în 9 județe), profesorii în învățământul secundar (în 6 județe) și directorii de întreprinderi și conducătorii din domeniul administrativ (în 4 județe)**.

37. **La nivel de județ, cele mai mici niveluri ale salariilor brute de încadrare le au vânzătorii în magazine (în 8 județe), chelnerii și barmanii (în 7 județe), coaforii, cosmeticienii și asimilații (în 5 județe) și muncitorii necalificați în industria prelucrătoare (în 5 județe).**
38. **Un aspect îngrijorător este faptul că doar în mai puțin de 20% dintre județe, pe primul loc în ceea ce privește nivelul de salarizare, se află o ocupație specifică sectorului privat; în celelalte, pe primul loc se află o ocupație specifică sectorului public, în principal din sectoarele învățământ și sănătate.**

Analiza efectuată de PIAROM include, în premieră, o analiză a forței de muncă în funcție de vârstă, la nivel de județ, activitate economică și ocupație, fiind constatate cel puțin următoarele elemente:

39. **Pe grupe de vârstă, analiza PIAROM a relevat că ocupațiile cu cel mai ridicat risc aparțin domeniului tehnic și corespund nivelului de studii superioare sau medii. Situații îngrijorătoare se constată mai ales la nivelul unor ocupații cu cerere ridicată pe piața muncii: frezori universali, strungari universali și rectificatori-universali, unde 74,95%, 73,89% și respectiv 66,11% dintre salariați au vârsta de peste 50 ani.**
40. **În același timp, 67,52% dintre operatorii de suport tehnic pentru servicii de comunicații electronice, 66,83% dintre analiștii de resurse umane, 66,46% dintre programatorii ajutor și 53,35% dintre asistenții relații publice și comunicare (studii medii), sunt încadrați la nivelul unor grupe de vârstă sub 30 de ani.**

De asemenea, studiul de față acordă o importanță sporită analizei principalelor sectoare angajatoare, întrucât acestea stabilesc cu o pondere covârșitoare valorile medii ale principalilor parametri ai pieței muncii: productivitatea medie a muncii, valoarea medie adăugată, nivelul mediu de salarizare, etc. Din acest punct de vedere, principalele concluzii ale analizei sunt următoarele:

41. **La nivelul industriei prelucrătoare, principalul sector angajator din România, perioada 2016-2017 a adus o încetinire a ritmului de creștere (+1,63%), după ce în perioada anterioară aceasta industrie înregistrase o creștere cu 2,52%, de la 1.185 mii la 1.215 mii contracte de muncă.**
42. **Sub aspectul numărului de contracte de muncă înregistrate la data de 01.10.2017, industria prelucrătoare din România este dominată de sectoarele: fabricarea autovehiculelor de transport rutier și a remorcilor (190.651 contracte), industria alimentară (163.971 contracte), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (136.770 contracte), industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații (10.889 contracte), fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (66.460 contracte) și fabricarea de mobilă (63.585 contracte).**
43. **Sub aspectul potențialului economic, România se află doar pe locul 20 în Uniunea Europeană în ceea ce privește valoarea adăugată generată de întreprinderile din industria prelucrătoare, cu doar 13.436 milioane euro din valoarea adăugată cumulată**
-

de 1.620.000 milioane euro la nivelul Uniunii Europene. Această situație se explică prin distribuția prioritară a angajaților către sectoare industriale cu niveluri reduse de productivitate, costuri de personal scăzute și profitabilitate ușor peste medie. Astfel, **între primele 10 industrii angajatoare, se regăsesc doar 3 industrii cu niveluri relativ ridicate de productivitate** (fabricarea autovehiculelor de transport rutier, fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. și fabricarea echipamentelor electrice). Pe de altă parte, **între primele 10 sectoare angajatoare din industria prelucrătoare se regăsesc 4 din cele 5 sectoare cu cele mai reduse niveluri ale productivității și ale costurilor** cu forța de muncă din Uniunea Europeană (fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, fabricarea de mobilă, fabricarea articolelor de marochinărie și a încălțăminte și prelucrarea lemnului).

44. În perioada 2016-2017, **cele mai importante creșteri de personal** au fost înregistrate în industriile: fabricarea autovehiculelor de transport rutier și a remorcilor (+4,33%), fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (+7,13%), industria alimentară (+2,62%), fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice (+8,56%), fabricarea echipamentelor electrice (+5,09%) și fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. (+4,31%).
45. **Cele mai mari reduceri ale numărului de locuri de muncă** au fost semnalate în sectoarele: fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (-4,97%), tăbăcirea și finisarea pieilor, fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie (-3,32%), fabricarea altor mijloace de transport (-4,68%), fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țigăii (-12,5%), precum și în industria metalurgică (-0,32%).
46. În plan teritorial, se remarcă **contribuția prioritară a industriei prelucrătoare în structura economică a unor județe**, după cum urmează: industria textilă (județele Botoșani, Buzău, Covasna, Harghita și Vrancea), fabricarea autovehiculelor (județul Argeș), fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (județele Bistrița-Năsăud, Caraș-Severin, Prahova și Satu-Mare), fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (județele Arad, Brașov și Sibiu), construcția de nave și structuri plutitoare (județul Tulcea), fabricarea de mobila n.c.a. (județul Maramureș), fabricarea încălțăminte (județul Bihor) și fabricarea lagărelor, angrenajelor, cutiilor de viteza și a elementelor mecanice de transmisie (județul Alba).
47. În perioada 2016-2017, unul dintre cele mai dinamice sectoare economice a rămas **sectorul de transport, logistică și depozitare, care la 01.10.2017** îngloba peste 381.000 de contracte de muncă, în creștere cu 7,55% față de anul 2016.
48. De asemenea, **ocupația de Conducător mașini de mare tonaj își consolidează poziția de lider al ocupațiilor** din România în cea ce privește numărul de salariați, cu cca. 152 mii de contracte de muncă, reprezentând cca. 40% din totalul forței de muncă din sectorul transport, logistică și depozitare.

49. Perioada 2016-2017 marchează și o evoluție importantă a numărului de locuri de muncă **(+10,52%) la nivelul industriei de transport aerian**, în condițiile în care expansiunea companiilor low-cost a condus, în perioada 2016-2017, la o creștere cu cca. 23% a traficului de pasageri (+3,8 milioane pasageri). Această evoluție a fost susținută în principal de Regiunea București-Ilfov, urmată de județele Timiș, Constanța și Bacău.
50. **Municipiul București rămâne principalul angajator din sectorul logistică**, atât la nivelul activității de transport marfă, cât și în ceea ce privește depozitarea. Pe de altă parte, o serie de județe, cum ar fi Ilfov sau Prahova, se află între primele locuri în ceea ce privește activitatea de depozitare, fără însă ca activitatea de transport marfă să fie la fel de dezvoltată. În același timp, în județe precum Cluj sau Argeș, activitatea de transport marfă este mai dezvoltată decât activitatea de depozitare.
51. **Sectorul construcțiilor a înregistrat, de asemenea, o creștere semnificativă (+5,21%)**, ajungând la peste 366,5 mii contracte de muncă. Cea mai spectaculoasă evoluție a înregistrat-o sectorul construcțiilor de clădiri (+8,62% în perioada 2016-2017), ceea ce corespunde unui ritm de creștere a numărului de contracte de muncă de 8 ori mai rapid decât în perioada 2015/2016.
52. Un efect secundar al creșterii industriei de construcții a fost **creșterea mult mai rapidă a muncii necalificate**, al cărei ritm de creștere a fost practic dublu față de ritmul industriei, respectiv cu 11,67%, ajungând la 136.839 contracte de muncă în anul 2017. Astfel, **ponderea muncii necalificate în totalul forței de muncă din sectorul construcțiilor a crescut cu peste 2 procente**, de la 35,17% la 37,33%.
53. În ceea ce privește **munca calificată din sectorul construcțiilor**, **creșterea numărului de locuri de muncă a fost una moderată**, situată la jumătatea ritmului de creștere la nivel de sector. Astfel, numărul de muncitori constructori și asimilați a crescut în perioada 2016-2017 cu 2,85%, în timp ce numărul de Muncitori constructori la lucrări de finisare și asimilați a crescut cu 2,08%.
54. La nivel regional, **sectorul lucrărilor de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale este principalul sector angajator din Județul Giurgiu**, fiind totodată cel de-al doilea sector angajator din județele Bistrița-Năsăud, Brașov, Dâmbovița, Iași, Ilfov, Maramureș și Satu-Mare.
55. **Comerțul continuă ritmul de creștere accelerată din ultimii ani**: la 01.10.2017, în sectorul comerț erau înregistrate 889.415 contracte de muncă, cu 7,36% mai mult față de anul anterior.
56. Comerțul cu amănuntul a creat, în perioada analizată, un număr aproape dublu de contracte de muncă față de comerțul cu ridicata, respectiv 33.494 față de 18.134, ceea ce reflectă o dezvoltare preponderentă la nivelul sectorului *retail*. Astfel, analiza PIAROM arată creșteri importante ale numărului de locuri de muncă în sectoarele de *retail* alimentar și nealimentar, service auto, comerț îmbrăcăminte și încălțăminte, comerț materiale construcții și echipamente sanitare și comerț produse farmaceutice.

Dintre toate activitățile economice aparținând sectorului comerț, **cea mai importantă creștere relativă a numărului de contracte de muncă (+20,51%)** a înregistrat-o **comerțul online**.

57. Comerțul cu amănuntul este **cel mai important sector angajator în județele Timiș, Ilfov și Constanța**, în timp ce, la nivelul altor **17 județe**, cel mai mare număr de contracte de muncă sunt grupate la nivelul uneia din ocupațiile lucrător comercial sau vânzător.

În ceea ce privește sectorul cercetării-dezvoltării și inovării, dinamica forței de muncă în perioada 2016-2017 a fost una în general pozitivă, inclusiv ca efect al unor alocări financiare importante către acest sector de activitate, cu precizarea însă că și sectorul de CDI se caracterizează prin importante dezechilibre. Principalele caracteristici ale pieței muncii cu privire la sectorul de cercetare-dezvoltare și inovare sunt prezentate în continuare:

58. Organizațiile din sectorul de cercetare-dezvoltare și inovare au câștigat în perioada 2016-2017 un număr de **925 locuri de muncă noi (+5,25%)**, această creștere fiind susținută exclusiv de **sectorul de cercetare-dezvoltare în alte științe naturale și inginerie (+6,68%)**.
59. **Cca. 57% din personalul organizațiilor de CDI este concentrat în Regiunea București-Ilfov**; cu toate acestea, Municipiul București a înregistrat în 2017 o ușoară scădere de personal specializat (-0,36%), compensată însă de o creștere cu 2,32% la nivelul Județului Ilfov. Pe de altă parte, activitatea specializată de cercetare-dezvoltare este cvasi-inexistentă în județele Ialomița și Mehedinți și Olt.
60. La nivel de ocupație, în sectorul CDI **cele mai mari creșteri ale numărului de contracte de muncă** le-au înregistrat tehnicienii silvici-cercetare (+17,84%), tehnicienii agronomi-cercetare (+14,29%) și inginerii de cercetare în ingineria sanitară și protecția mediului (+16,31%).
61. **Cele mai mari reduceri de personal din sectorul CDI** s-au înregistrat la ocupațiilor: cercetător în electrotehnică (-24,22%), asistent de cercetare în medicină generală (-20,12%) și director departament cercetare-dezvoltare (-4,32%).
62. În ceea ce privește **structura personalului organizațiilor de CDI**, în anul 2017 se remarcă o pondere de 76% a specialiștilor în total salariați, în scădere de la 83,22% (anul 2015). Pe de altă parte, ponderea managerilor în total salariați a crescut în perioada 2015-2017 de la 12,95% la 17,17%, ceea ce indică un **potențial dezechilibru al ponderilor ierarhice**. Dintre județele reprezentative în ceea ce privește numărul de angajați în sectorul CDI, cea mai mare pondere a specialiștilor în total personal CD o au județele Iași (89%), Cluj (85%) și Municipiul București (83%).
63. Un alt indicator relevant pentru sectorul CDI, inclus în analiza PIAROM, este **raportul dintre numărul de contracte de muncă înregistrate în sectorul CDI și numărul total de contracte de muncă**. La nivel național, media acestui indicator este de 2,91 contracte în sectorul CDI la 1.000 contracte de muncă. Prin prisma acestui indicator, cel

mai ridicat potențial de inovare îl au județele Ilfov, București, Cluj și Iași, la polul opus situându-se județele Botoșani, Buzău și Giurgiu. Un rol important în poziționarea județului Ilfov ca pol de competitivitate națională în domeniul CDI este reprezentat de amplasarea unui număr important de institute de cercetare în vecinătatea Municipiului București, în localități aparținând Județului Ilfov, cel mai important exemplu în acest sens fiind Institutul de Fizică Atomică de la Măgurele, care se estimează că va deveni cel mai important centru de cercetare în domeniu din Europa Centrală și de Est.

Nu în ultimul rând, PIAROM a analizat în mod distinct și dinamica pieței muncii pe sectoarele de activitate dominate de capital autohton, acestea având o dimensiune strategică prin prisma faptului că au contribuția majoritară la PIB-ul României, așa cum rezultă și din studiul "Analiza capitalului privat românesc - Ediția a III-a", publicat în anul 2017 de Ziarul Financiar, în parteneriat cu Patronatul Investitorilor Autohtoni.

64. Anul 2017 a adus în sectoarele economice dominate de capitalul autohton un plus de 166,7 mii de contracte de muncă cu normă întreagă, ceea ce corespunde unei creșteri cu 6,72%. Astfel, **ritmul de creștere a numărului de locuri de muncă în sectoarele economice dominate de capitalul privat românesc, a depășit în anul 2017 ritmul de creștere a numărului total de CIM la nivel național (5,81%).**
65. Cca. 30% dintre contractele de muncă aferente sectoarelor economice dominate de capitalul autohton se regăsesc în comerț.
66. Dintre sectoarele economice dominate de capitalul autohton, **cele mai dinamice**, în perioada 2016-2017, au fost **comerțul cu amănuntul (+7,58%), transporturile (+9,43%) și restaurantele (+19,17%).**
67. **Niciun sector de activitate dominat de capitalul autohton nu a înregistrat reduceri semnificative ale numărului de contracte de muncă**, cu excepția sectorului construcțiilor, mai precis cel al lucrărilor de geniu civil (-5,35%) și parțial, altor activități din industria extractivă (-3,41%). Alte domenii de activitate, respectiv industria fabricării de mobilă și sectorul activităților de investigație și protecție, au cunoscut o stagnare a numărului de contracte de muncă.
68. În perioada 2016-2017, **evoluția numărului de contracte de muncă în sectoarele economice dominate de capitalul autohton a fost una crescătoare, în absolut toate județele României**, cu ponderi între 0,77% și 11,29%. Prin comparație, **celelalte sectoare economice au avut o evoluție mai oscilantă**, respectiv creșteri ale numărului de contracte între 0,15% și 11,61% pentru 31 de județe, dublate de scăderi ale numărului de contracte între -0,02% și -4,91%, pentru celelalte 11 județe.
69. **Ritmul de creștere a numărului de contracte de muncă cu normă întreagă a fost, în perioada 2016-2017, unul dublu față de celelalte sectoare economice**, respectiv 6,62% față de 3,32%.
70. **Distribuția locurilor de muncă create, în perioada 2016-2017, în sectoarele economice dominate de capitalul autohton, a fost una uniformă**. Prin comparație, creșterea

numărului de locuri de muncă în alte sectoare economice fost una polarizată, atât la nivel de industrie (preponderent activități de servicii privind forța de muncă, fabricarea autovehiculelor de transport rutier și activități de servicii în tehnologia informației), cât și la nivel de județ.

Analizând într-o manieră corelativă cele 70 de rezultate principale ale studiului sintetizate mai sus, se constată faptul că piața forței de muncă urmează o dinamică ascendentă față de nivelul anului 2016, dinamică reflectată în special în indicatori cantitativi (creșterea numărului de contracte de muncă, creșterea numărului de locuri de muncă, creșteri pe anumite sectoare de activitate strategice, etc.). Pe de altă parte, sub aspectul creșterilor de natură calitativă, evoluțiile sunt mult mai lente: nivelurile salariale sunt în continuare cele mai scăzute din Uniunea Europeană, exceptând Bulgaria; forța de muncă este angrenată în industrii care nu generează valoare adăugată și sunt în subsolul clasamentului de productivitate la nivelul Uniunii Europene; ponderea muncitorilor necalificați în total forță de muncă se menține la un nivel ridicat; o mare parte din contractele de muncă analizate se află în zona salariului minim pe economie, etc.).

4 Tendințe generale privind evoluția forței de muncă în perioada 2016-2017

Prezenta secțiune reflectă situația de ansamblu a pieței forței de muncă din România, evidențiind o serie de particularități ce individualizează țara noastră în contextul macroeconomic european. Având la origine *Studiul privind analiza forței de muncă la nivelul regiunilor de dezvoltare ale României, aferent anului 2015*, realizat de către PIAROM în anul 2016, în cadrul secțiunilor următoare vor putea fi identificate tendințe de evoluție a unor indicatori strategici ai pieței muncii, ce permit comparații inter-regionale și internaționale în domeniul forței de muncă și reflectă nivelul de competitivitate a mecanismelor de funcționare a pieței muncii prin raportare la valorile medii europene sau la țintele stabilite la nivel comunitar.

Piața muncii din România continuă să se afle sub imperiul unor provocări majore, care tind să se acutizeze și pot deveni în timp amenințări la stabilitatea și sustenabilitatea dezvoltării macroeconomice. Principalele astfel de provocări sunt:

- **migrația forței de muncă calificată**, intensificată odată cu liberalizarea pieței muncii la nivel european și amplificată de diferențele salariale semnificative în anumite sectoare de activitate între România și majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene, dar și de lipsa de predictibilitate a cadrului legislativ ce reglementează relațiile de muncă în România; strâns legat de fenomenul migrației forței de muncă este și fenomenul de *brain drain*, care se manifestă încă foarte intens în domeniile de cercetare, dezvoltare industrială și înaltă tehnologie;
- **valoarea adăugată scăzută a unor sectoare economice incluse în Strategia Națională de Competitivitate**, generată de faptul că unele sectoare identificate ca prioritare în Strategia Națională de Competitivitate (Textile și Pielărie, Prelucrarea lemnului), dincolo de faptul că implică forța de muncă ieftină, nici nu sunt în măsură să producă marje de rentabilitate satisfăcătoare; mai mult decât atât, statisticile prezentate în prezentul studiu arată că aceste domenii de activitate au fost afectate în ultimii ani de creșterea costurilor cu forța de muncă, pe fondul majorărilor repetate ale salariului minim;
- **dispariția industriei și a specialiștilor în diferite meserii**, amplificată de criza puternică de identitate a învățământului național și de cvasi-inexistența unui învățământ tehnic și profesional (licee tehnice, școli profesionale) performant și atractiv;
- **persistența unui grad de urbanizare redus** (unul dintre cele mai mici din Uniunea Europeană), care corespunde unui număr ridicat al populației rurale, angrenată în agricultura de subzistență, nemecanizată și lipsită de performanță, sau în diferite forme de muncă nesalarizată, care expun populația rurală la riscuri privind sănătatea și securitatea în muncă, protecția și asigurările sociale etc.

Imaginea de ansamblu la nivel național constituie o dimensiune agregată a stării de fapt existentă la nivelul tuturor celor 8 regiuni de dezvoltare, fiecare dintre acestea putând fi ulterior analizate dintr-o perspectivă multidimensională în cadrul următoarelor secțiuni ale prezentului studiu.

4.1 Structura generală a forței de muncă

Abordând într-o manieră comparativă principalele particularități ale pieței forței de muncă pentru fiecare din cele 8 regiuni de dezvoltare ale României, subliniem o serie de aspecte relevante la nivel național privind gradul de ocupare și structura angajaților. Astfel, în anul 2017, în România erau înregistrate cca. 5,2 milioane de contracte de muncă, raportate la o populație ocupată civilă de 8.735.800 persoane. Aceste cifre vin să reconfirme raportul Eurostat, conform căruia **România se află printre țările europene cu cea mai mică acoperire a populației active cu contracte de muncă.**

De altfel, România se află, alături de Grecia și Turcia, între țările în care **ponderea angajaților în total populație activă este de sub 75%**, ca urmare a numărului mare de persoane active înregistrate sub formă de persoane fizice autorizate sau profesii liberale, în condițiile în care media europeană a indicatorului este de 84,6%, iar la nivelul unui grup de 5 țări (Danemarca, Estonia, Luxemburg, Suedia și Norvegia), ponderea angajaților în total populație activă depășește 90%. Această corelație explică inclusiv anumite dezechilibre evidențiate în prezentul studiu, cum ar fi spre exemplu faptul că în România există 4 județe (Teleorman, Mehedinți, Vaslui și Buzău) în care pentru fiecare șomer înregistrat există mai puțin de 5 contracte de muncă.

Dincolo de densitatea relativ ridicată de liber-profesioniști, gradul redus de acoperire a populației active cu contracte de muncă se datorează și unei diversități crescute în ceea ce privește alternativele legale de remunerare a populației active, respectiv contracte de administrare, contracte de mandat, contracte de drepturi de autor, contracte de comision, etc. Totodată, practicarea agriculturii de subzistență, sau lucrul cu ziua, în special în comunitățile rurale, afectează semnificativ ponderea angajaților în totalul populației active.

Analizând județele cu cea mai redusă rată de acoperire prin contracte de muncă la nivel național, se poate stabili o relație de cauzalitate empirică invers proporțională între potențialul agricol al acestor județe și numărul de persoane active încadrate într-o formă de muncă salarizată. Nu în ultimul rând, se impune să precizăm că populația activă se află și sub influența fenomenului migrației care, potrivit unui raport recent al Organizației Națiunilor Unite, a crescut în România cu 7% în ultimii 15 ani, până la nivelul de 3,4 milioane de cetățeni români care locuiesc în afara țării.

De asemenea, conform informațiilor Eurostat, pe baza cărora au fost fundamentat și necesitățile de formare profesională incluse în cadrul Programului Operațional Capital Uman 2014-2020, în România, rata de ocupare a populației în vârstă de 20-64 ani a fost de 66,3% la o

distanță de 3,7% față de ținta națională de 70% stabilită în contextul Strategiei Europa 2020. Au fost înregistrate valori mai mari pentru populația de sex masculin (75,0% față de numai 57,4% pentru populația de sex feminin) și pentru persoanele din mediul urban (66,9% față de 65,6% pentru persoanele din mediul rural); având în vedere diferența semnificativă dintre populația ocupată de sex masculin și populație ocupată de sex feminin, se prefigurează ipoteza unui anumit grad de segregare a muncii pe criterii de gen, care este mai pronunțată în mediul rural față de mediul urban.

Profilul de dezvoltare economică dar și demografia fiecărei regiuni de dezvoltare influențează direct **ponderile deținute de regiuni în totalul contractelor de muncă înregistrate la nivel național** (Tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1 Ponderea deținută de fiecare regiune de dezvoltare în totalul contractelor de muncă la nivel național: analiză comparativă

Ierarhie	Regiune	Număr contracte de muncă	Pondere în totalul locurilor de muncă, la nivel național, %
1	București-Ilfov	1.408.758	27,07
2	Nord-Vest	686.305	13,19
3	Centru	638.923	12,28
4	Sud Muntenia	577.275	11,09
5	Nord-Est	541.694	10,41
6	Vest	503.208	9,67
7	Sud-Est	486.990	9,36
8	Sud-Vest Oltenia	361.605	6,93
	Total	5.204.758	100,00

Din informațiile prezentate în tabelul de mai sus, se poate concluziona faptul că regiunea București-Ilfov înregistrează cel mai ridicat nivel de dezvoltare a pieței forței de muncă cu peste 1.400 mii de contracte de muncă, reprezentând 27,07% din totalul contractelor de muncă încheiate la nivel național.

Poziția următoare este ocupată de regiunea Nord-Vest cu aproximativ jumătate din numărul de contracte deținut de Regiunea București-Ilfov, diferența dintre Regiunea București-Ilfov și celelalte regiuni de dezvoltare fiind semnificativă, dacă luăm în considerare faptul că înregistrează un număr dublu de contracte de muncă față de regiunea clasată pe locul 2. Cu o valoare foarte apropiată, regiunea Centru urmează Regiunii Nord-Vest cu cca. 638 mii de contracte de muncă.

Cea mai redusă valoare este înregistrată la nivelul regiunii Sud-Vest, respectiv 361.605 contracte, cu o pondere de 6,93% în totalul contractelor de muncă. O poziție similară este deținută de regiunea de dezvoltare Sud-Est, cu un număr de 486.900 de contracte și o pondere de 9,36% în totalul angajaților la nivel național. Foarte apropiată de această valoare, regiunea Vest înregistrează 503.208 contracte, respectiv o pondere de 9,67% la nivel național.

Cu toate că Regiunea Vest se află pe antepenultimul loc în ceea ce privește numărul contractelor de muncă, această regiune se află totuși pe locul 2, după RBI, în ceea ce privește acoperirea populației de domiciliu cu contracte de muncă (239 contracte de muncă la 1.000 loc.). Prin urmare, poziționarea Regiunii Vest pe antepenultima poziție se datorează în primul rând factorilor demografici. Distribuția numărului de contracte de muncă la nivelul regiunilor de dezvoltare, reflectă totodată și două direcții majore de dezvoltare economico-socială la nivelul țării, respectiv:

- **statutul de metropolă în devenire a Municipiului București**, respectiv de zonă metropolitană a Județului Ilfov, în care sunt concentrate majoritatea resurselor la nivel național; această tendință a determinat proiectarea politicilor publice macroeconomice în direcția încurajării unui echilibru în ceea ce privește dezvoltarea teritorială și regională; spre exemplu, în proiectarea Programului Operațional Regional 2014-2020 (principalul instrument de finanțare a investițiilor în infrastructură din fonduri europene nerambursabilă - Fondul European pentru Dezvoltare Regională) regiunea București-Ilfov a primit statutul de *regiune mai dezvoltată*, fiind singura regiune din România, conform clasificării NUTS-3 care este comparabilă din punct de vedere al dezvoltării economice cu media Uniunii Europene; celelalte regiuni de dezvoltare au statutul de *regiuni mai puțin dezvoltate* și beneficiază de condiții preferențiale de finanțare pentru investiții susținute din programe comunitare;
- **polarizarea pieței muncii în funcție de nivelul de dezvoltare economică a regiunilor**, prin prisma faptului două dintre cele 3 regiuni de dezvoltare învecinate cu capitala (respectiv Regiunea Sud-Vest și Regiunea Sud-Est) ocupă ultimele două locuri din punct de vedere al numărului de contracte de muncă; o posibilă explicație a acestui fapt poate fi reprezentată de distanța mică față de metropolă, care permite atât relocarea facilă, cât și mobilitatea forței de muncă intra-regionale.

Prin urmare, dacă regiunea București-Ilfov se distinge prin valori ridicate ale ponderii deținute la nivel național, regiunea Sud-Vest necesită investiții considerabile în direcția calificării forței de muncă și a creării de noi locuri de muncă. Grafic, situația este reprezentată în Figura nr. 1. (vezi pagina următoare)

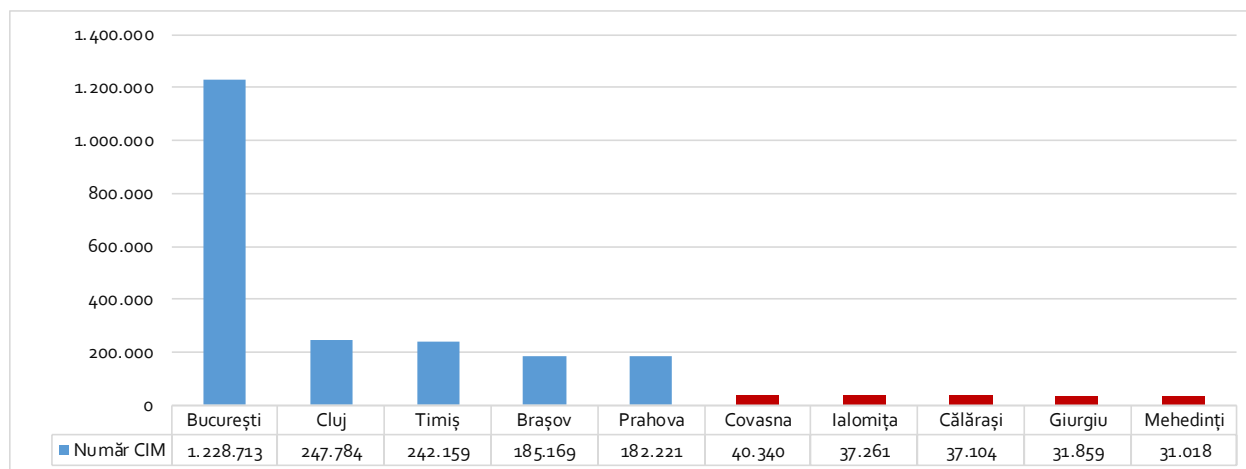

Figura nr. 1 Distribuția numărului de contracte de muncă pe unități administrativ-teritoriale de nivel I

Astfel, în Municipiul București sunt înregistrate mai multe contracte de muncă decât în următoarele 7 județe din clasament, în timp ce Județul Cluj (al doilea, după numărul contractelor de muncă înregistrate) are mai multe contracte de muncă decât ultimele 5 județe din clasament (Mehedinți, Giurgiu, Călărași, Ialomița, Covasna).

Reține atenția, de asemenea, faptul că dintre județele cu cel mai mic număr de contracte individual de muncă 4 sunt **județe riverane Fluviului Dunărea** (Mehedinți, Giurgiu, Călărași, Ialomița), care au și un potențial agricol relativ ridicat, 3 dintre ele se învecinează în mod direct cu Regiunea București-Ilfov (Giurgiu, Călărași, Ialomița).

În ceea ce privește dinamica numărului de contracte individuale de muncă în perioada 2016-2017, se remarcă faptul că cea mai accentuată dinamică se înregistrează în județele Argeș și Dolj (pe fondul dezvoltării industriei fabricării de autovehicule), urmate de o serie de județe aparținând unor regiuni de dezvoltare cu acoperire slabă cu contracte de muncă, conform datelor din Tabelul nr. 2.

Tabelul nr. 2 Dinamica CIM pe județe în perioada 2016-2017 - primele 5 și ultimele 5 județe în funcție de evoluția CIM (%)

Nr.crt.	Județ	Evoluție CIM în perioada 2016-2017	Evoluție CIM în perioada 2016-2017, %
1	Dolj	11.576	9,04
2	Argeș	13.230	7,99
3	Olt	4.379	7,49
4	Giurgiu	1.897	6,33
5	Tulcea	2.179	5,70
...	.....	.....	.....

Nr.crt.	Județ	Evoluție CIM în perioada 2016-2017	Evoluție CIM în perioada 2016-2017, %
38	Neamț	563	0,79
39	Caraș-Severin	318	0,66
40	Hunedoara	541	0,61
41	Covasna	137	0,34
42	Teleorman	-441	-0,60

Din informațiile disponibile, prezentate mai sus, rezultă faptul că județul Teleorman este singurul județ din România în care numărul contractelor individuale de muncă a avut o dinamică negativă în perioada 2016-2017, scăzând cu aproximativ 0,6%.

Un alt indicator important al structurii generale a forței de muncă este **Ponderea contractelor de muncă din regiunile analizate în total contracte de muncă la nivel național, pe grupe majore**. Acest indicator a fost analizat, prin identificarea celei mai ridicate, respectiv a celei mai scăzute valori, în Tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 3 Ponderea contractelor de muncă din regiunile analizate în total contracte de muncă la nivel național, pe grupe majore COR: analiză comparativă

Grupa majoră COR	Descriere grupă majoră COR	Regiunea care înregistrează cea mai ridicată pondere	Valoare procentuală, %	Regiunea care înregistrează cea mai redusă pondere	Valoare procentuală, %
1	Membri ai corpului legislativ, ai executivului, înalți conducători din adm. publică	București-Ilfov	36,77	Sud-Vest	5,59
2	Specialiști în diverse domenii de activitate	București-Ilfov	33,70	Sud-Vest	6,97
3	Tehnicienii și alți specialiști din domeniul tehnic	București-Ilfov	34,50	Sud-Vest	5,86
4	Funcționari administrativi	București-Ilfov	37,04	Sud-Vest	7,38
5	Lucrători în domeniul serviciilor	București-Ilfov	28,58	Sud-Vest	7,45
6	Lucrători calificați în agricultura, silvicultura și pescuit	Nord-Est	16,64	Sud-Vest	8,10
7	Muncitori calificați și asimilați	București-Ilfov	16,91	Sud-Vest	8,47
8	Operatori la instalații și mașini; asamblori de mașini și echipamente	București-Ilfov	17,26	Sud-Vest	7,57
9	Muncitori necalificați	București-Ilfov	19,82	Sud-Vest	5,82

Se poate observa faptul că regiunea București-Ilfov ocupă poziția de lider în ceea ce privește toate grupele COR, cu o singură excepție, reprezentată de grupa COR: Lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit - regiunea Nord-Est fiind cea care deține cea mai mare pondere a angajaților în acest domeniu în totalul angajaților la nivel național (o pondere de 16,64%). În contrapartidă, regiunea Sud-Vest ocupă cea mai slabă poziție în ceea ce privește gradul de ocupare pentru toate grupele COR, ponderile fiind foarte reduse în comparație cu celelalte regiuni de dezvoltare.

Referitor la structura generală a forței de muncă din România, se mai remarcă două aspecte semnificative:

1. Ponderea relativ ridicată a lucrătorilor necalificați în total angajați în raport cu media națională.

În condițiile în care principalul sector angajator din România, respectiv industria prelucrătoare (1.235.321 contracte de muncă, în anul 2017, în creștere cu 1,63% față de anul 2016) înregistrează valori semnificative în domeniile industriale cu productivitate scăzută și cerințe reduse de calificare a forței de muncă (ex.: fabricarea articolelor de îmbrăcăminte - 136.770 contracte de muncă, fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice - 66.460 contracte de muncă, fabricarea de mobilă - 63.585 contracte de muncă, tăbăcirea și finisarea pieilor, fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie - 54.749 contracte de muncă etc.), structura forței de muncă din România se caracterizează, în continuare printr-o **pondere relativ ridicată a lucrătorilor necalificați în total personal**. De asemenea, în perioada 2016-2017, se constată o creștere mai moderată a valorii acestui indicator, spre deosebire de perioada 2015-2016. Astfel, dacă în perioada 2015-2016, ponderea lucrătorilor necalificați în total personal a crescut cu aproape un procent, de la 14,12% la 15,10%, în perioada 2016-2017, majorarea a fost de cca. zece ori mai mică, respectiv de la 15,10% la 15,20%. Această evoluție reprezintă o consecință a creșterii costurilor cu forța de muncă, pe fondul majorărilor repetate ale salariului minim, care a generat reduceri ale numărului de muncitorilor necalificați, în principal la nivelul industriei textile și a celei de pielărie.

Ponderea domeniilor industriale care generează valoare adăugată foarte scăzută în totalul industriei prelucrătoare din România este de 34,57%, ceea ce reprezintă un nivel foarte ridicat, prin comparație cu economiile majorității statelor membre ale Uniunii Europene, unde ponderile acestor industrii se situează, de regulă, sub 20%. Datele statistice reflectă însă o îmbunătățire a acestui indicator la nivelul României, în sensul că dinamica acestor industrii generatoare de valoare adăugată mică se caracterizează printr-o tendință susținută de diminuare: sectorul fabricării articolelor de îmbrăcăminte a înregistrat cea mai pronunțată scădere a numărului contractelor de muncă (în anul 2017 au fost înregistrate cu 7.149 mai puține contracte de muncă decât în anul 2016), urmat de sectorul tăbăcirii și finisării pieilor, fabricării articolelor de voiaj și marochinărie (1.880 de contracte mai puțin

în 2017 față de 2016), concomitent cu continuarea creșterii numărului de locuri de muncă în industria auto. În condițiile în care dinamica generală a industriei prelucrătoare a fost una pozitivă, apreciem că tendințele menționate mai sus reprezintă un semnal pozitiv privind orientarea spre domenii industriale care generează un nivel mai ridicat de valoare adăugată și solicită forță de muncă cu un nivel de calificare superior. Fără a lua în calcul apartenența la industria prelucrătoare, există județe în care ponderea muncitorilor necalificați este mai mare de o cincime din totalul forței de muncă active, încadrată în baza unui contract de muncă (Bistrița-Năsăud - 28,30%, Bihor - 24,14%, Maramureș - 24,06%, Covasna - 22,85%, Buzău - 22,73%, etc.). Ponderea este cu atât mai mare cu cât o parte semnificativă din populație în aceste județe practică munca cu ziua sau diverse forme de muncă nesalarizată. La polul opus, județul Dolj (9,92%), municipiul București (10,02%) și județul Iași (10,97%) sunt regiunile cu cele mai puține contracte vizând munca necalificată.

2. Ponderea ridicată a lucrătorilor în domeniul serviciilor în total angajați în raport cu media națională.

Structura forței de muncă din România se caracterizează de asemenea printr-o pondere ridicată a lucrătorilor în domeniul serviciilor, pe fondul detașării comerțului ca fiind a doua ramură a economiei prin prisma numărului de contracte de muncă, după industria prelucrătoare, cu un număr de 889.415 contracte de muncă (în creștere cu 13,31% față de anul 2015). Astfel, cele mai multe contracte de muncă asimilate domeniului comerțului se înregistrează în Municipiul București (245.729 contracte de muncă), reprezentând 27,63% din sectorul comercial la nivel național. Următoarele poziții sunt ocupate de județele Ilfov (58.619 contracte de muncă), Timiș (37.033 contracte de muncă), Cluj (33.380 contracte de muncă) și Prahova (31.085 contracte de muncă). Aceste 5 unități administrativ-teritoriale de rang I regroupează 45,63% din contractele de muncă în domeniul comerțului din România. La polul opus se situează județele Mehedinți (4.658 contracte de muncă), Giurgiu (5.411 contracte de muncă), Sălaj (6.029 contracte de muncă), Covasna (6.176 contracte de muncă) și Caraș-Severin (6.213 contracte de muncă). Distribuția contractelor de muncă în sectorul comercial confirmă statutul de regiune dezvoltată pentru regiunea București-Ilfov și stabilește, în egală măsură, o corelație directă între PIB-ul județean și numărul de contracte de muncă în domeniul comercial (județele care înregistrează cele mai mari valori ale PIB/locuitor sunt și cele care înregistrează cele mai mari valori în ceea ce privește numărul de contracte de muncă în domeniul comercial).

În ceea ce privește structura forței de muncă la nivelul județelor, pe grupe de angajați conform Cod COR, aceasta este reflectată în. Tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4 Analiza comparativă a structurii forței de muncă a județelor incluse în regiunile de dezvoltare

Grupe majore COR	Județul care înregistrează cea mai ridicată pondere	Valoare, %	Județul care înregistrează cea mai scăzută pondere	Valoare, %
Membri ai corpului legislativ, ai executivului, înalți conducători din adm. publică	Ilfov	12,22	Caraș-Severin	5,75
	București	10,62	Suceava	5,61
	Cluj	8,56	Gorj	5,55
	Constanța	8,14	Botoșani	5,43
	Timiș	8,04	Mehedinți	5,40
	Dolj	7,44	Vaslui	4,93
	Sibiu	7,42	Covasna	4,72
	Prahova	7,42	Olt	4,64
Specialiști în diverse domenii de activitate	Cluj	25,87	Alba	14,32
	Iași	25,36	Harghita	14,24
	București	25,10	Hunedoara	14,04
	Dolj	21,36	Prahova	13,80
	Mehedinți	20,87	Călărași	13,65
	Timiș	20,19	Ilfov	13,48
	Botoșani	19,05	Arad	13,22
	Olt	18,62	Satu-Mare	12,35
Tehnicienii și alți specialiști din domeniul tehnic	București	13,08	Teleorman	7,71
	Ilfov	12,36	Maramureș	7,65
	Constanța	11,66	Vaslui	7,63
	Iași	11,20	Alba	7,62
	Brașov	10,74	Vrancea	7,61
	Cluj	10,38	Sălaj	7,47
	Harghita	10,36	Caraș-Severin	7,42
	Mureș	10,18	Olt	6,82
Funcționari administrativi	Gorj	10,17	Tulcea	4,60
	București	8,76	Hunedoara	4,59
	Ilfov	8,11	Caraș-Severin	4,57
	Dolj	7,35	Dâmbovița	4,51
	Brașov	6,48	Arad	4,50
	Alba	6,34	Vrancea	4,40

Grupe majore COR	Județul care înregistrează cea mai ridicată pondere	Valoare, %	Județul care înregistrează cea mai scăzută pondere	Valoare, %
	Constanța	6,21	Argeș	4,40
	Giurgiu	6,11	Bistrița-Năsăud	4,26
Lucrători în domeniul serviciilor	Vaslui	21,96	Gorj	13,57
	Bacău	21,46	Bistrița-Năsăud	13,48
	Teleorman	21,20	Timiș	13,32
	Constanța	19,80	Brașov	12,82
	Vâlcea	19,68	Cluj	12,30
	Ialomița	19,43	Arad	11,55
	Tulcea	19,28	Argeș	11,34
	Mehedinți	19,08	Sibiu	11,03
	Lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit	Neamț	1,09	Sălaj
Harghita		0,94	Galați	0,26
Covasna		0,83	Bihor	0,21
Ialomița		0,80	Timiș	0,19
Vrancea		0,69	Ilfov	0,18
Bacău		0,69	Cluj	0,18
Tulcea		0,67	București	0,18
Bistrița-Năsăud		0,64	Sibiu	0,17
Muncitori calificați și asimilați	Argeș	20,20	Botoșani	11,89
	Caraș-Severin	19,81	Covasna	11,60
	Hunedoara	19,25	Cluj	11,36
	Arad	19,17	Bihor	10,85
	Gorj	19,00	Suceava	10,26
	Prahova	18,95	Vrancea	9,90
	Alba	18,67	Ilfov	8,57
	Galați	18,02	București	8,23
Operatori la instalații și mașini; asamblori de mașini și echipamente	Argeș	20,12	Bacău	10,82
	Arad	18,79	Mehedinți	10,68
	Sibiu	17,37	Teleorman	10,65
	Olt	16,17	Ilfov	10,41
	Călărași	15,79	Iași	10,37
	Vrancea	15,72	Mureș	9,56
	Hunedoara	15,33	Caraș-Severin	9,06
	Satu-Mare	15,07	București	7,14

Grupe majore COR	Județul care înregistrează cea mai ridicată pondere	Valoare, %	Județul care înregistrează cea mai scăzută pondere	Valoare, %
Muncitori necalificați	Bistrița-Năsăud	28,30	Galați	12,32
	Bihor	24,14	Constanța	12,32
	Maramureș	24,06	Cluj	12,28
	Covasna	22,85	Argeș	11,76
	Buzău	22,73	Gorj	11,29
	Vrancea	22,15	Iași	10,97
	Sălaj	21,68	București	10,02
	Satu-Mare	21,34	Dolj	9,92

Astfel, pe baza tabelului de mai sus, pot fi consemnate următoarele concluzii:

- Membri ai corpului legislativ, ai executivului, înalți conducători din administrația publică:
  - cea mai ridicată pondere: județul Ilfov - 12,22%;
  - cea mai redusă pondere: județul Olt - 4,64%.

Prezența Județului Ilfov pe primul loc prin prisma acestui indicatori, se explică prin ponderea ridicată a personalului cu funcții de management în total forța de muncă, această categorie de personal fiind inclusă în Grupa majoră 1 COR.

- Specialiști în diverse domenii de activitate:
  - cea mai ridicată pondere: județul Cluj - 25,87%;
  - cea mai redusă pondere: județul Satu-Mare - 12,35%.

Județele Cluj și Iași (25,87%, respectiv 25,36%) își dispută supremația cu municipiul București (25,10%) în ceea ce privește numărul contractelor de muncă aferente specialiștilor în diverse domenii de activitate. Elementul pe care cele 3 județe îl au în comun este reprezentat de faptul că la nivelul acestora se găsesc cele mai prestigioase centre academice de învățământ superior din țară, conturându-se o corelație între prezența și performanța centrelor academice și numărul de specialiști în diverse domenii de activitate existent pe piața muncii. La polul opus se află județele Satu Mare (12,35%), Arad (13,22%) și Ilfov (13,48%).

- Tehnicienii și alți specialiști din domeniul tehnic:
  - cea mai ridicată pondere: municipiul București - 13,08%;
  - cea mai redusă pondere: județul Olt - 6,82%.

În ceea ce privește specialiștii din domeniul tehnic se observă totuși o pondere relativ constată a acestora în totalul contractelor de muncă încheiate la nivelul fiecărui județ, variația maximă fiind de numai 6,98 puncte procentuale.

▪ Funcționari administrativi:

- cea mai ridicată pondere: județul Gorj - 10,17%;
- cea mai redusă pondere: județul Bistrița-Năsăud - 4,26%.

Acest indicator reflectă o măsură a rolului important pe care sectorul public îl are, la nivelul unor județe, în menținerea echilibrului pe piața muncii.

▪ Lucrători în domeniul serviciilor:

- cea mai ridicată pondere: județul Vaslui - 21,96%;
- cea mai redusă pondere: județul Sibiu - 11,03%.

Se observă că aceste valori ale acestui indicator sunt relativ invers proporționale cu nivelul de dezvoltare economică specific fiecărui județ. În cazul județelor care înregistrează o pondere ridicată a lucrătorilor în domeniul serviciilor, acest lucru se explică, pe de o parte, prin nivelul redus de dezvoltare a industriei prelucrătoare și implicit prin lipsa personalului direct productiv, iar pe de altă parte, prin prezența mai ridicată a comerțului tradițional, caracterizat prin valori mai reduse ale productivității muncii.

▪ Lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit:

- cea mai ridicată pondere: județul Neamț - 1,09%;
- cea mai redusă pondere: județul Sibiu - 0,17%.

▪ Muncitori calificați și asimilați:

- cea mai ridicată pondere: județul Argeș - 20,20%;
- cea mai redusă pondere: municipiul București - 8,23%.

▪ Operatori la instalații și mașini; asamblori de mașini și echipamente:

- cea mai ridicată pondere: județul Argeș - 20,12%;
- cea mai redusă pondere: județul Ilfov - 7,14%.

▪ Muncitori necalificați:

- cea mai ridicată pondere: județul Bistrița-Năsăud - 28,30%;
- cea mai redusă pondere: județul Dolj - 9,92%.

Structura forței de muncă a României pe secțiuni CAEN (Figura nr. 2), relevă faptul că peste 40% din numărul total de contracte de muncă sunt acoperite de 2 din cele 19 secțiuni CAEN, respectiv de industria prelucrătoare (23,41% - 1.235.321 contracte de muncă, în ușoară creștere absolută față de anul 2016) și comerț (16,85% - 889.415 contracte de muncă, în creștere absolută și relativă față de anul 2016).

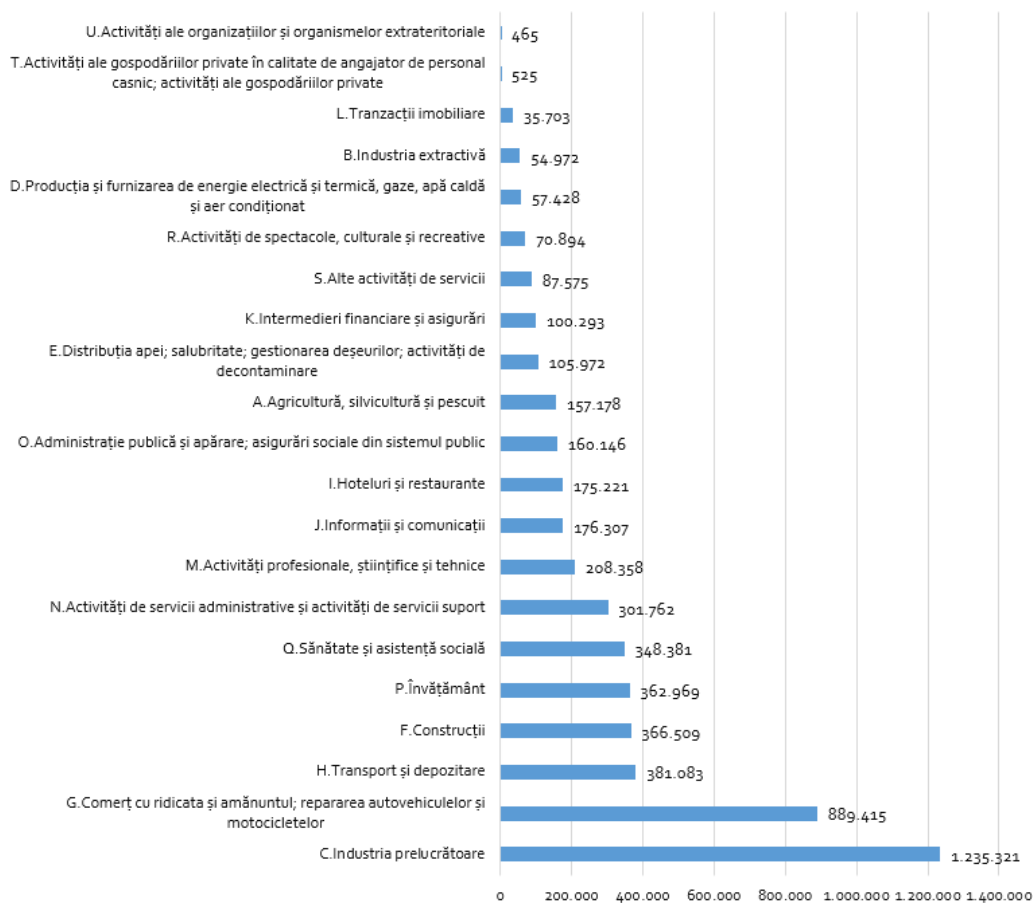

Figura nr. 2 Structura forței de muncă a României pe secțiuni CAEN

În dinamică, rețin atenția creșterile relative ale numărului contractelor de muncă din domeniile HORECA (+16,19% în 2017 față de 2016) dar și scăderea înregistrată în domeniul energetic, sectorul producției și furnizării de energie electrică, și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (-1,52% în 2017 față de 2016).

Din punct de vedere al valorilor absolute, cele mai dinamice Secțiuni CAEN în anul 2017, prin comparație cu anul 2016, au fost:

- Comerț cu ridicata și amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (+61.005 CIM, respectiv +7,36%);
- Transport și depozitare (+26.767 CIM, respectiv +7,55%);
- Învățământ (+25.775 CIM, respectiv +7,64%);
- Hoteluri și restaurante (+24.420 CIM, respectiv +16,19%);
- Sănătate și asistență socială (+23.697 CIM, respectiv +7,3%);
- Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public (+20.491 CIM, respectiv +14,67%);

- Industria prelucrătoare (+19.825 CIM, respectiv +1,63%);
- Construcții (+18.162 CIM, respectiv +5,21%).

De altfel, conform Eurostat, România se află în continuare **printre țările cu cel mai mare număr de angajați din industria prelucrătoare din Uniunea Europeană**, cu 1.235 mii de angajați din cei cca. 29.900 mii de angajați din acest sector la nivelul Uniunii Europene. România era cea de-a 7-a țară din UE prin prisma acestui indicator, fiind devansată doar de Germania, Italia, Franța, Marea Britanie, Polonia și Spania. Cu toate acestea, România se situează abia pe locul 17 între statele membre UE în ceea ce privește costurile de personal asimilate industriei prelucrătoare și pe locul 16 în ceea ce privește valoarea adăugată generată de acest sector economic, fapt ce confirmă 3 tendințe prezumate anterior în cadrul studiului, respectiv:

- specializarea industriei prelucrătoare pe sectoare care generează niveluri scăzute de valoare adăugată;
- nivelurile salariale scăzute ale persoanelor angajate în industria prelucrătoare, intervenite ca o consecință a specializării pe sectoarele care nu aduc valoare adăugată;
- productivitatea scăzută a industriei prelucrătoare din România, determinată ca raport între valoarea adăugată generată și numărul de persoane angajate în cadrul acesteia.

O altă caracteristică a industriei prelucrătoare din România este **concentrarea angajaților preponderent în întreprinderi mari**. Astfel, ponderea angajaților din microîntreprinderi în totalul angajaților din industria prelucrătoare este situată în România la aproape jumătate din media Uniunii Europene (7,9% față de 13,7%), în timp ce 17,7% sunt concentrați în întreprinderi mici, 27,9% în întreprinderi mijlocii (față de media UE de 25,3%) și 46,5% în întreprinderi mari (față de media UE de 41,8%). De altfel, potrivit Eurostat, România este țara cu cea mai redusă pondere a angajaților din microîntreprinderi din industria prelucrătoare după Germania (7,0%).

În ceea ce privește forța de muncă încadrată în **sectorul comercial** (al doilea mare angajator la nivel național, după industria prelucrătoare), **angajații din România sunt concentrați cu precădere în întreprinderi mici și mijlocii**, într-un procent de 81,4%, cu aproape 19% mai mult decât media UE de 63,0%. România este devansată din acest punct de vedere doar de Bulgaria (90,8%), fiind la egalitate cu Cipru, ceea ce subliniază caracterul puternic fragmentat al sectorului comercial și faptul că încă în România activitatea comercială este privită ca o afacere de familie, la scară mică, destinată satisfacerii unor nevoi locale; aceste valori subliniază lipsa de putere de negociere a comercianților români pe piețe regionale, pe piața națională și mai ales pe piața internațională.

În secțiunea următoare a studiului este prezentată o detaliere a structurii generale a forței de muncă în raport cu specializarea și dinamica acesteia, la nivel de activitate economică (cod CAEN) și ocupație (cod COR).

4.2 Specializarea forței de muncă

La data de 01.10.2017, structura forței de muncă la nivelul primelor 15 domenii angajatoare, respectiv activitățile economice cu cel mai mare număr de CIM, este prezentată în Tabelul nr. 5. Analiza datelor reflectă următoarele aspecte relevante:

- activitatea economică cu cel mai mare număr de CIM este Comerțul cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun - Cod CAEN 4711, respectiv sectorul *retail*, cu 204.168 angajați;
- cu toate că principalul domeniu major de activitate (secțiune CAEN) angajator este industria prelucrătoare, între primele 7 activități angajatoare nu se regăsește niciuna din industria prelucrătoare; primul sector angajator din industria prelucrătoare, respectiv Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp) - Cod CAEN 1412 se situează abia pe locul 8, cu mai puțin de jumătate din numărul de CIM înregistrate la nivelul Codului CAEN 4711;
- dintre activitățile economice definite în Strategia de competitivitate a României ca având rol economic important și influență asupra ocupării (turism și ecoturism, textile și pielărie, lemn și mobilă și industrii creative), doar 2 coduri CAEN (1412 și 3109) se regăsesc între primele 20 de sectoare angajatoare, ceea ce reflectă o anumită contradicție între rolul asumat de industrii cu influență asupra ocupării și realitatea de fapt;
- dintre primele 10 coduri CAEN analizate, doar 2 au cunoscut reduceri ale numărului de CIM în perioada 2016-2017, respectiv Activitățile de protecție și gardă - Cod CAEN 8010 (-0,59%,-700 CIM) și Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp) - Cod CAEN 1412 (-5,8%. -6.011 CIM), prin urmare sectoare economice caracterizate printr-o pondere majoritară a muncii necalificate, afectate, în principal, de creșterea costurilor cu forța de muncă.

Tabelul nr. 5 Sectoarele economice (Coduri CAEN) cu cel mai mare număr de angajați la 01.10.2017

Nr. crt.	Cod CAEN	Denumire CAEN	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativă	Evoluție procentuala, %
1	4711	Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun	192.806	204.168	11.362	5,89
2	8610	Activități de asistenta spitaliceasca	176.755	186.276	9.521	5,39
3	8531	Învățământ secundar general	172.333	185.669	13.336	7,74

Nr. crt.	Cod CAEN	Denumire CAEN	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativă	Evoluție procentuala, %
4	4120	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	167.601	181.368	13.767	8,21
5	4941	Transporturi rutiere de mărfuri	139.599	152.318	12.719	9,11
6	8411	Servicii de administrație publică generală	116.163	135.472	19.309	16,62
7	8010	Activități de protecție și garda	119.613	118.913	-700	-0,59
8	1413	Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp)	103.573	97.562	-6.011	-5,8
9	2931	Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	88.480	89.806	1.326	1,5
10	5610	Restaurante	73.679	87.622	13.943	18,92
11	2932	Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	74.990	79.964	4.974	6,63
12	6201	Activități de realizare a soft-ului la comanda (software orientat client)	52.270	60.087	7.817	14,96
13	1071	Fabricarea pâinii; fabricarea prăjiturilor și a produselor proaspete de patiserie	56.493	59.103	2.610	4,62
14	6419	Alte activități de intermediari monetare	57.443	56.424	-1.019	-1,77
15	8532	Învățământ secundar, tehnic sau profesional	52.517	55.240	2.723	5,18
16	3600	Captarea, tratarea și distribuția apei	46.603	54.129	7.526	16,15
17	3109	Fabricarea de mobila n.c.a.	53.567	53.220	-347	-0,65
18	0111	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	46.166	49.826	3.660	7,93
19	8542	Învățământ superior universitar	47.912	48.653	741	1,55
20	7820	Activități de contractare, pe baze temporare, a personalului	48.454	46.563	-1.891	-3,9

În dinamică, activitățile economice care au cunoscut cel mai mare număr de creșteri de CIM în perioada 2016-2017 sunt prezentate în Tabelul nr. 6. Se constată următoarele tendințe ale pieței muncii:

- cea mai importantă creștere a numărului de CIM (+19.309 CIM, +16,62%) s-a înregistrat în sectorul serviciilor de administrație publică generală - Cod CAEN 8411; descrierea acestui cod CAEN include, printre altele, serviciile de administrație a organelor executive și legislative centrale, regionale și locale, dar și administrarea și supravegherea operațiunilor fiscale; luând în considerare și faptul că perioada 2015-2016 a adus, de asemenea, o creștere cu 9,95% (+10.509 CIM) constatăm o tendință constantă de creștere a numărului de salariați la nivelul acestui sector;

- cel de-a doua activitate economică ca dinamică (+18,92%, +13.493 CIM), în perioada 2016-2017, este industria restaurantelor (Cod CAEN 5610); apreciem că această evoluție spectaculoasă se datorează doar parțial dezvoltării sectorului în sine, ci mai degrabă convertirii unor număr de CIM cu durată parțială în CIM cu normă întreagă, în contextul Ordonanței Guvernului nr. 4/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal; în aceeași situație se află și alte 3 coduri CAEN situate între primele 15 ca și dinamică, unde creșterile procentuale ale numărului de CIM au fost chiar mai spectaculoase: Transporturi cu taxiuri, unde creșterea procentuală - Cod CAEN 4932 (+81,13%, +5.887 CIM), Coafură și alte activități de înfrumusețare - Cod CAEN 9602 (+41,87%, +4.929 CIM) și Baruri și alte activități de servire a băuturilor - Cod CAEN 5630 (+20,33%, +4.533 CIM);
- lucrările de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale - Cod CAEN 4120 au câștigat în perioada 2016-2017 un număr de 13.767 CIM (+8,21%), pe fondul creșterii economice și impulsivității industriei construcțiilor; o situație similară se constată în domeniul Transporturilor rutiere de mărfuri - Cod CAEN 4941, unde numărul de locuri de muncă a crescut cu 9,11% (+12.719 CIM);
- nu în ultimul rând, creșteri importante se constată și la nivelul industriilor IT (Cod CAEN 6201, +14,96%) și fabricării altor piese pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (Cod CAEN 2932, +6,62%).

Tabelul nr. 6 Sectoarele economice(Coduri CAEN) cu cea mai mare dinamică a numărului de CIM în anul 2017

	Cod CAEN	Denumire CAEN	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativa	Evoluție procentuala, %
1	8411	Servicii de administrație publică generală	116.163	135.472	19.309	16,62
2	5610	Restaurante	73.679	87.622	13.943	18,92
3	4120	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	167.601	181.368	13.767	8,21
4	8531	Învățământ secundar general	172.333	185.669	13.336	7,74
5	4941	Transporturi rutiere de mărfuri	139.599	152.318	12.719	9,11
6	4711	Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun	192.806	204.168	11.362	5,89
7	8610	Activități de asistență spitalicească	176.755	186.276	9.521	5,39
8	6201	Activități de realizare a soft-ului la comandă (software orientat client)	52.270	60.087	7.817	14,96
9	3600	Captarea, tratarea și distribuția apei	46.603	54.129	7.526	16,15
10	4932	Transporturi cu taxiuri	7.256	13.143	5.887	81,13
11	4520	Întreținerea și repararea autovehiculelor	37.708	43.003	5.295	14,04

12	2932	Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	74.990	79.964	4.974	6,63
13	9602	Coafură și alte activități de înfrumusețare	11.771	16.700	4.929	41,87
14	8622	Activități de asistență medicală specializată	28.919	33.695	4.776	16,52
15	5630	Baruri și alte activități de servire a băuturilor	22.295	26.828	4.533	20,33

Pe de altă parte, perioada 2016-2017 a adus și reduceri ale numărului de CIM la nivelul unor activități economice, cu precizarea că aceste reduceri nu au fost atât de semnificative ca și majorările și au afectat cu precădere anumite sectoare, respectiv sectoare în care munca necalificată are ponderea majoritară, dar și sectorul construcțiilor (lucrărilor de geniu civil). Prin urmare, cauzele principale ale acestor reduceri pot fi identificate ca fiind, pe de o parte, creșterea costurilor salariale ca urmare a majorărilor succesive ale salariului minim, iar pe de altă parte, volumul mai redus al investițiilor în infrastructură. Astfel, cele mai importante reduceri de CIM s-au înregistrat la nivelul următoarelor coduri CAEN:

- Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjerie de corp) - Cod CAEN 1413 (-6.011 CIM, -5,8%);
- Activități poștale desfășurate sub obligativitatea serviciului universal - Cod CAEN 5310 (-2.019 CIM, -8,52%);
- Fabricarea încălțămintei - Cod CAEN 1520 (-1.923 CIM, -4,09%);
- Activități de contractare, pe baze temporare, a personalului - Cod CAEN 7820 (-1.891 CIM, -3,9%);
- Lucrări de construcții a drumurilor și autostrăzilor - Cod CAEN 4211 (-1.634 CIM, -4,09%);
- Construcția de nave și structuri plutitoare - Cod CAEN 3011 (-1.431 CIM, -7,79%).

La nivel de ocupație, cel mai mare număr de CIM se înregistrează la nivelul codurilor COR prezentate în Tabelul nr. 7, putând fi constatate următoarele tendințe principale:

- în contextul dinamicii sectoarelor Comerț și Transporturi, primele 4 ocupații angajatoare includ, pe de o parte, Șoferii de autocamion/mașini de mare tonaj - Cod COR 833201 (151.934 CIM) și Șoferii de autoturisme și camionete - Cod COR 832201 (105.226 CIM) și, pe de altă parte, Lucrătorii comerciali - Cod COR 522203 (143.157 CIM) și Vânzătorii - Cod COR 522101 (142.696 CIM);
- în ceea ce privește industria prelucrătoare, între primele 10 ocupații se regăsesc un număr de 3 din sectorul productiv, toate însă din zona de muncă necalificată: Muncitor necalificat la asamblarea, montarea pieselor - Cod CAEN 932906 (96.299 CIM), Muncitor necalificat în industria confecțiilor - Cod CAEN 932905 (94.556 CIM) și Muncitor necalificat la demolarea clădirilor, căptușeli zidărie, plăci mozaic, faianță, gresie, parchet - Cod CAEN 931301 (10.864 CIM);

- de asemenea, tot în ceea ce privește munca necalificată, un număr mare de salariați (85.416 CIM) sunt înregistrați cu ocupația Manipulant mărfuri - Cod CAEN 933303, pe fondul dezvoltării accelerate a sectorului de transport-logistică-depozitare.

Tabelul nr. 7 Ocupațiile (Coduri COR) cu cel mai mare număr de angajați la 01.10.2017

Nr. crt.	Cod COR	Denumire COR	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativa	Evoluție procentuala, %
1	833201	Șofer autocamion/mașină de mare tonaj	144.814	151.934	7.120	4,92
2	522303	Lucrător comercial	136.019	143.157	7.138	5,25
3	522101	Vânzător	133.641	142.696	9.055	6,78
4	832201	Șofer de autoturisme și camionete	93.478	105.226	11.748	12,57
5	932906	Muncitor necalificat la asamblarea, montarea pieselor	93.824	96.299	2.475	2,64
6	541401	Agent de securitate	95.202	95.151	-51	-0,05
7	932905	Muncitor necalificat în industria confecțiilor	99.472	94.556	-4.916	-4,94
8	222101	Asistent medical generalist	100.151	94.224	-5.927	-5,92
9	933303	Manipulant mărfuri	80.931	85.416	4.485	5,54
10	931301	Muncitor necalificat la demolarea clădirilor, căptușeli zidărie, plăci mozaic, faianță, gresie, parchet	70.618	81.482	10.864	15,38
11	532203	Asistent personal al persoanei cu handicap grav	52.882	64.914	12.032	22,75
12	332203	Agent de vânzări	58.341	62.564	4.223	7,24
13	721410	Lăcătuș mecanic	58.660	58.437	-223	-0,38
14	233002	Profesor în învățământul gimnazial	52.040	53.331	1.291	2,48
15	911201	Femeie de serviciu	45.945	47.776	1.831	3,99
16	523003	Casier	46.259	47.583	1.324	2,86
17	932904	Muncitor necalificat la ambalarea produselor solide și semisolide	46.983	46.391	-592	-1,26
18	233001	Profesor în învățământul liceal, postliceal	42.343	46.154	3.811	9
19	515301	Îngrijitor clădiri	44.769	45.531	762	1,7
20	821103	Montator subansamble	39.461	43.976	4.515	11,44

Pe clase de ocupații (grupe minore COR), dinamica cea mai importantă a fost înregistrată, în perioada 2016-2017 (Tabelul nr. 8), de vânzătorii în magazine (+16.361 CIM, +6,00%), personalul de îngrijire în domeniul sănătății (+14.845 CIM, +13,29%) și muncitorii necalificați în industria extractivă și de construcții (+14.305 CIM, +11,67%).

Tabelul nr. 8 Grupele de ocupații (Grupe minore COR) cu cea mai mare dinamică a numărului de CIM în anul 2017

Nr. crt.	Grupa minoră COR	Descriere grupa minoră COR	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativa	Evoluție procentuala, %
1	522	Vânzători în magazine	272.637	288.998	16.361	6
2	532	Personal de îngrijire în domeniul sănătății	111.665	126.510	14.845	13,29
3	931	Muncitori necalificați în industria extractivă și construcții	122.534	136.839	14.305	11,67
4	112	Directori generali, directori executivi și asimilați	159.994	171.184	11.190	6,99
5	832	Conducători autovehicule	97.835	108.709	10.874	11,11
6	251	Analști programatori în domeniul software	78.684	88.544	9.860	12,53
7	833	Conducători de mașini de mare tonaj și autobuze	176.702	185.100	8.398	4,75
8	242	Specialiști în domeniul administrativ	62.802	70.362	7.560	12,04
9	941	Ajutori de bucătari	28.058	35.164	7.106	25,33
10	325	Alți specialiști în domeniul sănătății, asimilați	27.329	33.944	6.615	24,21
11	513	Chelneri și barmani	40.810	46.625	5.815	14,25
12	332	Agente și brokeri în vânzări și aprovizionare	108.934	114.587	5.653	5,19
13	432	Funcționari în gestiunea materialelor și în transport	138.468	144.016	5.548	4,01
14	233	Profesori în învățământul secundar	94.383	99.485	5.102	5,41
15	933	Muncitori necalificați în transporturi și depozitarea mărfurilor	98.628	103.520	4.892	4,96

Pe de altă parte, în contextul factorilor de influență menționați anterior, o serie de ocupații au cunoscut în perioada 2016-2017 reduceri ale numărului de CIM, preponderent la nivelul industriei textile și a celei de construcții: Muncitor necalificat în industria confecțiilor - Cod COD 932905 (-4.916 CIM, -4,94%); Confectioner-asamblor articole din textile - Cod COR 821908 (-2.162 CIM, -5,67%); Operator confectioner industrial îmbrăcăminte din țesături, tricotaje, materiale sintetice - Cod COR 815301 (-1.658 CIM, -7,19%); Muncitor necalificat la întreținerea de drumuri, șosele, poduri, baraje - Cod COR 931203 (-1.395 CIM, -7,70%); Agent poștal - Cod COR 441201 (-1.139 CIM, -29,7%).

4.3 Analiza corelațiilor dintre forța de muncă și populația activă

În contextul în care, după cum s-a precizat, România se află printre țările europene cu cea mai mică acoperire a populației active cu contracte de muncă, cu doar 5,2 milioane de contracte de muncă, raportate la o populație ocupată civilă de 8,7 milioane de persoane,

prezenta secțiune cuprinde o analiză detaliată, la nivel de județ, a implicațiilor economice ale acestui decalaj. Analiza a fost efectuată prin corelarea cu 3 seturi de date statistice, rezultând astfel 3 indicatori:

- **Raportul dintre numărul de CIM și populația activă.** Acest indicator reflectă corelația dintre forța de muncă ocupată și populația activă, cu scopul de a identifica județele în care se înregistrează cele mai mari dezechilibre.
- **Raportul dintre numărul de CIM și numărul de șomeri înregistrați.** Acest indicator reflectă în ce măsură un șomer este susținut de un număr suficient de contracte de muncă pentru a asigura echilibrul sistemului de contribuții sociale.
- **Raportul dintre numărul de CIM și numărul de PFA/PFI/ÎI.** Acest indicator reflectă corelația dintre numărul de salariați și numărul de persoane încadrate într-o anumită formă de antreprenariat individual.

Valorile înregistrate de fiecare județ în planul fiecărui indicator, precum și poziționarea județelor la nivelul României (1-42) prin prisma fiecărui indicator, sunt prezentate în Tabelul nr. 9, fiind constatate următoarele aspecte semnificative:

- În ceea ce privește **corelația dintre numărul de CIM și populația activă:**
  - municipiul București se află pe primul loc prisma acestui indicator, putându-se constata faptul că numărul de CIM cu normă întreagă înregistrate la nivelul municipiului București este chiar mai mare decât populația activă (102,98%); această situație se explică prin ponderea relativ ridicată a salariaților încadrați la puncte de lucru înregistrate în municipiul București, însă care au domiciliul în județele învecinate; o situație similară este înregistrată în județul Ilfov (95,87%);
  - pe pozițiile următoare se află județele: Brașov (70,54%), Sibiu (69,88%), Argeș (69,66%), Timiș (69,59%) și Cluj (68,71%), care au în comun un nivel ridicat de dezvoltare a industriei prelucrătoare specializată în sectoare cu valoare adăugată mai ridicată (ex.: industria auto), dar și o industrie a turismului mai bine dezvoltată;
  - pe de altă parte, cea mai mică pondere a numărului de CIM raportată la populația activă se înregistrează în județele: Teleorman (27,63%), Mehedinți (29,8%), Vaslui (34,99%), Botoșani (35,29%) și Dâmbovița (35,55%).

Tabelul nr. 9 Corelații între numărul de contracte de muncă și structura forței de muncă

Nr. crt.	Județ	Corelația cu populația activă		Corelația cu situația șomajului		Corelația cu numărul de persoane înregistrate ca PFA/PFI/ÎI	
		Rapoartul dintre numărul de CIM și populația activă, %	Loc (1-42)	Rapoartul dintre numărul de CIM și numărul de șomeri	Loc (1-42)	Rapoartul dintre numărul de CIM și numărul de PFA/PFI/ÎI	Loc (1-42)
1	Alba	50,25	20	14,95	15	7,27	32
2	Arad	57,17	9	40,27	4	11,38	11
3	Argeș	69,66	5	16,34	13	16,79	5
4	Bacău	51,19	17	8,25	28	10,38	17
5	Bihor	56,9	10	23,42	8	9,46	24
6	Bistrița-Năsăud	47,13	23	16,17	14	6,65	35
7	Botoșani	35,29	39	8,71	26	6,51	38
8	Brăila	43,9	27	8,39	27	5,63	41
9	Brașov	70,54	3	24,05	7	31,49	3
10	București	102,98	1	66,74	2	44,91	1
11	Buzău	42,97	29	4,18	39	10,75	15
12	Călărași	39,39	33	7,8	29	6,57	37
13	Caraș-Severin	43,79	28	16,41	12	10,21	18
14	Cluj	68,71	7	31,92	5	14,45	9
15	Constanța	54,46	13	21,35	9	14,75	8
16	Covasna	46,74	24	10,79	21	8,73	26
17	Dâmbovița	35,55	38	6,61	34	5,91	40
18	Dolj	52,68	15	5,9	36	11,38	12
19	Galați	53,75	14	5,89	37	13,94	10
20	Giurgiu	38,38	36	9,36	23	10,07	20
21	Gorj	45,32	25	6,93	32	9,58	23
22	Harghita	50,99	19	10,74	22	7,8	29
23	Hunedoara	48,98	21	11,55	20	10,08	19
24	Ialomița	38,73	34	5,94	35	8,88	25
25	Iași	55,4	12	12,73	17	10,43	16
26	Ilfov	95,87	2	110,8	1	32,43	2
27	Maramureș	51,01	18	13,59	16	7,7	31
28	Mehedinți	29,8	41	3,12	41	4,71	42
29	Mureș	52,08	16	12,51	18	11,3	14
30	Neamț	39,58	32	7,49	31	8,58	27

Nr. crt.	Județ	Corelația cu populația activă		Corelația cu situația șomajului		Corelația cu numărul de persoane înregistrate ca PFA/PFI/ÎI	
		Rapoertul dintre numărul de CIM și populația activă, %	Loc (1-42)	Raportul dintre numărul de CIM și numărul de șomeri	Loc (1-42)	Raportul dintre numărul de CIM și numărul de PFA/PFI/ÎI	Loc (1-42)
31	Olt	38,66	35	5,39	38	7,87	28
32	Prahova	61,29	8	19,39	10	15,06	7
33	Sălaj	40,96	30	7,58	30	6,32	39
34	Satu-Mare	55,43	11	17,24	11	11,33	13
35	Sibiu	69,88	4	28,39	6	16,05	6
36	Suceava	44,37	26	8,91	25	9,96	21
37	Teleorman	27,63	42	2,54	42	6,59	36
38	Timiș	69,59	6	63,86	3	19,24	4
39	Tulcea	48,04	22	11,68	19	6,88	33
40	Vâlcea	40,87	31	9,34	24	9,6	22
41	Vaslui	34,99	40	3,31	40	6,71	34
42	Vrancea	36,79	37	6,92	33	7,77	30

- În ceea ce privește corelația dintre numărul de CIM și numărul de șomeri înregistrați, există o relație de proporționalitate cu indicatorul anterior, în sensul că în județele în care există o acoperire ridicată a populației active cu CIM, numărul de șomeri înregistrați este susținut de un număr corespunzător de salariați.

Astfel:

- județul Ilfov se află pe primul loc prin prisma indicatorului, în sensul că pentru fiecare șomer înregistrat există 110,8 CIM;
  - pe pozițiile următoare se află municipiul București (66,74 CIM/șomer) și județele Timiș (63,86 CIM/șomer), Arad (40,27 CIM/șomer), Cluj (31,92 CIM/șomer), Sibiu (28,39 CIM/șomer) și Brașov (24,05 CIM/șomer);
  - pe ultimele poziții, se află o serie de județe în care pentru fiecare șomer înregistrat există mai puțin de 6 CIM: Teleorman (2,54 CIM/șomer), Mehedinți (3,12 CIM/șomer), Vaslui (3,31 CIM/șomer), Buzău (4,18 CIM/șomer), Olt (5,39 CIM/șomer), Galați (5,89CIM/șomer), Dolj (5,9 CIM/șomer) și Ialomița (5,94 CIM/șomer).
- În ceea ce privește corelația dintre numărul de CIM și numărul de PFA/PFI/ÎI, se constată o situație oarecum similară:

- cele mai ridicate valori ale indicatorului sunt înregistrate în Municipiul București (44,91) și județele Ilfov (32,43), Brașov (31,49), Timiș (19,24), Argeș (16,79) și Sibiu (16,05);
- cele mai reduse valori ale indicatorului sunt înregistrate în județele Mehedinți (4,71), Brăila (5,63), Dâmbovița (5,92%), Sălaj (6,32%), Botoșani (6,51%), Călărași (6,57%) și Teleorman (6,59); în cazul acestor județe, pe fondul dinamicii scăzute a pieței forței de muncă, acest indicator nu reflectă un spirit antreprenorial mai pronunțat, cât mai degrabă o soluție alternativă la lipsa locurilor de muncă.

Referitor la rata scăzută de angajare în cadrul unor județe precum Teleorman, Mehedinți, Buzău, Olt, Dâmbovița și Ialomița, se poate invoca faptul că aceste județe se caracterizează în general printr-un potențial agricol ridicat, ce favorizează practicarea agriculturii de subsistență, care încurajează rămânerea în afara câmpului muncii și apelarea la politicile de protecție socială, acolo unde este posibil, ca sursă alternativă de venit și nu ca perioadă de tranziție între două locuri de muncă.

O altă potențială cauză a ratelor scăzute de acoperire prin contracte de muncă în anumite regiuni din România este reprezentată de nealinieră la practicile europene în ceea ce privește angajarea în baza unor contracte de muncă pe perioadă determinată. În anul 2014, la nivelul UE procentajul de persoane angajate pe bază de contract cu durată limitată a fost de 14% în medie, cu un maxim în Polonia (28,3% dintre angajați), Spania (24%) și Portugalia (21,4%). La polul opus s-au situat Lituania (2,8%) și România (1,5%). În condițiile în care la nivelul României condițiile climatice conferă un pronunțat caracter sezonier anumitor categorii de activități (ex: activitățile agricole, activitățile turistice, etc.), intensificarea practicilor de utilizare pe durata sezonului a contractelor de muncă cu durată limitată este de natură să crească gradul de acoperire prin contracte de muncă, să combată munca la negru și să protejeze angajatorii de riscul de a nu putea disponibiliza angajații în extra-sezon datorită prevederilor legislației muncii aplicabilă.

Existența dezechilibrelor descrise anterior poate fi interpretată și pe fondul unor politici publice insuficient focalizate pe creșterea gradului de acoperire a populației active cu contracte de muncă. De altfel, potrivit cifrelor Eurostat, în România valoarea fondurilor guvernamentale alocate pentru susținerea politicilor publice în domeniul forței de muncă (ex.: politici pentru reducerea șomajului, prevenirea pierderii locurilor de muncă, încurajarea persoanelor inactive să intre pe piața forței de muncă etc.), corespunde unei ponderi de **0,224% din PIB, ceea ce plasează țara noastră pe ultimul loc în Uniunea Europeană**, fiind devansată inclusiv de Lituania (0,428%), Bulgaria (0,621%) sau Grecia (0,858%).

4.4 Salarizarea

Studiul PIAROM include și o analiză a situației salarizării pe piața forței de muncă din România, cu particularizare la nivel de județ, industrie și ocupație. Analiza are la bază datele furnizate de ITM privind nivelurile salariilor brute de încadrare pe categorii, fără însă a include primele, bonusurile, sporurile și alte categorii de venituri în afara salariului de bază.

Ipotezele utilizate în studiul realizat de PIAROM pornesc de la o serie de realități care caracterizează situația salarizării forței de muncă din România:

- **Poziționarea în raport cu țările Uniunii Europene.** România se afla, în anul 2017, pe penultimul loc în Uniunea Europeană în ceea ce privește costul mediu al forței de muncă, cu 3,9 mii euro/persoană (în scădere față de anul 2014), spre deosebire de media la nivelul Uniunii Europene (19,4 mii euro/persoană).
- **Corelarea salarizării cu productivitatea muncii.** Specializarea economiei românești pe sectoare de activitate cu valoare adăugată scăzută și productivitate a muncii scăzută este, de regulă, relaționată direct cu nivelurile salariale ale personalului care își desfășoară activitatea în aceste domenii; astfel, nivelurile salariale scăzute cu care sunt remunerați angajații români, plasează țara noastră pe penultima poziție în Europa, cu o medie de 7200 Euro/cap de locuitor, în fața Bulgariei (5.700 Euro/cap de locuitor), dar la o distanță uriașă de primele poziții din ierarhie, respectiv Luxemburg (80.500 Euro/cap de locuitor), Norvegia (67.600 Euro/cap de locuitor) sau Elveția (57.100 Euro/cap de locuitor). În ceea ce privește productivitatea muncii în domeniul comercial, România ocupă antepenultimul loc, cu 6,2 mii euro/persoană, situându-se înaintea Lituaniei (5,8 mii euro/persoană) și Bulgariei (3,0 mii euro/persoană). Nivelul foarte scăzut al productivității muncii, în condițiile în care sectorul comercial este a doua industrie angajatoare din România, coroborat cu nivelul scăzut al productivității în industria prelucrătoare (prima industrie angajatoare din România) oferă imaginea unor probleme structurale de competitivitate și productivitate.
- **Ponderea salariaților aflați în zona salariului minim.** În ceea ce privește salarizarea, o tendință îngrijorătoare o constituie creșterea ponderii salariaților aflați în zona salariului minim în total forță de muncă. Potrivit datelor Eurostat, procentul acestor salariați s-a triplat în perioada 2010-2014, fără a depăși însă nivelul de 15%. La nivelul anului 2016 însă, ponderea CIM cu salariul brut în zona salariului minim pe economie ajunsese la 41,54% din totalul contractelor de muncă, ceea ce corespunde unui număr de 2,07 milioane CIM. În anul 2017, valoarea acestui indicator s-a îmbunătățit (1,95 milioane CIM reprezentând 36,95% din total). Creșterile înregistrate s-au datorat majorărilor succesive ale salariului minim, care au condus practic la o tendință de egalizare

a salariilor de încadrare în zona de minim. Această situație a creat o serie de provocări mediului de afaceri, inclusiv în ceea ce privește politicile de management al resurselor umane, mai ales în cazul sectoarelor caracterizate printr-o productivitate redusă a muncii. Situația cea mai îngrijorătoare este înregistrată la nivelul sectoarelor activități de investigație și protecție (92,16% din CIM în zona salariului minim), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (82,66% din CIM în zona salariului minim) și restaurante și alte activități de servicii de alimentație (80,49% din CIM în zona salariului minim).

Pe industrii (Tabelul nr. 10), se constată dezechilibre majore ale salarizării între sectoarele de activitate. Astfel, la data e 01.10.2017, cele mai mari niveluri de salarizare erau înregistrate, în ordine, de următoarele secțiuni CAEN: informații și comunicații (J), intermediari financiare și asigurări (K), producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (D), industria extractivă (B) și învățământ (P). Pe de altă parte, cele mai mici niveluri ale salariilor brute de încadrare se înregistrează în domeniile: hoteluri și restaurante (I), construcții (F), agricultură, silvicultură și pescuit (A), activități de servicii administrative și activități de servicii suport (N), transport și depozitare (H) și alte activități de servicii (S).

Tabelul nr. 10 Distribuția contractelor de muncă pe diviziuni CAEN și intervale salariale la 01.10.2017

Diviziune CAEN	Descriere diviziune CAEN	Salariul brut la data de 01.10.2017 - pondere în total forță de muncă								
		Sal. Minim, %	Sub 350 euro, %	350-400 euro, %	400-500 euro, %	500-600 euro, %	600-700 euro, %	700-1.000 euro, %	1.000-2.000 euro, %	Peste 2.000 euro, %
1	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	48,65	11,22	9,23	12,40	6,38	4,23	4,47	2,84	0,58
2	Silvicultură și exploatare forestieră	46,02	9,34	5,34	23,80	7,04	4,36	3,26	0,77	0,07
3	Pescuit și acvacultură	67,28	8,11	5,88	8,70	2,96	3,59	1,95	1,29	0,24
5	Extracția cărbunelui superior și inferior	2,22	5,77	16,13	46,00	19,99	5,75	3,30	0,82	0,02
6	Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	1,24	0,41	0,37	0,53	1,96	23,49	39,62	23,70	8,68
7	Extracția minereurilor metalifere	7,11	6,56	19,18	42,31	9,91	5,26	4,61	3,91	1,15
8	Alte activități extractive	41,04	9,88	12,31	17,28	7,02	4,85	4,13	2,95	0,54
9	Activități de servicii anexe extracției	10,17	6,79	7,96	15,59	8,41	11,05	13,11	20,07	6,85
10	Industria alimentară	51,92	12,59	10,48	10,96	5,10	2,85	3,23	2,11	0,76
11	Fabricarea băuturilor	24,09	8,75	10,78	14,15	11,99	10,00	8,89	8,21	3,14
12	Fabricarea produselor din tutun	3,83	1,07	3,17	13,34	10,27	12,31	28,00	21,15	6,86

Diviziune CAEN	Descriere diviziune CAEN	Salariul brut la data de 01.10.2017 - pondere în total forță de muncă								
		Sal. Minim, %	Sub 350 euro, %	350-400 euro, %	400-500 euro, %	500-600 euro, %	600-700 euro, %	700-1.000 euro, %	1.000-2.000 euro, %	Peste 2.000 euro, %
13	Fabricarea produselor textile	37,23	21,38	12,46	15,24	6,69	2,17	2,73	1,63	0,47
14	Fabricarea articolelor de îmbrăc.	62,85	19,81	6,81	4,67	2,18	1,26	1,48	0,76	0,18
15	Tăbăcirea și finisarea pieilor, fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie	40,56	21,58	13,76	13,37	4,89	1,99	2,46	1,15	0,24
16	Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și pluta, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	63,71	14,35	6,98	7,31	2,94	1,58	1,63	1,06	0,44
17	Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	32,36	11,77	14,27	16,20	9,07	4,95	6,60	3,71	1,07
18	Tipărirea și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	36,76	11,65	8,75	14,17	8,11	6,27	8,98	4,40	0,91
19	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	15,23	3,92	3,92	9,55	8,18	9,38	32,79	13,90	3,13
20	Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	18,87	8,61	10,01	22,74	12,84	7,71	10,41	6,44	2,37
21	Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	8,07	5,08	10,22	23,43	12,74	9,29	14,87	13,41	2,89
22	Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	27,41	11,40	15,60	19,76	8,23	5,26	6,47	4,63	1,24
23	Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	33,35	11,83	11,88	16,23	8,52	4,86	6,93	4,69	1,71
24	Industria metalurgică	11,42	12,97	18,51	21,99	14,19	5,98	8,93	4,44	1,57
25	Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	25,28	14,44	15,39	19,81	9,31	5,37	6,17	3,48	0,75
26	Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	16,99	9,39	16,37	23,12	9,16	5,18	9,51	7,78	2,50
27	Fabricarea echipamentelor electrice	16,53	15,93	25,33	17,80	7,51	4,08	6,36	5,06	1,40
28	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	9,76	9,69	16,67	20,70	13,14	9,65	12,13	6,80	1,46
29	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier și a remorcilor	10,86	17,59	17,67	22,57	6,80	5,99	10,15	6,62	1,75
30	Fabricarea altor mijloace de transport	14,58	5,53	8,96	17,77	19,02	10,07	16,64	6,43	1,00
31	Fabricarea de mobilă	49,95	17,87	12,16	9,47	4,23	2,26	2,44	1,25	0,37

Diviziune CAEN	Descriere diviziune CAEN	Salariul brut la data de 01.10.2017 - pondere în total forță de muncă								
		Sal. Minim, %	Sub 350 euro, %	350-400 euro, %	400-500 euro, %	500-600 euro, %	600-700 euro, %	700-1.000 euro, %	1.000-2.000 euro, %	Peste 2.000 euro, %
32	Alte activități industriale n.c.a.	50,49	13,19	11,47	10,34	4,60	3,16	4,05	2,33	0,37
33	Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	23,67	10,63	16,15	17,40	7,62	6,91	9,27	6,41	1,94
35	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	4,41	4,49	7,56	21,60	16,64	14,82	18,32	10,52	1,64
36	Captarea, tratarea și distribuția apei	11,03	11,24	13,37	25,03	11,67	6,99	16,12	4,30	0,25
37	Colectarea și epurarea apelor uzate	41,11	8,92	3,52	14,33	12,85	4,73	8,45	4,80	1,29
38	Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile	48,08	11,41	10,49	13,30	6,59	3,83	3,77	1,98	0,55
39	Activități și servicii de decontaminare	31,18	10,49	5,89	27,44	6,75	9,63	5,03	2,73	0,86
41	Construcții de clădiri	65,57	9,11	5,35	7,60	3,46	2,68	3,34	2,30	0,59
42	Lucrări de geniu civil	34,46	12,87	9,91	14,41	9,02	6,35	7,27	4,56	1,15
43	Lucrări speciale de construcții	53,52	10,47	6,53	9,87	6,46	4,41	4,97	3,03	0,74
45	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și motocicletelor	51,66	8,65	6,66	10,53	6,45	5,15	6,45	3,57	0,88
46	Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	36,66	9,32	8,44	12,85	7,49	6,00	8,52	7,83	2,89
47	Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	54,19	9,99	9,77	10,68	5,00	3,51	3,98	2,25	0,63
49	Transporturi terestre și transporturi prin conducte	55,79	9,27	7,89	13,14	6,69	2,70	2,93	1,38	0,21
50	Transporturi pe apă	30,52	15,06	6,50	13,57	7,45	5,47	12,83	7,36	1,24
51	Transporturi aeriene	18,12	1,32	2,86	13,10	14,19	6,76	16,01	15,90	11,74
52	Depozitare și activități pentru transporturi	15,94	9,47	13,09	23,20	12,31	7,37	10,03	5,66	2,93
53	Activități de poștă și de curier	22,63	11,43	18,12	24,55	10,81	4,85	5,04	2,14	0,43
55	Hoteluri și alte facilități de cazare	52,11	11,08	10,59	12,55	4,72	3,09	3,46	1,95	0,45
56	Restaurante și alte activități de servicii de alimentație	73,27	7,22	5,15	6,60	2,66	2,00	2,03	0,89	0,18

Diviziune CAEN	Descriere diviziune CAEN	Salariul brut la data de 01.10.2017 - pondere în total forță de muncă								
		Sal. Minim, %	Sub 350 euro, %	350-400 euro, %	400-500 euro, %	500-600 euro, %	600-700 euro, %	700-1.000 euro, %	1.000-2.000 euro, %	Peste 2.000 euro, %
58	Activități de editare	17,72	4,43	3,38	6,55	4,91	5,07	11,68	27,10	19,16
59	Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	45,35	8,34	4,00	9,75	7,28	6,28	8,42	8,03	2,55
60	Activități de difuzare și transmitere de programe	11,62	2,46	3,28	10,03	12,66	18,77	21,46	15,00	4,72
61	Telecomunicații	17,06	4,17	5,52	10,81	14,68	9,69	15,92	16,82	5,33
62	Activități de servicii în tehnologia informației	8,71	2,64	2,22	5,05	4,02	5,32	14,66	33,82	23,56
63	Activități de servicii informatice	19,08	4,94	6,99	17,49	7,34	4,97	19,04	14,20	5,95
64	Intermedieri financiare, cu excepția activităților de asigurări și ale fondurilor de pensii	6,81	1,65	2,93	8,10	10,10	11,78	22,22	25,89	10,52
65	Activități de asigurări, reasigurări și ale fondurilor de pensii	7,75	1,51	2,08	10,44	11,40	10,04	24,29	22,37	10,12
66	Activități auxiliare pentru intermedieri financiare	42,31	8,72	5,24	9,70	6,79	5,90	9,44	8,55	3,35
68	Tranzacții imobiliare	47,80	10,97	6,35	10,49	6,56	4,74	6,55	4,68	1,86
69	Activități juridice și de contab.	35,67	10,49	4,97	8,92	5,98	6,48	11,47	11,69	4,33
70	Activități ale direcțiilor (centralelor), birourilor administrative centralizate; activități de management și de consultanță în management	31,62	5,84	6,49	8,44	5,31	5,34	11,40	17,17	8,39
71	Activități de arhitectură și inginerie; activități de testări și analiză tehnică	27,00	7,08	4,91	9,81	8,41	8,02	15,57	15,85	3,35
72	Cercetare-dezvoltare	9,74	5,43	10,41	14,37	13,30	11,24	17,32	12,60	5,59
73	Publicitate și activități de studiere a pieței	39,71	6,11	4,65	8,55	6,43	6,69	9,95	12,68	5,23
74	Alte activități profesionale, științifice și tehnice	51,05	9,66	6,31	9,55	4,58	4,84	6,93	5,35	1,73
75	Activități veterinare	59,98	7,71	4,88	7,28	4,38	4,10	7,74	3,64	0,29
77	Activități de închiriere și leasing	49,05	5,79	4,80	8,96	6,40	5,59	8,80	7,94	2,67
78	Activități de servicii privind forța de muncă	32,05	15,78	15,30	12,57	5,20	3,90	7,06	7,08	1,06
79	Activități ale agențiilor turistice și ale tur operatorilor	44,77	6,56	5,22	9,22	7,39	7,89	11,73	6,33	0,89
80	Activ. de investigații și protecție	85,62	6,54	2,55	1,77	1,27	0,75	0,87	0,52	0,11

Diviziune CAEN	Descriere diviziune CAEN	Salariul brut la data de 01.10.2017 - pondere în total forță de muncă								
		Sal. Minim, %	Sub 350 euro, %	350-400 euro, %	400-500 euro, %	500-600 euro, %	600-700 euro, %	700-1.000 euro, %	1.000-2.000 euro, %	Peste 2.000 euro, %
81	Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	70,31	8,39	6,15	6,64	3,35	1,86	1,97	1,14	0,19
82	Activități de secretariat, servicii suport și alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	21,23	9,05	11,55	9,63	8,67	8,98	15,96	11,49	3,44
84	Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	25,22	7,24	15,16	18,77	10,39	6,68	8,82	6,41	1,31
85	Învățământ	14,43	2,94	6,73	17,95	12,69	11,41	25,37	8,13	0,35
86	Activități referitoare la sănătatea umană	13,87	5,61	16,55	14,48	14,05	17,46	11,25	6,18	0,55
87	Servicii combinate de îngrijire medicală și asistență socială, cu cazare	9,05	7,52	22,04	24,85	17,50	9,68	6,31	2,97	0,08
88	Activități de asistență socială, fără cazare	14,26	9,00	24,63	27,98	8,44	7,24	5,66	2,72	0,07
90	Activități de creație și interpretare artistică	14,73	5,15	3,82	17,32	10,80	6,57	17,73	23,02	0,86
91	Activități ale bibliotecilor, arhivelor, muzeelor și alte activități culturale	10,37	10,21	7,30	20,30	13,47	10,50	20,61	6,81	0,43
92	Activități de jocuri de noroc și pariuri	42,97	16,48	20,55	6,97	2,77	2,69	4,17	2,84	0,56
93	Activități sportive, recreative și distractive	51,82	5,95	9,25	10,34	5,88	5,77	6,04	3,54	1,41
94	Activități asociative diverse	39,34	6,59	7,12	14,06	9,78	7,67	9,51	4,97	0,96
95	Reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc	49,40	13,54	7,64	11,70	5,81	4,20	4,68	2,29	0,74
96	Alte activități de servicii	80,44	5,88	3,29	3,60	2,64	1,51	1,58	0,88	0,18
97	Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic	83,10	3,58	3,18	5,57	3,38	0,80	0,20	0,20	0,0
98	Activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu	81,82	4,55	4,55	9,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
99	Activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale	23,23	3,44	5,38	6,88	7,31	10,11	26,45	11,40	5,80
	Medie	36,59	9,57	9,99	13,57	7,82	6,14	8,68	5,89	1,75

La nivelul României există numai 6 sectoare în care mai mult de jumătate de contractele de muncă înregistrate sunt remunerate cu niveluri salariale brute de încadrare peste valoarea de 700 de euro (Figura nr. 3), respectiv: activități de servicii în tehnologia informației (72,04%), extracția petrolului brut și a gazelor naturale (72,0%), intermediieri financiare, cu excepția activităților de asigurări și ale fondurilor de pensii (58,63%), activități de editare (57,94%), activități de asigurări, reasigurări și ale fondurilor de pensii (56,78%) și fabricarea produselor din tutun (56,01%).

La polul opus, există 5 sectoare în care ponderea contractelor de muncă salarizate cu niveluri de peste 700 de euro este sub 3,0% din total, respectiv activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu (0,0%), activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic (0,39%), activități de investigații și protecție (1,50%), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (2,42%) și alte activități de servicii (2,64%).

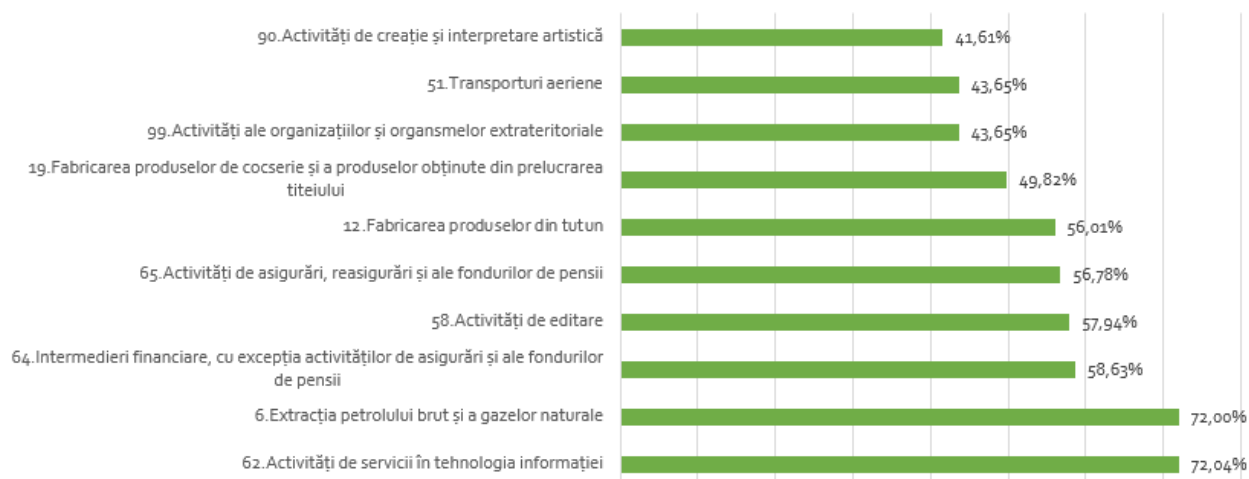

Figura nr. 3 Sectoarele de activitate (diviziuni CAEN) cu cea mai ridicată pondere a CIM peste media pe economie (peste 700 euro)

Referitor la sectoarele economice caracterizate prin niveluri reduse de salarizare (Figura nr. 4), există 5 industrii în care ponderea numărului de CIM cu salariul de încadrare în zona salariului minim (350 euro la data de 01.10.2017) este de peste 80%. Dintre acestea, cu impact major asupra ocupării se disting ca importanță 3 categorii de activități economice, care totalizează peste 380 mii CIM: activități de investigații și protecție (121.257 CIM, din care 111.746 în zona salariului minim), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (136.770 CIM, din care 113.054 în zona salariului minim) și restaurante și alte activități de servicii de alimentație (125.034 CIM, din care 100.637 în zona salariului minim pe economie).

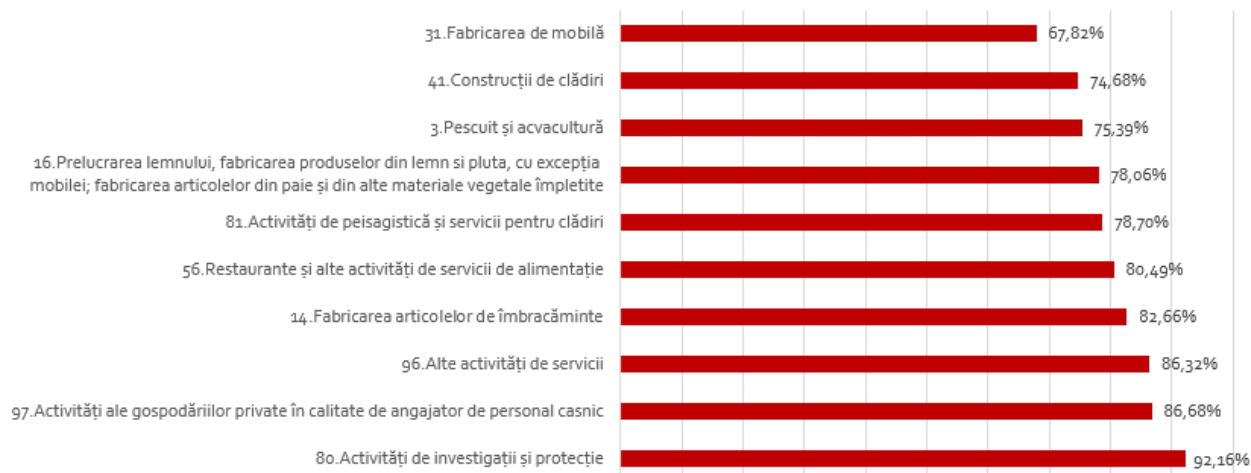

Figura nr. 4 Sectoarele de activitate (diviziuni CAEN) cu cea mai ridicată pondere a CIM în zona salariului minim (sub 350 euro)

În ceea ce privește situația nivelurilor salariale pe ocupații, Tabelul nr. 11 cuprinde distribuția contractelor de muncă pe subgrupe majore COR și intervale salariale la 01.10.2017.

Tabelul nr. 11 Distribuția contractelor de muncă pe subgrupe majore COR și intervale salariale la 01.10.2017

Subgrupa majora COR	Descriere subgrupa majora COR	Salariul brut la data de 01.10.2017 - pondere în total forță de muncă								
		Sal. Minim, %	Sub 350 euro, %	350-400 euro, %	400-500 euro, %	500-600 euro, %	600-700 euro, %	700-1.000 euro, %	1.000-2.000 euro, %	Peste 2.000 euro, %
11	Legislatori, membri ai executivului și înalți conducători ai administrației publice	29,64	7,37	2,87	8,04	5,16	6,19	11,38	17,98	11,37
12	Conducători în domeniul administrativ și comercial	12,27	3,60	2,21	6,03	6,17	7,58	18,85	29,28	14,01
13	Conducători de unități din industrie și servicii	17,47	4,85	4,58	10,11	10,81	9,58	20,83	17,69	4,08
14	Conducători de unități din industria hoteliera, comerț și alte servicii	19,99	5,12	3,61	12,23	10,93	8,75	15,84	18,49	5,04
21	Specialiști în domeniul științei și ingineriei	12,49	4,06	3,11	8,91	11,65	12,05	26,16	19,19	2,38
22	Specialiști în domeniul sănătății	12,61	3,75	3,56	11,63	18,12	26,07	15,22	8,34	0,70
23	Specialiști în învățământ	6,45	1,93	3,58	10,11	16,63	14,51	35,50	11,02	0,27
24	Specialiști în domeniul administrativ-comercial	10,63	2,43	1,86	6,25	8,42	10,97	26,49	27,32	5,63
25	Specialiști în tehnologia informației și comunicațiilor	3,80	1,25	0,87	2,64	3,16	4,70	16,09	39,98	27,51

Subgrupa majora COR	Descriere subgrupa majora COR	Salariul brut la data de 01.10.2017 - pondere în total forță de muncă								
		Sal. Minim, %	Sub 350 euro, %	350- 400 euro, %	400- 500 euro, %	500- 600 euro, %	600- 700 euro, %	700- 1.000 euro, %	1.000- 2.000 euro, %	Peste 2.000 euro, %
26	Specialiști în domeniul juridic, social și cultural	15,57	4,52	4,43	12,29	12,79	13,17	22,50	12,94	1,79
31	Specialiști asimilați în știință și inginerie	14,60	7,77	8,29	25,04	14,48	10,37	13,17	4,94	1,34
32	Tehnicienii și asimilați în domeniul sănătății	22,79	7,78	12,31	20,09	16,22	12,88	4,85	2,45	0,63
33	Specialiști în servicii administrative și asimilați	30,05	7,61	8,14	16,56	10,92	9,04	11,86	5,39	0,43
34	Alți specialiști în domeniul juridic, social și cultural	22,34	4,73	6,99	14,65	14,78	12,87	20,18	3,09	0,37
35	Tehnicienii în informatică și comunicații	22,51	6,80	6,25	13,80	11,75	11,07	15,25	9,65	2,92
41	Funcționari cu atribuții generale, inclusiv operatori la mașini de scris/calcul	35,68	8,15	9,69	17,88	11,30	7,05	8,01	2,11	0,13
42	Funcționari în serviciul cu publicul	30,36	9,14	16,02	18,63	11,48	6,36	6,39	1,58	0,04
43	Funcționari în serviciile de evidenta contabila și financiara	29,72	9,74	12,34	22,62	10,94	6,36	6,51	1,70	0,07
44	Alți lucrători în servicii-suport în domeniul administrativ	13,11	15,11	22,34	30,64	11,15	4,57	2,79	0,28	0,01
51	Lucrători în domeniul serviciilor personale	64,12	8,07	7,93	13,02	3,18	1,65	1,46	0,50	0,07
52	Lucrători în domeniul vânzărilor	63,24	11,59	11,97	8,45	3,02	1,11	0,56	0,06	0,00
53	Personal de îngrijire	25,46	10,84	43,12	18,54	1,50	0,37	0,14	0,00	0,03
54	Lucrători în servicii de protecție	78,62	8,50	3,94	4,70	1,88	1,13	0,91	0,29	0,03
61	Muncitori calificați în agricultura	41,68	16,83	14,79	12,31	10,11	3,29	0,74	0,22	0,03
62	Lucrători calificați în silvicultura, pescuit și vânătoare	64,04	11,86	8,43	11,89	2,38	0,93	0,26	0,07	0,14
63	Fermieri, pescari și vânători a căror producție este destinata consumului propriu (inclusiv culegători de produse agricole din flora spontana)	66,67	0,00	4,76	4,76	4,76	9,52	9,52	0,00	0,01
71	Muncitori constructori și asimilați, exclusiv electricieni	44,17	11,70	13,49	16,24	6,46	4,24	3,20	0,39	0,11
72	Muncitori calificați în metalurgie, construcții de mașini și asimilați	25,13	11,88	15,60	23,34	11,22	6,15	5,76	0,87	0,05
73	Muncitori calificați în domeniul produselor manufacturiere și muncitori tipografi	37,86	15,33	16,82	18,16	5,66	2,61	3,03	0,51	0,02

Subgrupa majora COR	Descriere subgrupa majora COR	Salariul brut la data de 01.10.2017 - pondere în total forță de muncă								
		Sal. Minim, %	Sub 350 euro, %	350- 400 euro, %	400- 500 euro, %	500- 600 euro, %	600- 700 euro, %	700- 1.000 euro, %	1.000- 2.000 euro, %	Peste 2.000 euro, %
74	Tehnicienii la echipamente electrice și electronice	19,91	17,71	17,25	22,11	11,85	6,24	4,25	0,63	0,05
75	Muncitori calificați în industria alimentară, prelucrarea lemnului, confecții și alți lucrători asimilați	44,78	16,36	12,82	15,71	5,97	2,29	1,59	0,47	0,01
81	Operatori la mașini și instalații	26,19	16,19	16,65	21,34	8,06	5,94	5,01	0,60	0,02
82	Asamblori	30,67	19,15	18,91	24,04	3,07	2,06	1,96	0,12	0,02
83	Conducători de vehicule și operatori la instalații și utilaje mobile	50,82	10,39	9,68	15,32	8,17	3,21	2,04	0,37	0,00
91	Personal casnic și de serviciu	60,90	10,59	11,66	14,51	1,64	0,46	0,20	0,01	0,03
92	Muncitori necalificați în agricultura, silvicultura și pescuit	71,86	10,66	7,91	6,66	1,62	0,55	0,32	0,42	0,00
93	Muncitori necalificați în industria extractivă, construcții, industria prelucrătoare și transporturi	62,38	15,79	10,54	8,25	1,92	0,64	0,32	0,15	0,01
94	Ajutori de bucătari	74,41	8,47	5,70	8,89	1,55	0,55	0,30	0,13	0,00
95	Vânzători ambulanți și alți prestatori de servicii "la minut" pentru populație	90,46	5,31	1,44	2,04	0,32	0,16	0,16	0,04	0,07
96	Muncitori în salubritate și alți Lucrători necalificați	60,56	11,20	9,22	13,27	4,17	1,17	0,35	0,04	0,02
Medie		36,59	9,57	9,99	13,57	7,82	6,14	8,68	5,89	1,75

La nivelul României există numai 3 grupe de ocupații în care mai mult de jumătate de contractele de muncă înregistrate sunt remunerate cu niveluri salariale peste valoarea de 700 de euro (Figura nr. 5), respectiv: specialiștii în tehnologia informației și comunicațiilor (83,58%), conducătorii în domeniul administrativ și comercial (62,14%) și specialiștii în domeniul administrativ și comercial (59,44%). La polul opus, există 3 grupe de ocupații în care ponderea contractelor de muncă salarizate cu niveluri de peste 700 de euro este sub 0,3% din total (personal de îngrijire, personal casnic și de serviciu, vânzători ambulanți și prestatori de servicii *la minut* pentru populație, muncitori în salubritate și alți muncitori necalificați) și alte 7 ocupații în care ponderea contractelor de muncă salarizate cu niveluri de peste 700 de euro nu depășește 1,0% din total. La nivel național, **numai 16,32% dintre contractele de muncă sunt salarizate cu niveluri salariale brute de încadrare de peste 700 de euro.**

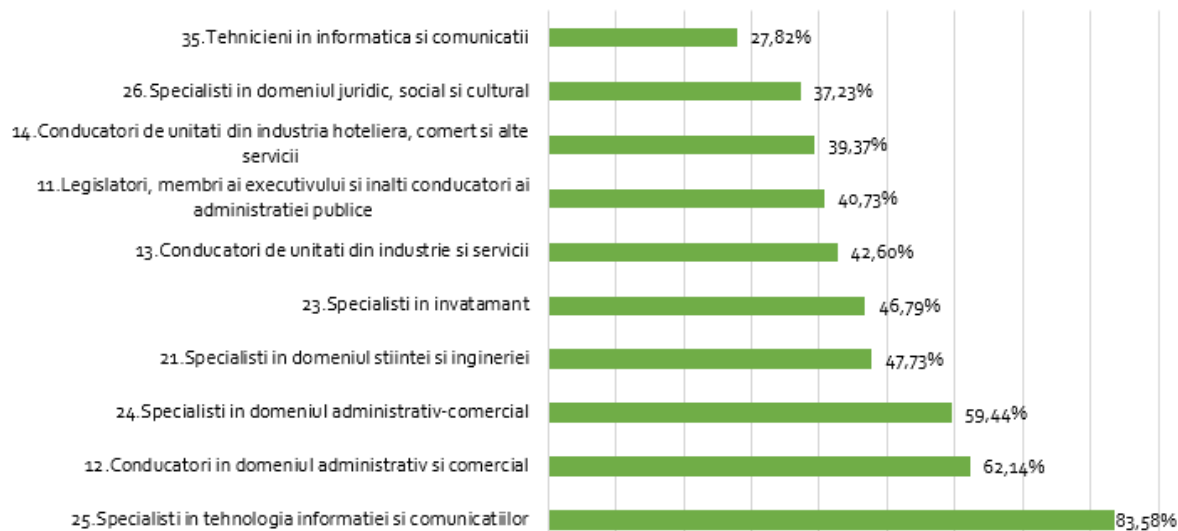

Figura nr. 5 Grupele de salariați (subgrupe majore COR) cu cea mai ridicată pondere a CIM peste media pe economie (peste 700 euro)

În ceea ce privește ocupațiile cu cele mai mici niveluri salariale de încadrare (Figura nr. 6), în România există 5 grupe de ocupații (subgrupe majore COR), pentru care peste 75% din angajați sunt în zona salariului minim pe economie. Pentru alte 5 ocupații, acest procent depășește 50%.

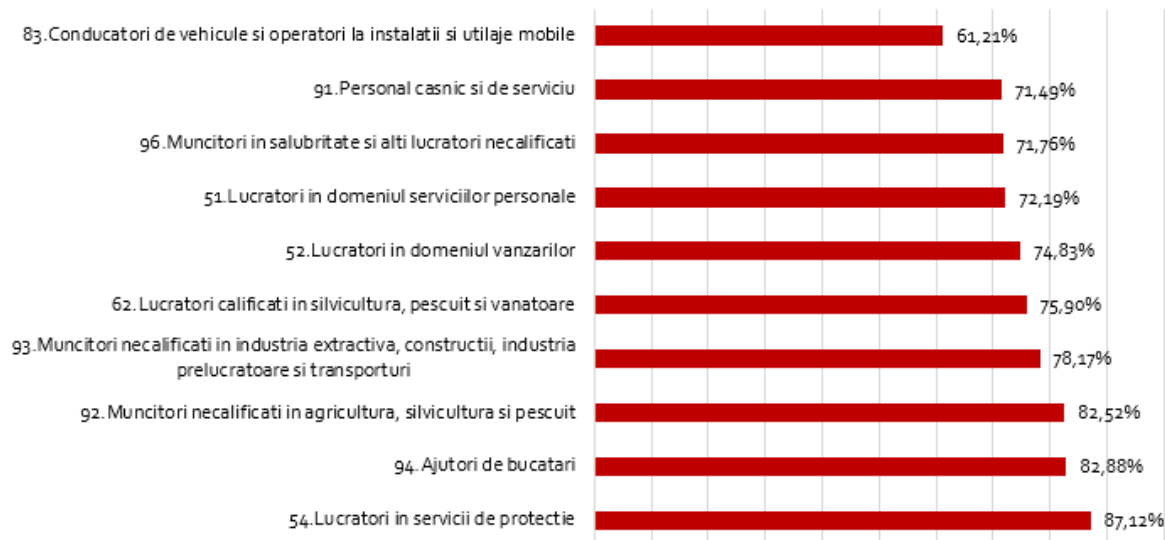

Figura nr. 6 Grupele de salariați (subgrupe majore COR) cu cea mai ridicată pondere a CIM în zona salariului minim (sub 350 euro)

Cel mai puternic impact economico-social al acestor dezechilibre salariale se manifestă la nivelul a 3 grupe de ocupații care înglobează peste 1.26 milioane CIM: muncitorii necalificați în industria extractivă, construcții, industria prelucrătoare și transporturi (536.833 CIM, din care 334.880 în zona salariului minim), lucrătorii în domeniul vânzătorilor

(347.823 CIM, din care 219.960 în zona salariului minim) și conducătorii de vehicule și operatori la instalații și utilaje mobile (378.802 CIM, din care 192.450 în zona salariului minim pe economie).

În plan regional, se constată variații semnificative între nivelurile salariale la nivel de județ (Tabelul nr. 12 - paginile 61-62). Astfel, nivelul salariilor de încadrare din Municipiul București este cu 24,71% mai mare decât media națională. Niveluri de salarizare mai ridicate se înregistrează și în județele Cluj (+12,65%), Timiș (+10%), Sibiu (+8,53%), Brașov (+8,24%) și Ilfov (+7,35%) . Pe de altă parte, niveluri medii de salarizare situate cu mult sub mediile naționale și chiar regionale se înregistrează în județele Maramureș (-28,73% față de media națională; -22,36% față de media regiunii Nord-Vest), Suceava (-26,18% față de media națională; -15,2% față de media regiunii Nord-Est), Vrancea (-25,00% față de media națională; -12,97% față de media regiunii Sud-Est), Vaslui (-23,24% față de media națională; -11,82% față de media regiunii Nord-Est) și Harghita (-22,94% față de media națională; -21,79% față de media regiunii Centru).

Tabelul nr. 12 Distribuția contractelor de muncă pe intervale salariale 01.10.2017 - analiză comparată la nivel de județ

Județ	Regiune	Sub 350 euro, %	350-400 euro, %	400-500 euro, %	500-600 euro, %	600-700 euro, %	700-1.000 euro, %	1.000-2.000 euro, %	Peste 2.000 euro, %	Abatere față de media regională, %	Abatere față de media națională, %
Alba	Centru	47,85	13,46	16,85	7,50	4,60	6,41	2,90	0,43	-8,66	-10,00
Arad	Vest	44,03	15,32	17,74	7,15	4,98	6,27	3,70	0,81	-4,49	-6,18
Argeș	Sud Muntenia	49,00	8,47	14,28	7,41	6,51	10,51	3,34	0,48	6,60	-5,00
Bacău	Nord-Est	49,85	9,76	16,01	9,40	5,50	6,41	2,76	0,30	2,36	-10,88
Bihor	Nord-Vest	56,35	10,34	12,07	6,61	4,90	6,49	2,90	0,34	-9,90	-17,06
Bistrița-Năsăud	Nord-Vest	55,52	13,35	11,82	6,45	4,70	5,70	2,16	0,29	-11,50	-18,53
Botoșani	Nord-Est	58,39	9,32	10,68	6,22	5,16	6,82	3,19	0,22	-5,41	-17,65
Brăila	Sud-Est	58,79	10,26	10,65	6,32	5,47	5,86	2,35	0,28	-8,19	-20,88
Brașov	Centru	36,89	12,08	18,47	9,72	6,51	9,23	5,91	1,18	9,85	8,24
București	București-Ilfov	34,52	9,05	12,24	8,67	7,45	11,89	11,54	4,66	1,92	24,71
Buzău	Sud-Est	59,32	9,11	11,19	6,61	4,79	5,96	2,58	0,43	-8,19	-20,88
Călărași	Sud Muntenia	58,66	8,98	11,39	6,47	5,31	6,37	2,53	0,29	-9,90	-19,71
Caraș-Severin	Vest	59,88	9,57	12,63	5,77	4,17	5,37	2,38	0,23	-19,16	-20,59
Cluj	Nord-Vest	40,42	8,26	13,76	8,09	7,42	10,89	8,22	2,94	22,36	12,65
Constanța	Sud-Est	51,87	8,68	12,74	8,41	5,86	7,73	4,09	0,63	4,78	-9,71
Covasna	Centru	54,12	10,15	13,66	7,47	5,25	6,35	2,75	0,25	-12,84	-14,12
Dâmbovița	Sud Muntenia	55,89	10,85	13,22	6,39	4,88	6,03	2,44	0,30	-8,25	-18,24
Dolj	Sud-Vest Oltenia	46,16	10,09	16,01	8,09	6,41	9,51	3,38	0,36	5,54	-4,71

Județ	Regiune	Sub 350 euro, %	350- 400 euro, %	400- 500 euro, %	500- 600 euro, %	600- 700 euro, %	700- 1.000 euro, %	1.000- 2.000 euro, %	Peste 2.000 euro, %	Abatere față de media regională, %	Abatere față de media națională, %
Galați	Sud-Est	50,51	12,15	13,78	7,21	5,57	7,27	3,12	0,39	2,39	-11,76
Giurgiu	Sud Muntenia	59,50	8,53	10,96	6,21	5,00	5,98	3,20	0,63	-10,56	-20,29
Gorj	Sud-Vest Oltenia	47,75	11,26	18,26	8,63	5,62	6,36	2,01	0,11	-2,61	-12,06
Harghita	Centru	60,62	9,33	10,97	6,62	4,70	5,38	2,17	0,22	-21,79	-22,94
Hunedoara	Vest	52,37	14,38	14,25	6,82	4,36	5,63	1,94	0,24	-15,57	-17,06
Ialomița	Sud Muntenia	58,29	9,70	12,58	6,01	4,90	5,86	2,36	0,31	-11,22	-20,88
Iași	Nord-Est	46,56	9,48	14,55	8,10	6,64	8,59	5,02	1,06	12,16	-2,35
Ilfov	București-Ilfov	43,72	8,38	12,93	7,92	6,35	9,65	8,21	2,84	-12,26	7,35
Maramureș	Nord-Vest	65,12	8,49	9,62	5,54	3,97	4,87	2,09	0,30	-22,36	-28,53
Mehedinți	Sud-Vest Oltenia	56,35	8,12	12,48	6,69	5,65	7,65	2,90	0,16	-7,82	-16,76
Mureș	Centru	47,66	10,54	13,30	8,20	7,46	8,62	3,70	0,53	-3,88	-5,29
Neamț	Nord-Est	57,36	9,60	12,11	6,74	5,38	6,15	2,48	0,19	-6,08	-18,24
Olt	Sud-Vest Oltenia	54,44	7,78	14,33	7,77	5,75	7,15	2,37	0,41	-6,51	-15,59
Prahova	Sud Muntenia	49,06	10,17	13,98	7,74	6,76	7,08	4,20	1,02	5,28	-6,18
Sălaj	Nord-Vest	57,11	9,81	12,14	6,63	4,75	6,42	2,69	0,45	-11,18	-18,24
Satu-Mare	Nord-Vest	51,03	14,08	13,85	7,20	4,56	6,08	2,81	0,39	-7,03	-14,41
Sibiu	Centru	37,01	12,89	17,59	8,41	6,00	10,09	6,68	1,34	10,15	8,53
Suceava	Nord-Est	64,01	7,62	10,52	6,03	4,05	5,50	2,09	0,19	-15,20	-26,18
Teleorman	Sud Muntenia	59,21	9,13	11,10	5,86	5,15	6,53	2,74	0,28	-10,23	-20,00
Timiș	Vest	37,99	10,79	16,77	9,28	6,32	9,30	7,68	1,87	11,98	10,00
Tulcea	Sud-Est	53,63	9,20	11,75	7,02	6,19	8,96	2,92	0,34	1,37	-12,65
Vâlcea	Sud-Vest Oltenia	52,36	11,59	15,45	7,01	4,81	6,10	2,43	0,23	-6,84	-15,88
Vaslui	Nord-Est	61,96	9,13	9,87	5,40	5,11	5,98	2,40	0,15	-11,82	-23,24
Vrancea	Sud-Est	62,66	8,42	10,21	5,77	4,91	5,61	2,26	0,17	-12,97	-25,00

În ceea ce privește județele cu cele mai scăzute niveluri salariale din România, constatăm următoarele (Figura nr. 7):

- Județul Maramureș înregistrează cea mai ridicată pondere a contractelor individuale de muncă aflate în zona salariului minim pe economie, respectiv sub 350 de euro (65,12% din total), urmat de Județul Suceava (65,12%)
- Municipiul București înregistrează cea mai scăzută pondere a contractelor individuale de muncă mai mici de 350 de euro (34,52% din total), urmat de Județul Brașov (36,89%) și Județul Sibiu (37,01%).

În ceea ce privește județele cu cele mai ridicate niveluri salariale din România, se observă următoarele:

- Municipiul București înregistrează cea mai ridicată pondere a contractelor individuale de muncă salarizate cu peste 1.000 euro lunar (16,20% din total), urmat de Județul Cluj (11,16%) și Județul Ilfov (11,06%).
- Județul Gorj înregistrează cea mai scăzută pondere a contractelor individuale de muncă salarizate cu peste 1.000 euro lunar (2,12% din total), urmat de Județul Hunedoara (2,18%) și Județul Suceava (2,28%).

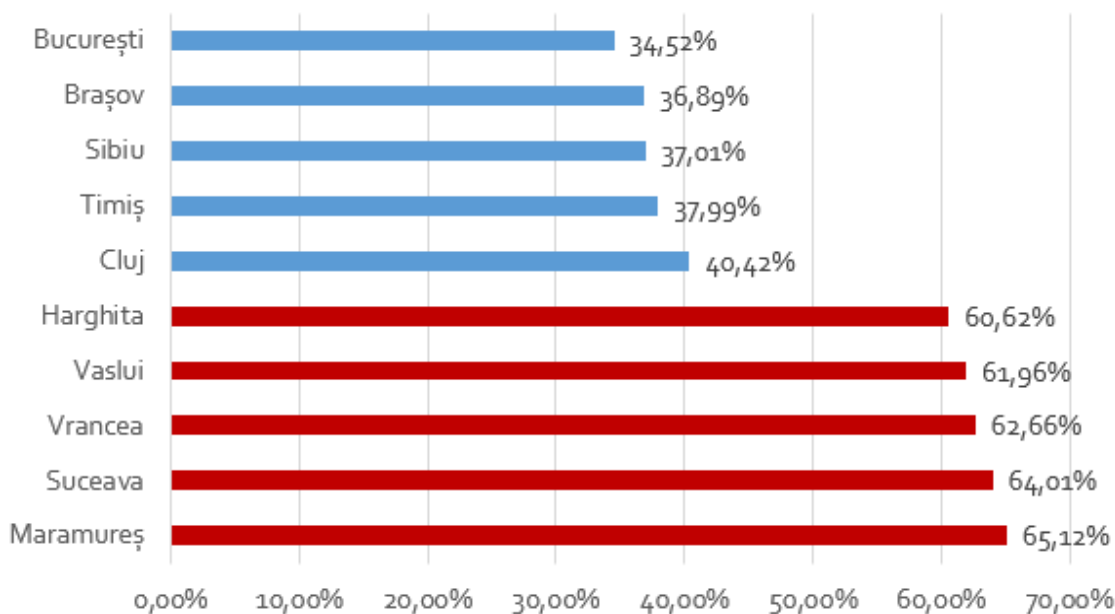

Figura nr. 7 Ponderea numărului de CIM aflate în zona salariului minim pe economie - primele 5 și ultimele 5 județe

Tot referitor la situația salarizării la nivel de județ, analiza efectuată de PIAROM a mai scos în evidență următoarele aspecte relevante:

- principalele grupe de ocupații¹ aflate pe ultimul loc în ceea ce privește salarizarea, la nivel de județ, sunt următoarele: Vanzători în magazine - 8; Chelneri și barmani - 7; Coafori, cosmeticieni și asimilați - 5 județe; Muncitori necalificați în industria prelucrătoare - 5 județe;
- principalele grupe de ocupații¹ aflate pe primul loc în ceea ce privește salarizarea, la nivel de județ, sunt următoarele: Profesori în învățământul primar și preșcolar - 13 județe, Analisti programatori în domeniul software - 9, Profesori în învățământul secundar - 6 județe și Directori de întreprinderi și conducători din domeniul administrativ - 4 județe;

¹ Pentru fiecare județ analizat, au fost luate în considerare doar grupele de ocupații cărora le corespund minim 500 CIM.

- doar în mai puțin de 20% dintre județe, pe primul loc în ceea ce privește nivelul de salarizare, se află o ocupație specifică sectorului privat; în celelalte, pe primul loc se află o ocupație specifică sectorului public, în principal din învățământ sau sănătate.

4.5 Structura forței de muncă pe grupe de vârstă

Un criteriu nou de analiză a pieței muncii, inclus în prelucrările realizate de PIAROM, este încadrarea forței de muncă pe grupe de vârstă, pe județe, activități economice și economice. Această analiză vine să ofere o perspectivă nouă asupra realităților pieței forței de muncă din România, având în vedere cel puțin următoarele 3 argumente:

- Indică gradul de încadrare pe piața forței de muncă a tinerilor, pe de o parte, dar și a persoanelor în vârstă, pe de altă parte. Conform datelor statistice furnizate de către Eurostat, România se află pe poziția 21 din 28 de state în ceea ce privește rata de angajare a personalului cu vârsta peste 64 de ani, cu o valoare a indicatorului de 41,1%, aflată sub media europeană 53,3%, dar în fața Maltei (40,3%), Croației (39%), Luxemburgului (38,4%), Sloveniei (36,6%), Greciei (34,3%) și Turciei (31,8%). Avantajele angajării personalului vârstnic constau în reducerea presiunii asupra bugetului asigurărilor sociale și în prelungirea vieții active a populației aptă de muncă.
- Indică ocupațiile cu risc major de personal, respectiv a acelor grupe de ocupații caracterizate prin cea mai ridicată pondere a personalului în zonele de vârstă 50-60 de ani și peste 60 de ani. Acest risc este accentuat mai ales la nivelul ocupațiilor cu nivel mediu de pregătire și care necesită competențe tehnice.
- Oferă informații importante în vederea corelării structurii absolvenților unităților de învățământ cu cerințele pieței muncii, identificând zonele în care există cea mai mare nevoie de intrări de personal. În opinia PIAROM, structura absolvenților sistemului de învățământ din România nu este adaptată la nevoile pieței muncii, mai ales dacă ne raportăm la învățământul profesional.

Spre exemplu, constatăm că, în anul 2017, principalele 3 calificări profesionale au fost, potrivit planurilor de învățământ, cele de *Mecanic auto* (4.726 absolvenți), *Confecționar produse textile* (1.593 absolvenți) și *Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație* (1.345 absolvenți). Analizând dintre acestea prima calificare profesională ca număr de absolvenți, prin raportare la cei cca. 26.000 de *Mecanici auto* care figurează în Registrul de evidență al salariaților, constatăm un raport de 5,38 CIM/absolvent, ceea ce relevă faptul că, per medie națională, numărul de absolvenți este supradimensionat în raport cu nevoile reale ale pieței, chiar și în condițiile în care luăm în considerare compatibilitățile cu alte calificări și posibilitățile de reconversie profesională.

Mai mult decât atât, distribuția în plan regional a absolvenților este în multe cazuri inadecvată. În cazul Municipiului București, există 53,90 CIM cu încadrarea *Mecanic auto* pentru fiecare absolvent, ceea ce reflectă în mod clar un deficit al intrărilor pe piața muncii și implicit o competiție mai redusă, care creează probleme angajatorilor și menține o presiune ridicată pe costurile salariale. Pe de altă parte, în alte județe, acest raport este mult mai strâns, indicând în mod evident un număr nejustificat de mare de intrări pe piața muncii: Vaslui (1,23 CIM/absolvent), Buzău (1,73 CIM/absolvent) sau Suceava (1,81 CIM/absolvent). Aceeași necorelare este valabilă și în cazul *Confecționer produse textile* unde, după cum se arată în prezentul studiu, tendința este aceea de restrângere a industriei textile și nu de dezvoltare, în condițiile creșterilor succesive ale costurilor cu forța de muncă.

Tabelul nr. 13 (paginile 65-66) cuprinde distribuția contractelor de muncă pe subgrupe majore COR și intervale de vârstă la 01.10.2017.

Tabelul nr. 13 Distribuția contractelor de muncă pe subgrupe majore COR și intervale de vârstă la 01.10.2017

Subgrupa majora COR	Descriere subgrupa majora COR	Medie de vârstă la data de 01.10.2017 (pondere în total forță de muncă)					
		Sub 20 ani	20-30 ani	30-40 ani	40-50 ani	50-60 ani	Peste 60 ani
11	Legislatori, membri ai executivului și înalți conducători ai administrației publice	0,09%	8,46%	30,19%	34,34%	20,10%	6,82%
12	Conducători în domeniul administrativ și comercial	0,07%	9,58%	34,38%	31,86%	18,72%	5,39%
13	Conducători de unități din industrie și servicii	0,15%	11,10%	27,35%	31,79%	21,80%	7,81%
14	Conducători de unități din industria hoteliera, comerț și alte servicii	0,13%	15,53%	37,65%	29,47%	13,66%	3,56%
21	Specialiști în domeniul științei și ingineriei	0,06%	22,63%	29,75%	20,95%	19,18%	7,43%
22	Specialiști în domeniul sănătății	0,00%	16,87%	30,28%	34,85%	11,68%	6,32%
23	Specialiști în învățământ	0,13%	8,17%	29,56%	33,71%	20,08%	8,35%
24	Specialiști în domeniul administrativ-comercial	0,16%	25,31%	40,35%	21,27%	10,46%	2,45%
25	Specialiști în tehnologia informației și comunicațiilor	0,09%	39,54%	42,88%	12,66%	3,80%	1,03%
26	Specialiști în domeniul juridic, social și cultural	0,12%	16,60%	35,36%	30,65%	13,54%	3,73%
31	Specialiști asimilați în știință și inginerie	0,68%	15,39%	19,49%	30,21%	26,57%	7,66%
32	Tehnicienii și asimilați în domeniul sănătății	0,15%	16,23%	30,85%	33,66%	14,18%	4,93%
33	Specialiști în servicii administrative și asimilați	1,16%	28,44%	35,10%	22,04%	10,88%	2,38%
34	Alți Specialiști în domeniul juridic, social și cultural	1,13%	13,60%	21,24%	26,15%	24,93%	12,95%

Subgrupa majora COR	Descriere subgrupa majora COR	Medie de vârstă la data de 01.10.2017 (pondere în total forță de muncă)					
		Sub 20 ani	20-30 ani	30-40 ani	40-50 ani	50-60 ani	Peste 60 ani
35	Tehnicienii în informatica și comunicații	1,69%	35,06%	29,87%	21,05%	10,55%	1,78%
41	Funcționari cu atribuții generale, inclusiv operatori la mașini de scris/calcul	1,58%	29,08%	29,21%	23,19%	14,03%	2,91%
42	Funcționari în serviciul cu publicul	2,45%	36,71%	28,09%	19,56%	11,74%	1,45%
43	Funcționari în serviciile de evidenta contabila și financiara	1,46%	20,07%	26,10%	30,33%	18,86%	3,18%
44	Alți Lucrători în servicii-suport în domeniul administrativ	0,34%	5,83%	15,11%	43,42%	31,04%	4,26%
51	Lucrători în domeniul serviciilor personale	3,10%	19,75%	21,98%	29,80%	20,95%	4,42%
52	Lucrători în domeniul vânzătorilor	3,94%	27,45%	26,01%	28,03%	13,13%	1,44%
53	Personal de îngrijire	0,24%	5,29%	18,52%	39,96%	29,08%	6,91%
54	Lucrători în servicii de protecție	0,78%	8,87%	15,17%	32,77%	31,02%	11,39%
61	Muncitori calificați în agricultura	0,72%	8,72%	18,59%	39,95%	26,53%	5,49%
62	Lucrători calificați în silvicultura, pescuit și vânătoare	0,57%	9,56%	22,51%	39,97%	22,49%	4,90%
63	Fermieri, pescari și vânători a căror producție este destinată consumului propriu (inclusiv culegători de produse agricole din flora spontană)	0,00%	13,04%	30,43%	26,09%	21,74%	8,70%
71	Muncitori constructori și asimilați, exclusiv electricieni	0,49%	7,63%	22,10%	40,47%	24,17%	5,14%
72	Muncitori calificați în metalurgie, construcții de mașini și asimilați	1,30%	10,13%	15,35%	33,25%	32,84%	7,13%
73	Muncitori calificați în domeniul produselor manufacturiere și muncitori tipografi	1,58%	14,88%	24,26%	35,35%	21,04%	2,89%
74	Tehnicienii la echipamente electrice și electronice	1,66%	12,63%	19,01%	33,83%	27,28%	5,59%
75	Muncitori calificați în industria alimentară, prelucrarea lemnului, confecții și alți lucrători asimilați	1,15%	11,51%	23,72%	38,43%	22,06%	3,13%
81	Operatori la mașini și instalații	1,36%	12,16%	20,27%	39,82%	23,62%	2,77%
82	Asamblori	2,77%	17,44%	25,82%	35,88%	16,80%	1,29%
83	Conducători de vehicule și operatori la instalații și utilaje mobile	0,40%	13,19%	24,69%	36,05%	21,07%	4,60%
91	Personal casnic și de serviciu	1,25%	9,36%	18,76%	36,64%	29,04%	4,95%
92	Muncitori necalificați în agricultura, silvicultura și pescuit	2,10%	15,77%	25,04%	34,17%	18,71%	4,21%
93	Muncitori necalificați în industria extractivă, construcții, industria prelucrătoare și transporturi	4,20%	23,47%	27,21%	30,13%	13,08%	1,91%
94	Ajutori de bucătari	6,52%	25,87%	22,44%	27,75%	14,85%	2,57%
95	Vânzători ambulanți și alți prestatori de servicii "la minut" pentru populație	2,53%	22,71%	26,86%	26,03%	17,36%	4,51%
96	Muncitori în salubritate și alți Lucrători necalificați	1,86%	12,43%	17,48%	31,46%	27,07%	9,70%

Se observă o distribuție relativ echilibrată a forței de muncă pe grupe de vârstă. O poziționare preponderentă în grupele de vârstă de peste 50 de ani o au lucrătorii în serviciile de protecție (42,41%), muncitorii calificați în metalurgie, construcții de mașini și asimilați (39,97%) și alți specialiști în domeniul juridic, social sau cultural (37,88%). Pe de altă parte, există o serie de ocupații în care o pondere importantă a forței de muncă este situată în grupe de vârstă de sub 30 de ani: specialiști în tehnologia informațiilor și comunicațiilor (39,63%), funcționari în serviciul cu publicul (39,16%), tehnicieni în informatică și asimilați (36,75%), ajutoari de bucătari (32,39%) și lucrători în domeniul vânzării (31,39%).

Pe ocupații (coduri COR), se poate constata (Tabelul nr. 14) că ocupațiile cu cel mai ridicat risc aparțin domeniului tehnic și necesită nivel de studii superioare sau pregătire profesională tehnică de nivel mediu. Situații îngrijorătoare se constată la nivelul unor ocupații cu cerere ridicată pe piața muncii: frezori universali - Cod COR 722408 (74,95% din salariați cu vârsta peste 50 de ani), strungari universali - Cod COR 722413 (73,89% din salariați cu vârsta peste 50 de ani) și rectificatori-universali - Cod COR 722412 (66,11% din salariați cu vârsta peste 50 de ani).

Tabelul nr. 14 Principalele ocupații (coduri COR) cu medie de vârstă ridicată

Cod COR	Denumire COR	Pondere sub 20 ani	Pondere 20-30 ani	Pondere sub 30-40 ani	Pondere 40-50 ani	Pondere 50-60 ani	Pondere peste 60 ani
214202	Subinginer construcții civile, industriale și agricole	0%	0,47%	5,1%	11,16%	42,67%	40,59%
214402	Subinginer mecanic	0%	0,35%	3,91%	13,95%	50,5%	31,29%
722408	Frezor universal	0,11%	2,67%	3,78%	18,5%	54,81%	20,14%
722413	Strungar universal	0,26%	1,6%	2,86%	21,39%	55,17%	18,72%
341901	Maistru instructor	0%	1,99%	7,9%	19,04%	33,26%	37,81%
722412	Rectificator universal	0,28%	3,11%	5,67%	24,82%	49,05%	17,06%
311508	Maistru mecanic	0%	1,72%	7,47%	28,6%	38,58%	23,63%
722202	Sculer-matrișer	1,65%	7,9%	7,87%	20,97%	45,21%	16,4%
311303	Maistru energetician/electrician	0%	1,14%	6,34%	32,82%	43,21%	16,49%
818208	Fochist pentru cazane conduse de calculator	0%	0,34%	5,41%	37,02%	42,86%	14,37%

În ceea ce privește ocupațiile în care personalul înregistrează medii de vârstă scăzute, acestea fac parte în general din sectorul IT sau din zona industriilor creative, cu niveluri de studii superioare sau medii (Tabelul nr. 15)

Tabelul nr. 15 Principalele ocupații (coduri COR) cu medie de vârstă scăzută

Cod COR	Denumire COR	Pondere sub 20 ani	Pondere 20-30 ani	Pondere sub 30-40 ani	Pondere 40-50 ani	Pondere 50-60 ani	Pondere peste 60 ani
333306	Analist resurse umane	0,48%	66,35%	25,44%	4,78%	2,71%	0,24%
251202	Programator	0,14%	51,11%	38,89%	7,57%	1,74%	0,55%
243216	Analist servicii client	0,32%	52,06%	37,28%	7,68%	2,41%	0,24%
351201	Programator ajutor	2,48%	63,98%	24,71%	5,25%	2,81%	0,77%
351107	Operator suport tehnic pentru servicii de comunicații electronice	5,76%	61,76%	26,43%	4,41%	1,35%	0,29%
251205	Inginer de sistem software	0,01%	47,85%	39,81%	9,04%	2,71%	0,59%
333906	Asistent relații publice și comunicare (studii medii)	2,52%	50,83%	33,06%	9,85%	3,18%	0,55%
251201	Analist	0,04%	39,31%	43,46%	11,5%	4,45%	1,25%
243103	Specialist marketing	0,29%	38,05%	44,44%	12,27%	3,98%	0,97%
216611	Designer grafică (studii superioare)	0,07%	43,39%	39,08%	13,58%	3,23%	0,65%

Astfel, 67,52% dintre operatorii suport tehnic pentru servicii de comunicații electronice - Cod COR 351107, 66,83% dintre analiștii de resurse umane - Cod COR 333306, 66,46% dintre Programatorii ajutor și 53,35% dintre asistenții relații publice și comunicare (studii medii), sunt încadrați în grupe de vârstă sub 30 de ani.

5 Structura și dinamica forței de muncă la nivelul principalelor sectoare economice angajatoare

5.1 Industria prelucrătoare

După cum s-a precizat, industria prelucrătoare reprezintă principalul sector angajator din România. În perioada 2016-2017, numărul de CIM din industria prelucrătoare a crescut cu 1,63%, respectiv cu 19.825 CIM, ajungând la 1.235.321, încetinind astfel ritmul de creștere după ce, în perioada 2015-2016, înregistrase o creștere cu 2,52%, de la 1.185.617 la 1.215.496 CIM.

Această evoluție este necesar să fie interpretată în contextul în care România are de recuperat decalaje importante în raport cu țările europene, în ceea ce privește productivitatea muncii la nivelul industriei prelucrătoare și valoarea adăugată generată la nivelul acestei ramuri a economiei. Specializarea economiei românești pe sectoare de activitate cu valoare adăugată scăzută, caracterizate prin productivitate mică este reflectată și într-o statistică Eurostat ce analizează evoluția productivității muncii la nivelul statelor membre UE utilizând drept nivel de referință anul 2000. Astfel, din cele 28 de state membre ale UE, doar 3 dintre acestea, respectiv Estonia, Malta și România au înregistrat în anul 2015 niveluri ale productivității mai scăzute decât în anul 2000, cu mențiunea că România se situează pe ultimul loc în această ierarhie, productivitatea muncii situându-se la 64,2% în anul 2015 față de anul 2000; la polul opus, Spania și Cipru au înregistrat niveluri de 220,3%.

Productivitatea scăzută a economiei românești și dezechilibrele existente pe piața muncii plasează țara noastră pe penultimul loc între statele membre ale Uniunii Europene și în ceea ce privește riscul de sărăcie și excluziune socială, cu un procent de 37,3% din populație, în fața Bulgariei (41,3%), însă la un ecart semnificativ de liderii ierarhiei (Cehia - 14% și Suedia - 16%). Prin opoziție cu statisticile de mai sus, România se află doar pe locul 20 în Uniunea Europeană în ceea ce privește valoarea adăugată generată de întreprinderile din industria prelucrătoare, cu doar 13.436 milioane euro din valoarea adăugată cumulată de 1.620.000 milioane euro la nivelul Uniunii Europene.

Explicația principală pentru această stare de fapt este aceea că în România remarcăm o distribuție prioritară a angajaților către sectoare de activitate din industria prelucrătoare cu niveluri reduse de productivitate, costuri de personal scăzute și profitabilitate ușor peste medie. Astfel, între primele 10 industrii angajatoare, se regăsesc doar 3 industrii cu niveluri relativ ridicate de productivitate în Uniunea Europeană (fabricarea autovehiculelor de transport rutier, fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. și fabricarea echipamentelor electrice). Pe de altă parte, între primele 10 sectoare angajatoare din industria prelucrătoare se regăsesc 4 din cele 5 sectoare cu cele mai reduse niveluri ale productivității și ale costului forței de muncă din Uniunea Europeană (fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, fabricarea de mobilă, fabricarea articolelor de marochinărie și a încălțămintei și prelucrarea lemnului).

Drept rezultat, cu toate că în ultimii 4 ani productivitatea muncii a crescut cu cca. 14%, nivelul productivității muncii (per angajat și per oră lucrată) menține în continuare România pe penultimul loc între țările europene, respectiv la un nivel de **59,00% din media de productivitate a Uniunii Europene**.

În ceea ce privește dinamica forței de muncă din industria prelucrătoare, Tabelul nr. 16 reflectă distribuția evoluția forței de muncă în perioada 2016-2017, la nivelul fiecărei diviziuni CAEN.

Tabelul nr. 16 Dinamica forței de muncă în industria prelucrătoare în perioada 2016-2017

Cod diviziune CAEN	Diviziune CAEN	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativă	Evoluție procentuală
10	Industria alimentară	159.782	163.971	4.189	2,62%
11	Fabricarea băuturilor	20.003	21.169	1.166	5,83%
12	Fabricarea produselor din tutun	1.787	1.957	170	9,51%
13	Fabricarea produselor textile	41.258	41.860	602	1,46%
14	Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	143.919	136.770	-7.149	-4,97%
15	Tăbăcirea și finisarea pieilor, fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie	56.629	54.749	-1.880	-3,32%
16	Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și pluta, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	51.999	52.279	280	0,54%
17	Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	13.587	13.688	101	0,74%
18	Tipărirea și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	15.288	15.467	179	1,17%
19	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	2.656	2.324	-332	-12,50%
20	Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	21.984	22.521	537	2,44%
21	Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	10.011	10.919	908	9,07%
22	Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	62.037	66.460	4.423	7,13%
23	Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	40.973	41.162	189	0,46%
24	Industria metalurgică	29.711	29.615	-96	-0,32%
25	Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	100.423	101.889	1.466	1,46%
26	Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	30.405	33.008	2.603	8,56%
27	Fabricarea echipamentelor electrice	46.116	48.462	2.346	5,09%
28	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	51.886	54.124	2.238	4,31%
29	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier și a remorcilor	182.730	190.651	7.921	4,33%

Cod diviziune CAEN	Diviziune CAEN	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativă	Evoluție procentuală
30	Fabricarea altor mijloace de transport	32.181	30.676	-1.505	-4,68%
31	Fabricarea de mobilă	63.641	63.585	-56	-0,09%
32	Alte activități industriale n.c.a.	15.898	17.178	1.280	8,05%
33	Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	20.592	20.837	245	1,19%
	Cumulat	1.215.496	1.235.321	19.825	1,63%

Astfel, sub aspectul numărului de CIM înregistrate, industria prelucrătoare din România este dominată de sectoarele Fabricarea autovehiculelor de transport rutier și a remorcilor (190.651 CIM), Industria alimentară (163.971 CIM), Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (136.770 CIM), Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații (10.889 CIM), Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (66.460 CIM) și Fabricarea de mobilă (63.585 CIM).

În profil teritorial, distribuția pe județe a forței de muncă din industria prelucrătoare este prezentată în Figura nr. 8

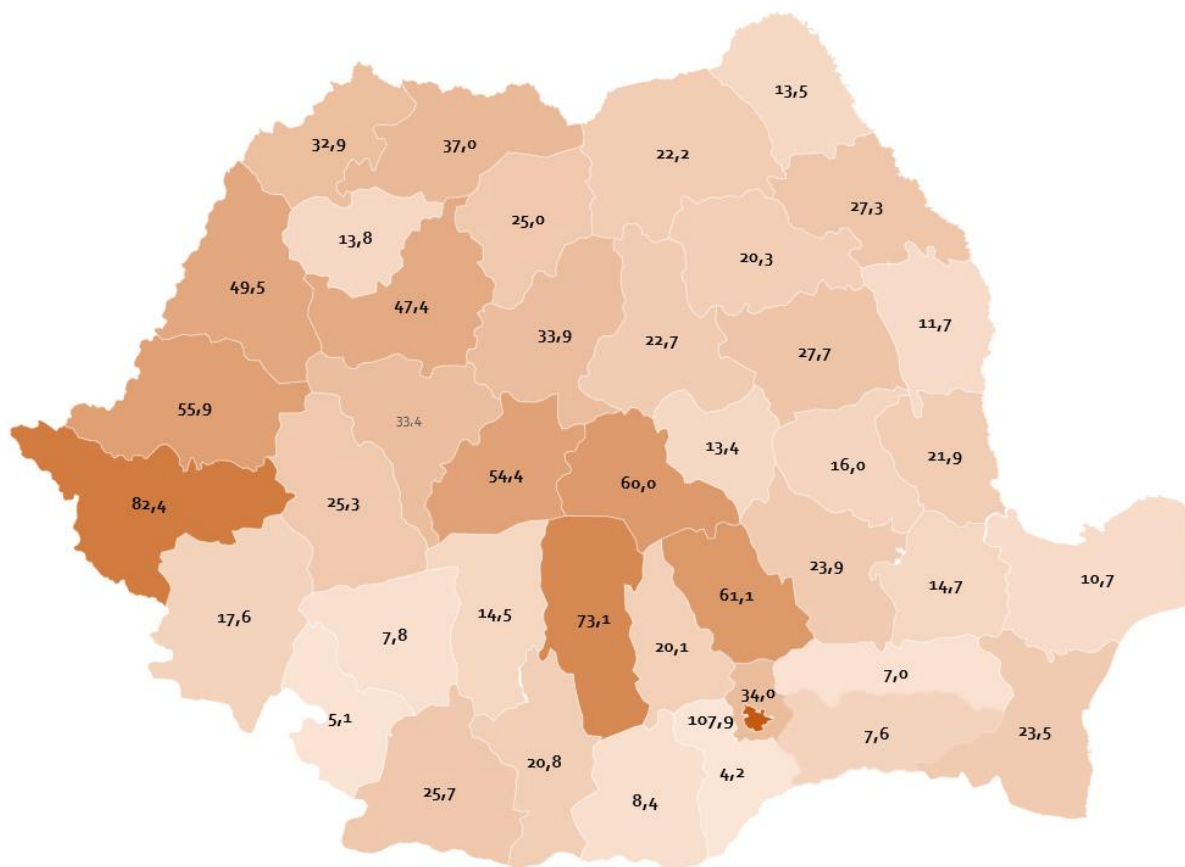

Figura nr. 8 Distribuția regională a forței de muncă din industria prelucrătoare (mii CIM)

Județele cu cei mai mulți angajați în industria prelucrătoare sunt București (107,9 mii CIM), Timiș (82,4 mii CIM), Argeș (73,1 mii CIM), Prahova (61,1 mii CIM) și Brașov (60,0 mii CIM), în timp ce județele cu cel mai mic număr de contracte de muncă sunt Giurgiu (4,2 mii CIM), Mehedinți (5,1 mii CIM), Ialomița (7,0 mii CIM), Călărași (7,6 mii CIM) și Gorj (7,8 mii CIM).

De asemenea, sectoare aparținând industriei prelucrătoare dețin ponderea principală în structura economică a unor județe, înregistrând cel mai mare număr de CIM dintre toate sectoarele economice (Coduri CAEN). Astfel:

- Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp) (CAEN 1413) este cel mai important sector angajator din județele: Botoșani (5.284 CIM), Buzău (4.599 CIM), Covasna (3.304 CIM), Harghita (3.195 CIM) și Vrancea (7.680 CIM);
- Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (CAEN 2931) este industria care înregistrează cel mai mare număr de CIM în județele: Bistrița-Năsăud (9.015 CIM), Caraș-Severin (7.972 CIM), Prahova (11.207 CIM) și Satu-Mare (4.856 CIM);
- Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (CAEN 2932) este principalul sector angajator din județele Arad (11.604 CIM), Brașov (16.348 CIM) și Sibiu (10.843 CIM);
- Cel mai important sector angajator din județul Tulcea (3839 CIM) este construcția de nave și structuri plutitoare (CAEN 3011);
- Cel mai important sector angajator din județul Hunedoara (5490 CIM) este fabricarea articolelor din fire metalice; fabricarea de lanțuri și arcuri (CAEN 2593);
- Cel mai important sector angajator din județul Argeș (14369 CIM) este fabricarea autovehiculelor de transport rutier (CAEN 2910);
- Cel mai important sector angajator din județul Maramureș (9344 CIM) este fabricarea de mobila n.c.a. (CAEN 3109);
- Cel mai important sector angajator din județul Bihor (12401 CIM) este fabricarea încălțăminte (CAEN 1520);
- Cel mai important sector angajator din județul Alba (5134 CIM) este fabricarea lagărelor, angrenajelor, cutiilor de viteza și a elementelor mecanice de transmisie (CAEN 2815).

La nivelul perioadei 2016-2017, cele mai importante creșteri de personal au fost înregistrate în industriile: fabricarea autovehiculelor de transport rutier și a remorcilor (+7.921 CIM, +4,33%), fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (+4.423 CIM, +7,13%), Industrie alimentară (+4.189 CIM, +2,62%), fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice (+2.603 CIM, +8,56%), fabricarea echipamentelor electrice (+2.346 CIM, +5,09%) și fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. (+2.238 CIM, +4,31%). Pe de altă parte, cele mai mari reduceri ale numărului de CIM au fost semnalate în sectoarele: fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (-7.149 CIM, -4,97%), tăbăcirea și finisarea pieilor,

fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie (-1.880 CIM, -3,32%), fabricarea altor mijloace de transport (-1.505 CIM, -4,68%), fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului (-332 CIM, -12,5%) și industria metalurgică (-96 CIM, -0,32)%.

5.2 Transporturi, logistică și depozitare

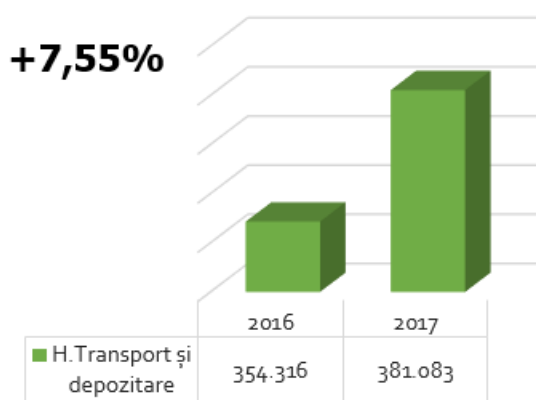

Figura nr. 9 Dinamica forței de muncă în sectorul transport-depozitare (Secțiunea H CAEN) în perioada 2016-2017

Sectorul de transport, logistică și depozitare constituie unul dintre cele mai dinamice sectoare economice din România, înglobând peste 381.000 CIM (Figura nr. 9), în creștere cu 7,55% față de anul 2016.

Analiza privind forța de muncă publicată de PIAROM în anul 2016 a arătat faptul că principala ocupația din sectorul privat la nivelul României era, în anul 2015, cea de *Conducător mașini de mare tonaj*, cu 127. 563 CIM. În perioada 2015-2016, numărul de CIM aferente acestei ocupații a crescut cu 13,52%, ajungând la 144.814 CIM, urmând ca perioada 2016-2017 să aducă încă 7.120 CIM (+4,92% față de 2016, respectiv +19,10% față de 2015). Astfel, ocupația

de *Conducător mașini de mare tonaj* (Cod COR 833201) își consolidează poziția de lider al ocupațiilor din România în cea ce privește numărul de salariați, cu 151.934 CIM la data de 01.10.2017, reprezentând cca. 40% din totalul forței de muncă din sectorul transport, logistică și depozitare.

Evoluția forței de muncă din sectorul transport urmează, în mod evident, dinamica industriei, atât în ceea ce privește evoluția transportului de mărfuri cât și a celui de pasageri. Astfel, datele publice furnizate de Institutul Național de Statistică, arată, pentru perioada 2013-2016, creșteri importante ale unor indicatori statistici reflectând intensitatea activității de transport. Astfel, deși infrastructura rutieră din România s-a dezvoltat foarte lent (lungimea drumurilor publice a crescut doar cu 1,62%, de la 84.709 km la 86.080 km), se remarcă o creștere mult mai accelerată a transportului rutier (parcursul mărfurilor a crescut cu 41,58% ajungând în 2016 la 48.715 tone-km, în timp ce transportul pasagerilor a crescut cu 36,42% ajungând în 2016 la 4.099.606 mii vehicule-km; de asemenea, totalul vehiculelor înmatriculate a crescut în cei 3 ani cu 17,13%, depășind la finalul lui 2016 cifra de 7 milioane, în timp ce numărul de înmatriculări a ajuns la 98.283 în anul 2016, cu 64,39% mai mult decât în 2013).

Pe acest fond, sub-sectorul *transporturile terestre și transporturile prin conducte* (Diviziune CAEN 49), care include peste 70% din locurile de muncă din sectorul transport-depozitare, a înregistrat în anul 2017 o creștere procentuală de 9,43% față de anul 2016 (Tabelul nr. 17).

Tabelul nr. 17 Dinamica forței de muncă în industriile din sectorul transport-depozitare în perioada 2016-2017

Cod diviziune CAEN	Diviziune CAEN	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativă	Evoluție procentuală
49	Transporturi terestre și transporturi prin conducte	245.418	268.560	23142	9,43%
50	Transporturi pe apă	2.381	2.431	50	2,10%
51	Transporturi aeriene	4.240	4.686	446	10,52%
52	Depozitare și activități pentru transporturi	64.927	68.251	3324	5,12%
53	Activități de poștă și de curier	37.350	37.155	-195	-0,52%

O evoluție chiar mai dinamică a numărului de CIM (+10,52%) a avut-o sub-sectorul *transporturi aeriene* (Diviziune CAEN 51), în condițiile în care expansiunea companiilor low-cost a condus, în perioada 2016-2017, la o creștere cu cca. 23% a traficului de pasageri (+3,8 milioane pasageri), conform datelor publice furnizate de Asociația Aeroporturilor din România.

Evoluția ascendentă a numărului de CIM din acest sector a fost susținută în principal de Regiunea București-Ilfov, unde numărul de CIM a crescut, în perioada analizată, cu 11,51%, de la 3.829 CIM la 4.270 CIM. De altfel, Municipiul București și Județul Ilfov înglobează peste 91% dintre CIM înregistrate la nivelul sub-sectorului *transporturi aeriene*, fiind urmate de județele Timiș, Constanța și Bacău.

În ceea ce privește distribuția regională a forței de muncă din sectorul transport-depozitare, constatăm că cca. 25% din totalul CIM, respectiv 94.426.CIM sunt arondate unor puncte de lucru înregistrate în Municipiul București (

Figura nr. 10). Încă 89.604 CIM sunt concentrate în 4 județe principale (Cluj, Constanța, Timiș și Ilfov) în timp ce la polul opus se află 5 județe cu mai puțin de 1.600 de CIM înregistrate în companiile din sectorul transport-depozitare (Ialomița, Vrancea, Teleorman, Olt și Botoșani).

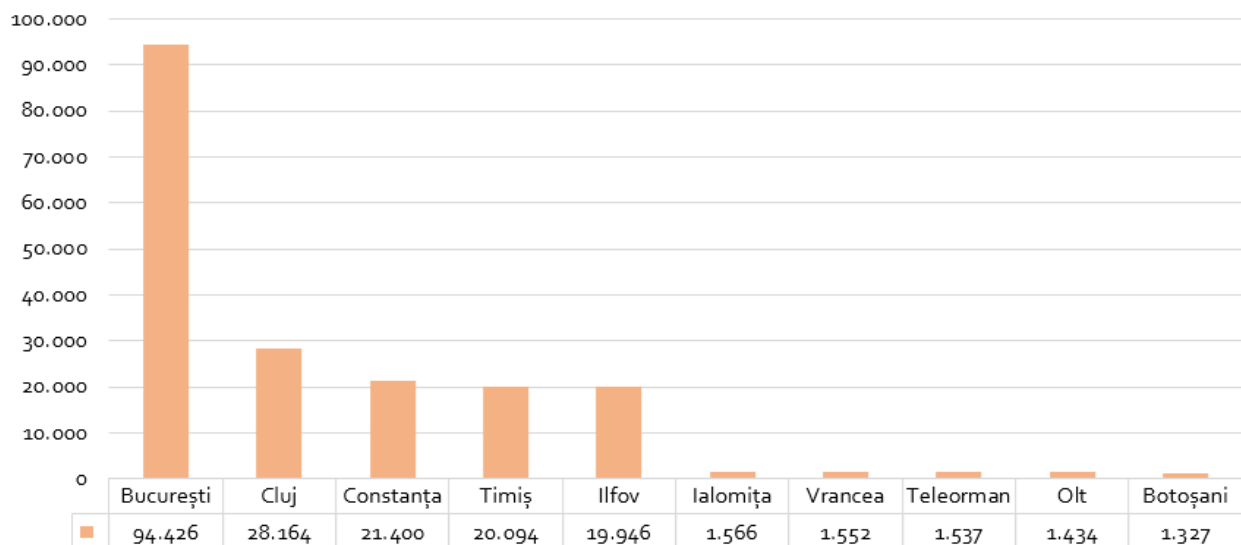

Figura nr. 10 Distribuția regională a forței de muncă în sectorul transport-depozitare
(Secțiunea H CAEN) - primele 5 și ultimele 5 județe angajatoare

În ceea ce privește distribuția forței de muncă specializate, analiza PIAROM a fost focalizată, pe analiza distribuției teritoriale a ocupațiilor *conducători mașini de mare tonaj* - Cod COR 833201 (pentru activitatea de transport marfă) și *manipulant mărfuri* - Cod COR 933303 (pentru activitatea de depozitare), rezultatele analizei comparate fiind sintetizate în Figura nr. 11.

Este important de precizat faptul că ocupația *manipulant mărfuri*, se află pe locul 9 în România în ceea ce privește numărul de CIM, cu 85.416 CIM (cca. 22,5% din totalul forței de muncă la nivel de sector), în creștere cu 5,54% în anul 2017 față de anul 2016.

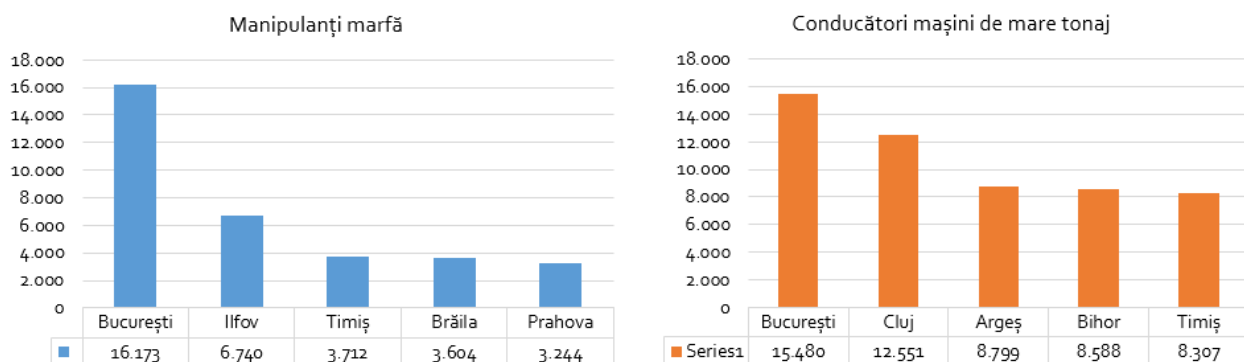

Figura nr. 11 Distribuția regională a forței de muncă în sectorul transport-depozitare
(Secțiunea H CAEN) - Analiză comparată Manipulanți marfă - Conducători mașini de mare tonaj

Analiza datelor de mai sus relevă faptul că Municipiul București este principalul angajator din sectorul logistică, atât la nivelul activității de transport marfă, cât și în ceea ce privește depozitarea. De asemenea, o serie de județe, cum ar fi Ilfov sau Prahova, se află între primele locuri în ceea ce privește activitatea de depozitare, fără însă ca activitatea de transport marfă să fie la fel de dezvoltată. Pe de altă parte, în județe precum Cluj sau Argeș, activitatea de transport marfă pare a fi mult mai dezvoltată decât activitatea de depozitare.

Ocupația *manipulant mărfuri* (COR 933303) reprezintă principala ocupație angajatoare din județele Ilfov (6.740 CIM) și Mehedinți (1.071 CIM), în timp ce ocupația de *șofer autocamion/mașină de mare tonaj* (COR 833201) se află pe primul loc în ceea ce privește numărul de CIM în județele: Cluj (12.551 CIM), Timiș (8.307 CIM), Suceava (6.857 CIM), Alba (3.610 CIM), Dâmbovița (3.197 CIM) și Călărași (1.711 CIM). De asemenea, domeniul de activitate *transporturi rutiere de mărfuri* (CAEN 4941) reprezintă principalul sector angajator din Județul Suceava (7.094 CIM), înregistrând totodată cea mai ridicată dinamică dintre toate sectoarele economice, în perioada 2016-2017, în județele Bihor (+640 CIM, +7,48%) și Sibiu (+415 CIM, +7,65%).

Sub-sectorul *transporturi pe apă* a înregistrat în perioada 2016-2017 o creștere moderată a numărului de CIM, respectiv cu 2,10%, de la 2.381 CIM la 2.431 CIM. Principalele județe angajatoare sunt Galați - 731 CIM, Constanța - 444 CIM, București - 342 CIM, Tulcea - 267 CIM și Brăila - 168 CIM, cele mai importante creșteri fiind înregistrate, în anul 2017, în județele Brăila (+6,3%) și Tulcea (+5,1%).

Nu în ultimul rând, o consecință a dezvoltării accelerate a sectorului de transport-depozitare a condus la o creștere a numărului de locuri de muncă în sectorul de logistică, precum și la nivelul activității de dispecerizare. Astfel, în perioada 2016-2017: numărul de *șefi departament logistică* a crescut cu 12,45% ajungând la 2.235 CIM; numărul de *logisticieni gestiune flux* a crescut cu 12,45% ajungând la 3.016 CIM; numărul de *dispeceri* a crescut cu 5,03%, ajungând la 8.098 CIM.

5.3 Construcțiile

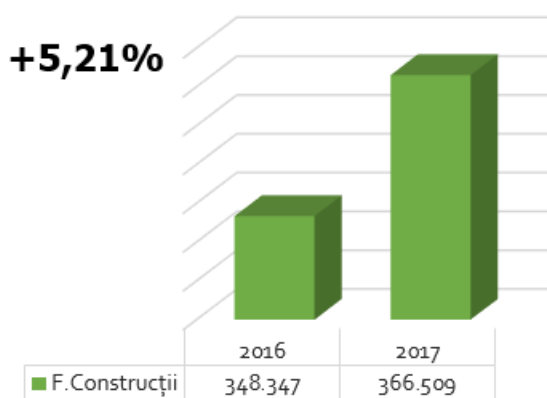

Figura nr. 12 Dinamica forței de muncă în sectorul construcțiilor (Secțiunea F CAEN) în perioada 2016-2017

Sectorul construcțiilor a înregistrat, de asemenea, o creștere semnificativă a numărului de CIM (+5,21%), ajungând la peste 366,5 mii CIM (Figura nr. 12). Aceasta dinamică a fost susținută preponderent de sectorul construcțiilor de clădiri (+8,62% reprezentând 14.841 CIM) și de cel al lucrărilor speciale de construcții (+6,45% reprezentând 6.963 CIM). Pe de altă parte, forța de muncă înregistrată la punctele de lucru autorizate cu coduri CAEN aparținând diviziunii 42 (Lucrări de geniu civil), a scăzut cu 5,35%, respectiv cu 3.642 CIM. De altfel, acest sub-sector continuă trendul descendent după ce în perioada 2015-2016 a cunoscut o reducere chiar mai drastică a numărului de CIM (-5.462, reprezentând 7,43%).

Cea mai spectaculoasă evoluție a înregistrat-o sectorul construcțiilor de clădiri (+8,62% în perioada 2016-2017, față de doar +1,05% în perioada 2015-2016) Totuși, după cum se va arăta în paragrafele anterioare, creșterile de CIM au vizat mai degrabă munca necalificată, existând în același și o serie de domenii de muncă specializată în care numărul de locuri de muncă se află pe un îngrijorător trend descendent.

Tabelul nr. 18 Dinamica forței de muncă în industriile din sectorul construcțiilor în perioada 2016-2017

Cod diviziune CAEN	Diviziune CAEN	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativă	Evoluție procentuală
41	Construcții de clădiri	172.254	187.095	14841	8,62
42	Lucrări de geniu civil	68.086	64.444	-3642	-5,35
43	Lucrări speciale de construcții	108.007	114.970	6963	6,45

La nivelul muncii necalificate se constată un ritm de creștere spectaculos, dublu față de ritmul de creștere la nivel de sector, respectiv cu 11,67%, de la 122.534 CIM în anul 2016 la 136.839 CIM în anul 2017. Astfel, ponderea muncii necalificate în totalul forței de muncă din sectorul construcțiilor a crescut de la 35,17% la 37,33%. Cele mai importante creșteri au fost înregistrate la nivelul următoarelor ocupații:

- Muncitor necalificat la demolarea clădirilor, căptușeli zidărie, plăci mozaic, faianță, gresie, parchet - Cod COR 931301 (+15,38%, respectiv +10.864 CIM, ajungând la 81.842 CIM);
- Muncitor necalificat la spargerea și tăierea materialelor de construcții - Cod COR 931302 (+15,11%, respectiv 3.590 CIM, ajungând la 27.345 CIM).

Pe de altă parte, cea mai importantă scădere din zona de muncă necalificată s-a înregistrat în cazul ocupației muncitor necalificat la întreținerea de drumuri, șosele, poduri, baraje - Cod COR 931203 (-7,7%, respectiv -1.395 CIM, ajungând la 16.718 CIM).

În ceea ce privește munca calificată, creșterea numărului de CIM a fost una moderată, situată la jumătatea ritmului de creștere la nivel de sector. Astfel, numărul de muncitori constructori și asimilați (Grupa majoră COR 711) a crescut în perioada 2016-2017 cu 2,85%, ajungând la 63.478 CIM, în timp ce numărul de muncitori constructori la lucrări de finisare și asimilați (Grupa majoră COR 712) a crescut cu 2,08%, ajungând la 2,08%. La data de 01.10.2017, cele mai importante categorii de muncitori calificați, după criteriul numărului de CIM erau următoarele:

- Dulgher (exclusiv restaurator) - 14.024 CIM;
- Zidar roșar-tencuitor - 11.773 CIM;
- Instalator instalații tehnico-sanitare și de gaze - 10.677 CIM;
- Instalator apă, canal - 8.370;
- Fierar betonist - 6.783 CIM.

Din punct de vedere al dinamicii aferente perioadei 2016-2017, cele mai importante creșteri ale numărului de CIM aferente muncitorilor calificați în construcții au fost înregistrate pentru următoarele ocupații:

- Agent hidrotehnic (+1.0151 CIM, +55,73%);
- Confectioner tâmplărie din aluminiu și mase plastice (+309 CIM, +18,45%);
- Zidar roșar-tencuitor (+245 CIM, +2,13%);
- Muncitor hidrometru (+231 CIM, +49,25%);
- Asamblator-montator profile aluminiu și geam termopan (+198 CIM, +13,04%).

Pe de altă parte, reduceri importante ale numărului de CIM au fost înregistrate la nivelul ocupațiilor instalator încălzire centrală și gaze (-231 CIM, -4,17%), asfaltator (-164, -5,12%) și zidar pietrar (-118, -2,22%).

La nivelul ocupațiilor care necesită studii superioare, se remarcă de asemenea creșteri moderate ale numărului de CIM. Astfel: numărul de ingineri construcții civile, industriale și agricole a crescut cu 1,66%, ajungând la 8.553 CIM; numărul de ingineri instalații pentru construcții a crescut cu 2,21%, ajungând la 3.415 CIM; numărul de proiectanți ingineri construcții a crescut cu 5,02%, ajungând la 2.342; numărul de ingineri construcții hidrotehnice a crescut cu 7,96%, ajungând la 1.737.

Distribuția regională a numărului de CIM înregistrate în companii din sectorul construcțiilor (Figura nr. 13) relevă o concentrare importantă a forței de muncă în Municipiul București (78.693 CIM, reprezentând 21,4% din total CIM la nivelul sectorului de activitate), urmat de județele Cluj, Prahova și Timiș. La popul opus se află o serie de județe în care numărul de CIM este mai mic de 2.600, respectiv Covasna, Tulcea, Mehedinți, Ialomița și Caraș-Severin.

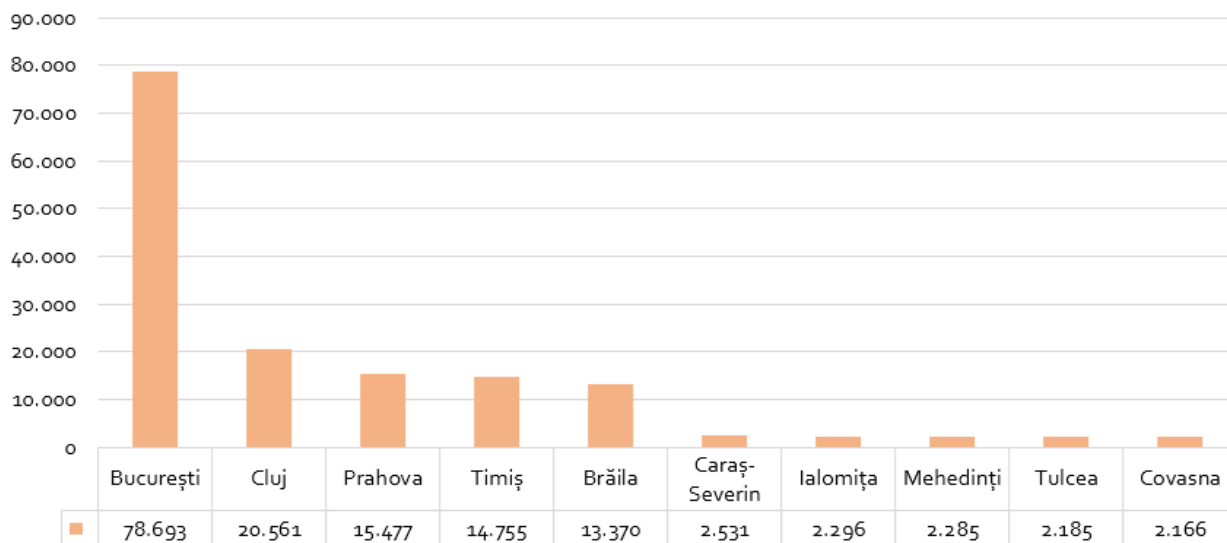

Figura nr. 13 Distribuția regională a forței de muncă în sectorul construcțiilor (Secțiunea F CAEN) - primele 5 și ultimele 5 județe angajatoare

Sectorul lucrărilor de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale (CAEN 4120) este principalul sector angajator din Județul Giurgiu (3.461 CIM), fiind totodată cel de-al doilea sector angajator din județele Bistrița-Năsăud, Brașov, Dâmbovița, Iași, Ilfov, Maramureș și Satu-Mare. De asemenea, la nivelul unui grup de 7 județe, același sector de activitate a înregistrat cea mai importantă creștere a numărului de CIM dintre toate sectoarele economice la nivel de județ, respectiv: Ilfov (+18,07%), Iași (+13,3%), Bistrița-Năsăud (+11,88%), Dâmbovița (+9,67%), Brașov (+8,95%), Maramureș (+6,12%) și Satu-Mare (+5,95%).

La nivelul altor 6 județe, în perioada 2016-2017, cele mai importante creșteri ale numărului de CIM la nivel de ocupație, s-au înregistrat la nivelul codului COR 931301 (muncitor necalificat la demolarea clădirilor, căpușeli zidărie, plăci mozaic, faianță, gresie, parchet), după cum urmează: Giurgiu (+352 CIM, +34,24%), Covasna (+117 CIM, +31,62%), Cluj (+813 CIM, +23,36%), Galați (+408 CIM, +24,52%), Timiș (+595 CIM, +15,86%) și Maramureș (+485 CIM, +14,54%).

5.4 Comerțul

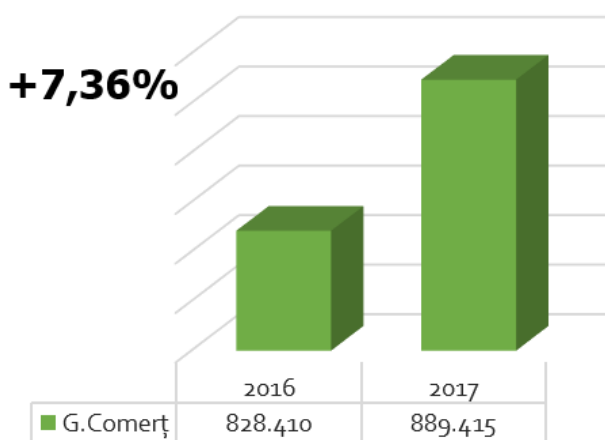

Figura nr. 14 Dinamica forței de muncă în comerț (Secțiunea G CAEN) în perioada 2016-2017

Comerțul se află printre ramurile economiei naționale care au înregistrat ritmuri de creștere ridicate ale numărului de CIM în perioada 2016-2017, înregistrând o creștere cu 7,36%, de la 828.410 CIM la 889.415 CIM (Figura nr. 14). Comerțul cu amănuntul a creat un număr aproape dublu de CIM față de sectorul comerțului cu ridicata, respectiv +33.494 CIM față de +18.134 CIM, ceea ce înseamnă că suplimentarea numărului de CIM s-a realizat preponderent la nivelul sectorului *retail*. Comerțul asigură 16,68% din totalul locurilor de muncă din economia națională, aflându-se din acest punct de vedere pe locul 2 după industria prelucrătoare. Ponderea comerțului în

totalul locurilor de muncă variază semnificativ de la un județ sau altul, în funcție de profilul economic al fiecărui județ, de la niveluri reduse, cum este cazul județelor Sibiu (10,15%), Bistrița-Năsăud (11,72%), Arad (11,86%), Alba (11,89%) sau Caraș Severin (13,19%), până la ponderi ridicate, cum este cazul județelor Ilfov (32,08%), Bacău (24,72%), Galați (19,98%), București (19,65%) sau Ialomița (18,67%).

Tabelul nr. 19 Dinamica forței de muncă în industriile din sectorul comerț în perioada 2016-2017

Cod diviziune CAEN	Diviziune CAEN	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativă	Evoluție procentuală
45	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și motocicletelor	86.442	95.819	9.377	10,85%
46	Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	300.372	318.506	18.134	6,04%
47	Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	441.596	475.090	33.494	7,58%

La nivel de Cod CAEN, cea mai importantă dinamică a CIM a fost înregistrată la nivelul sectoarelor economice descrise în Tabelul nr. 20. Se observă creșteri importante ale numărului de locuri de muncă în sectoarele de *retail* alimentar și nealimentar, service auto, comerț îmbrăcăminte și încălțăminte, comerț materiale construcții și echipamente sanitare și

comerț produse farmaceutice. Cea mai importantă creștere procentuală (20,51%) a înregistrat-o *sectorul comerțului cu amănuntul prin intermediul caselor de comenzi sau prin internet* (Cod CAEN 4791), ceea ce reprezintă o consecință firească în condițiile în care valoarea cumpărăturilor online a crescut în anul 2017 cu 40% față de 2016, ajungând la 2,8 mld. euro.

Tabelul nr. 20 Activitățile economice din sectorul comerț cu cea ridicată dinamică a forței de muncă în perioada 2016-2017

Cod CAEN	Denumire CAEN	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativa	Evoluție procentuala
4711	Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun	192.806	204.168	11.362	5,89
4520	Întreținerea și repararea autovehiculelor	37.708	43.003	5.295	14,04
4690	Comerț cu ridicata nespecializat	32.276	35.336	3.060	9,48
4719	Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse nealimentare	34.342	37.111	2.769	8,06
4673	Comerț cu ridicata al materialului lemnos și a materialelor de construcție și echipamentelor sanitare	35.199	37.811	2.612	7,42
4771	Comerț cu amănuntul al îmbrăcămintei, în magazine specializate	21.996	24.585	2.589	11,77
4752	Comerț cu amănuntul al articolelor de fierărie, al articolelor din sticlă și a celor pentru vopsit, în magazine specializate	19.659	22.089	2.430	12,36
4773	Comerț cu amănuntul al produselor farmaceutice, în magazine specializate	39.834	41.514	1.680	4,22
4791	Comerț cu amănuntul prin intermediul caselor de comenzi sau prin internet	75.76	9.130	1.554	20,51

Referitor la evoluția personalului comercial în perioada 2016-2017, pe clase de ocupații, pot fi evidențiate următoarele concluzii:

- Numărul vânzătorilor în magazine (Grupa majoră COR 522) a crescut cu 6%, de la 272.637 CIM la 288.998 CIM. Dintre aceștia, numărul lucrătorilor comerciali a crescut cu 5,25%, ajungând la 143.157 CIM, iar numărul vânzătorilor a crescut cu 6,78%, ajungând la 142.696 CIM.
- Numărul agenților și brokerilor în vânzări și aprovizionare (Grupa majoră COR 332) a crescut cu 5,19%, de la 108.034 CIM la 114.587 CIM. Această evoluție a fost susținută, în primul rând, prin creșterea numărului de agenți de vânzări (+7,24%, ajungând la 62.564 CIM), reprezentanți comerciali (+4,56%, ajungând la 19.079 CIM) și reprezentanți tehnici (+0,45%, ajungând la 4.472 CIM). De altfel, în clasamentul ocupațiilor COR cu cel mai mare număr de CIM din România, lucrătorii comerciali și vânzătorii se situează pe locurile 4, respectiv 5.

- Numărul agenților de servicii comerciale (Grupa majoră COR 333) a crescut cu 1,15%, de la 46.982 CIM la 47.520 CIM. Din această categorie, principalele ocupații ca dinamică au fost: agenții servicii client (+0,59%, ajungând la 18.163 CIM), operatorii de vânzări prin telefon (+3,41%, ajungând la 4.763 CIM) și agenții imobiliari (+33,54%, ajungând la 1.314 CIM).
- Numărul conducătorilor de unități din domeniul comerțului (Grupa majoră COR 142) a crescut cu 4,01%, de la 24.438 CIM la 25.419 CIM. Cea mai importantă creștere a fost înregistrată la nivelul ocupației de manager de zonă (+5,28%, ajungând la 9.359 CIM).

În plan regional, cca. 34% din angajații firmelor de comerț sunt concentrați în Regiunea București-Ilfov (Figura nr. 15). În celelalte județe, distribuția personalului comercial este relativ echilibrată în raport cu dimensiunea și potențialul economic al fiecărui județ, remarcându-se însă faptul că, în cazul anumitor județe, sectorul comercial în general, și ocupațiile specifice sectorului comercial, în particular, sunt principalii vectori de ocupare a forței de muncă.

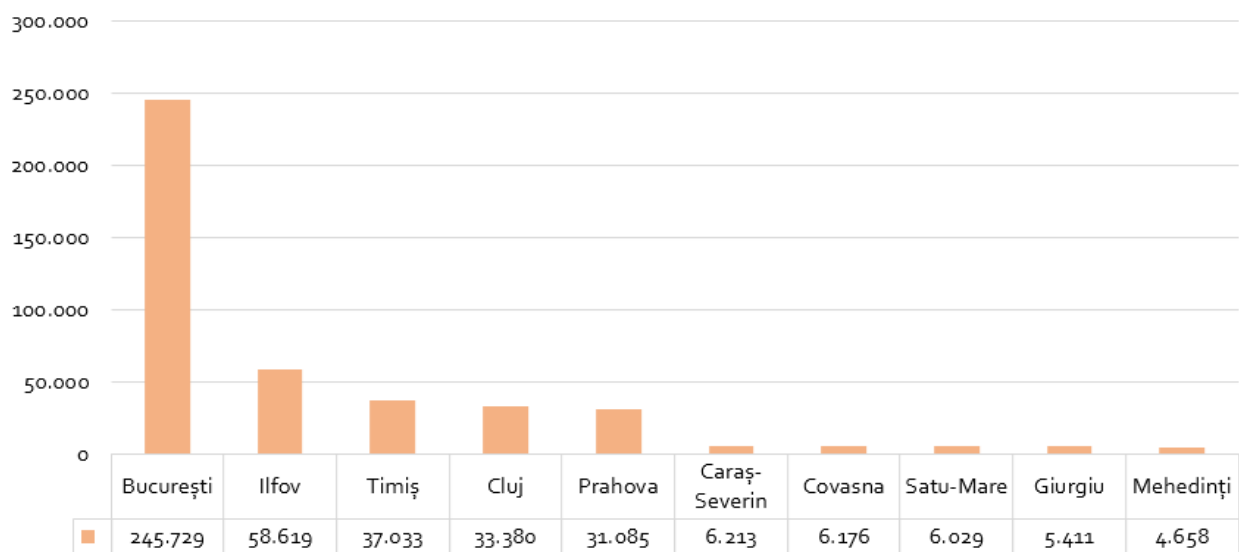

Figura nr. 15 Distribuția regională a forței de muncă în comerț (Secțiunea G CAEN) - primele 5 și ultimele 5 județe angajatoare

Astfel, domeniul de activitate *comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun* (CAEN 4711) reprezintă principalul sector angajator în județele Timiș (16.046 CIM), Ilfov (11.018 CIM) și Constanța (6.173 CIM).

În același timp, la nivelul a 17 județe, cel mai mare număr de CIM sunt grupate la nivelul uneia din ocupațiile lucrător comercial (COR 522303) sau vânzător (COR 522101), după cum urmează:

- București - 54984 CIM - ocupația lucrător comercial (COR 522303);
- Prahova - 10008 CIM - ocupația vânzător (COR 522101);
- Bacău - 8995 CIM - ocupația vânzător (COR 522101);
- Constanța - 6352 CIM - ocupația vânzător (COR 522101);
- Dolj - 5450 CIM - ocupația vânzător (COR 522101);
- Iași - 5420 CIM - ocupația vânzător (COR 522101);
- Mureș - 4925 CIM - ocupația lucrător comercial (COR 522303);
- Satu-Mare - 4724 CIM - ocupația lucrător comercial (COR 522303);
- Harghita - 4286 CIM - ocupația vânzător (COR 522101);
- Galați - 4261 CIM - ocupația vânzător (COR 522101);
- Vâlcea - 3387 CIM - ocupația vânzător (COR 522101);
- Neamț - 3201 CIM - ocupația vânzător (COR 522101);
- Vaslui - 3043 CIM - ocupația vânzător (COR 522101);
- Teleorman - 2301 CIM - ocupația lucrător comercial (COR 522303).
- Ialomița - 2161 CIM - ocupația vânzător (COR 522101);
- Tulcea - 1563 CIM - ocupația vânzător (COR 522101);
- Giurgiu - 1413 CIM - ocupația lucrător comercial (COR 522303).

6 Dinamica și structura forței de muncă în sectorul de cercetare-dezvoltare și inovare

6.1 Caracteristici ale evoluției forței de muncă în sectorul CDI din România

În România, spațiul național al cercetării este caracterizat printr-un nivel al cheltuielilor de cercetare-dezvoltare extrem de scăzut în raport cu obiectivele pentru anul 2020 (3% pentru UE și 2% pentru România), situându-se în 2012 la 0,42% din PIB, iar în 2015 la 0,49% din PIB, sectorul CD fiind în mare măsură ineficient, cu un sistem de cercetare și inovare fragmentat, priorități insuficient bazate pe cerere, conexiuni internaționale slabe, absența unei mase critice privind calitatea rezultatelor cercetării, care nu se transformă în cercetare aplicată și în aplicații inovatoare, legături slabe între educație, cercetare și mediul de afaceri, aspecte identificate în POC 2014-2020 și utilizate ca argument pentru promovarea investițiilor în domeniul CDI.

Totodată, la nivelul UE, conform raportului anual *Innovation Union Scoreboard*, elaborat de CE, pentru anul 2014 România este inclusă în categoria inovatorilor modești, ultima dintre cele patru categorii ale clasamentului. România se clasează pe ultimele poziții în ceea ce privește proporția IMM-urilor inovative (2.9%), numărul de aplicații pentru patente, investițiile în firme sau numărul de IMM-uri care au introdus un produs sau un proces inovator. Transferul tehnologic și canalele de comercializare, au un grad scăzut de utilizare, având un impact direct asupra limitării aplicării comerciale a activităților CDI.

În clasamentul internațional, conform studiului Inobarometru din anul 2014 (raport anual realizat de Asociația Română pentru Transfer Tehnologic, sub egida ANCS și MECTS, care ierarhizează capacitatea regiunilor de a crea și a menține un mediu care susține inovarea la nivelul operatorilor economici), România ocupă penultimul loc în ceea ce privește transferul tehnologic și comercializarea inovării, având cel mai mic procent de companii care au inovații și le comercializează la nivelul UE. Astfel, principala problemă se referă la capacitatea companiilor de a absorbi inovarea (respectiv, capacitatea de a rezolva problemele și de a se dezvolta cu ajutorul proceselor de inovare), respectiv, modul în care cunoștințele sunt transferate în industrie.

Având în vedere aceste circumstanțe relativ potrivnice proliferării unui mediu atractiv pentru activitățile de cercetare-dezvoltare, respectiv pentru activitățile de transfer tehnologic și de cunoștințe la nivel național, prezentăm în continuare câteva particularități istorice ale sectorului de cercetare-dezvoltare-inovare din România, care au consolidat poziția necompetitivă a României în acest sector de activitate:

- numărul unităților cu activitate de cercetare-dezvoltare aparținând sectorului public a cunoscut o creștere cu 1,86% în anul 2013 față de anul 2011, însă numărul unităților cu activitate de cercetare-dezvoltare aparținând sectorului privat a

înregistrat o scădere cu 27,95%, ceea ce subliniază un declin accentuat al întreprinderilor care desfășoară activități de CD;

- ponderea unităților din sectorul privat cu activitate de cercetare-dezvoltare în totalul unităților cu activitate de cercetare-dezvoltare la nivel național a scăzut de la 77,01% în anul 2011, la 70,32% în anul 2013.

Ineficiența activităților de cercetare, datorată în special inexistenței unor mecanisme coerente de sprijinire a transferului tehnologic și de cunoștințe se reflectă și în ceea ce privește ponderea inovațiilor de produs, de proces sau tehnologice în cifra de afaceri a companiilor. Astfel, conform Eurostat, la nivelul anului 2012, România ocupa penultimul loc între statele membre ale UE într-un clasament realizat în funcție de acest indicator, cu o pondere de 5,4%, în față Bulgaria (4,2%), dar cu mult în spatele statelor lidere (Slovacia - 19,6%, Spania - 14,3%, Marea Britania - 14,1%, Danemarca - 13,9%). În ceea ce privește fostele state comuniste, se observă faptul că atât Polonia (6,3%), cât și Ungaria (9,7%), Cehia (13,4%), Slovenia (10,5%), Serbia (12,4%) înregistrează valori mult mai ridicate decât cea a României.

Toate aceste evoluții istorice negative în domeniul cercetării-dezvoltării-inovării, acumulate din 2011 și până în prezent, au făcut posibilă situația actuală, evidențiată în rapoartele Eurostat, caracterizată prin următoarele particularități:

1. Conform Eurostat, la nivelul anului 2015, România a alocat doar **0,49%** din PIB pentru cercetare-dezvoltare, ceea ce plasează țara noastră pe ante-penultimul loc între țările europene (după Muntenegru și Cipru) prin prisma acestui indicator, cu mult sub media europeană de **2,02%**;
2. Mai mult decât atât, potrivit aceluiași studiu, România înregistrează una dintre cele mai slabe dinamici ale creșterii procentului din PIB alocat pentru cercetare-dezvoltare (doar **0,08%** în plus în anul 2015 prin comparație cu anul 2005, de peste **4** ori mai puțin decât media creșterii la nivelul Uniunii Europene);
3. De altfel, o comparație între România și o serie de țări europene din Europa Centrală și de Est sau din fostul bloc sovietic, prin prisma indicatorilor de mai sus (Figura nr. 1), relevă faptul că țările respective au avut o creștere medie de **0,57%** a procentului PIB alocat pentru cercetare-dezvoltare, adică de cca. **7** ori mai mare decât în cazul României.
4. Cel puțin la fel de îngrijorătoare este alocarea PIB pentru cercetare-dezvoltare în sectorul privat, care în România este de doar **0,21%**, de peste **6** ori mai mică decât media europeană; prin comparație, Ungaria alocă **1,01%** din PIB pentru cercetare-dezvoltare în mediul privat, iar Bulgaria **0,70%**;
5. În ceea ce privește statistica personalului din sectorul CD, rapoartele Eurostat arată că România este țara europeană cu cea mai drastică scădere a numărului de cercetători în perioada 2005-2015, respectiv o scădere cu cca. **24%** (de la **23.000** la **17.500**);

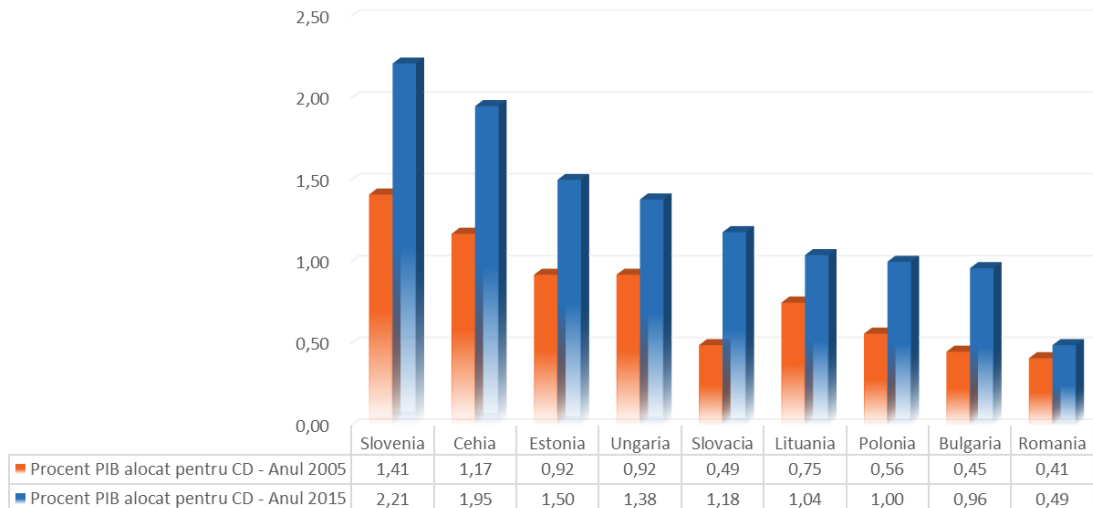

Figura nr. 16 Evoluția ponderii PIB alocată pentru cercetare-dezvoltare în perioada 2005-2015

6. Totodată, prin comparație cu țările europene din Europa Centrală și de Est, România este **singura țară** care a pierdut cercetători în perioada 2005-2015, în condițiile în care toate celelalte țări analizate au înregistrat creșteri între **32%** și **59%** (Figura nr. 17), în timp ce media de creștere a numărului de cercetători în Uniunea Europeană a fost de cca. **35%**.
7. Paradoxal, datele Eurostat arată că România este țara cu cea mai mare pondere a cercetătorilor care activează în sectorul public/guvernamental (**38%**, aproape de **3** ori mai mult decât media de **13%** a Uniunii Europene), ceea ce reflectă o structură birocratică a sectorului de cercetare și implicit o capacitate redusă de inovare la nivelul sectorului privat.
8. O altă realitate reflectată de Eurostat este că România se afla în anul 2015 pe ultimul loc în Uniunea Europeană atât în ceea ce privește ponderea salariaților care activează în sectoarele știință și tehnologice (HRSTO²) în total forță de muncă (**19,1%** față de media europeană de **31,5%**), dar și în ceea ce privește ponderea salariaților cu educație terțiară care activează în sectoarele știință și tehnologice (HRSTC³) în total forță de muncă (**13,7%** față de media europeană de **20,1%**).

² Human Resources in Science and Technology Occupation

³ Human Resources in Science and Technology Core

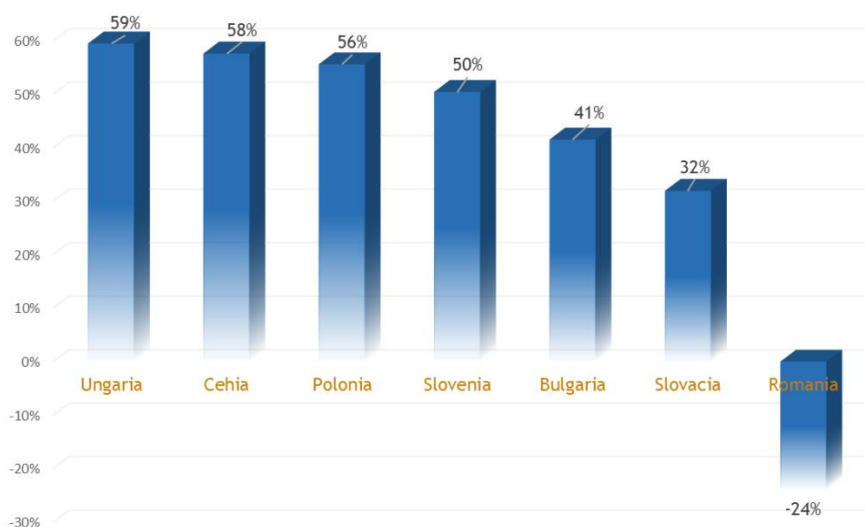

Figura nr. 17 Procent de creștere a numărului de cercetători în țări din Europa Centrală și de Est (2005-2015)

În condițiile în care sectorul CDI în România manifestă o dinamică divergentă față de majoritatea covârșitoare a statelor europene, atât în planul competitivității, cât și în planul performanțelor sectorului privat în domeniul CDI, printre obiectivele prezentului studiu a fost inclus și acela de a realiza o analiză mai aprofundată a la nivelul dinamicii forței de muncă în organizațiile din domeniul CDI, în încercarea de a identifica probleme sistemice existente la nivelul sistemului și de a propune soluții constructive și sustenabile și remediere a acestora, astfel încât să devină posibilă alinierea la tendințele europene.

6.2 Analiza dinamicii forței de muncă în organizațiile din domeniul CDI

O primă componentă a analizei efectuate de PIAROM la nivelul sectorului CDI, vizează evoluția cifrei de personal în organizațiile care au drept obiect principal de activitate de cercetare-dezvoltare⁴. Conform datelor extrase din REVISAL, după ce în perioada 2015-2016, aceste organizații au pierdut un număr de 3.702 contracte individuale de muncă (CIM), perioada 2016-2017 a adus un număr de 925 CIM noi (+5,15%), pe fondul creării de noi locuri de muncă în domeniul cercetării-dezvoltării în științe naturale și inginerie. Pe de altă parte, domeniul cercetării-dezvoltării în bio-tehnologii continuă trendul de scădere a numărului de CIM (-8,70% în perioada 2017-2016, după -8,00% în perioada 2015-2016).

⁴ Organizații care au codul CAEN principal în clasa 72 - Cercetare-Dezvoltare. Aceste organizații sunt parte componentă a sistemului național de CD și iau forma institutelor de cercetare-dezvoltare, dar și a unor companii private care au drept obiect principal de activitate cercetarea-dezvoltare. Dinamica personalului din aceste organizații influențează direct capacitatea organizațiilor de CD din România de a implementa proiecte de cercetare și de a absorbi fonduri de investiții pentru activitatea de CD.

Reducerea cifrei de personal în domeniul biotehnologiilor trebuie privită prin prisma faptului că la nivelul anului 2017 acest subdomeniu înregistra de 27 de ori mai puțini angajați decât subdomeniul științelor naturale și ingineresti, și de aproape 3 ori mai puțini angajați decât domeniul științelor sociale și umaniste, cu toate că biotehnologiile reprezintă un sector strategic de inovare, dezvoltare tehnologică și valoare adăugată în cadrul Strategiei naționale de competitivitate a României. Având în vedere aceste proporții, scăderea continuă a personalului în domeniul biotehnologiilor este cu atât mai îngrijorătoare cu cât acesta riscă să dispară treptat din contextul național al cercetării.

Tabelul nr. 21 Evoluția personalului în organizațiile din sectorul CD - grupare pe Coduri CAEN

Obiect principal de activitate (cf. CAEN)	Total salariați 2015 (nr. CIM)	Total salariați 2016 (nr. CIM)	Evoluție cantitativă (nr. CIM)	Evoluție procentuală (%)
Cercetare-dezvoltare în alte științe naturale și inginerie	15.559	16.599	1.040	6,68%
Cercetare-dezvoltare în științe sociale și umaniste	1.791	1.730	-61	-3,41%
Cercetare-dezvoltare în biotehnologie	621	607	-54	-8,70%
TOTAL	17.971	18.936	925	5,15%

Analizând detaliat evoluțiile la nivel regional, pot fi constatate următoarele aspecte semnificative:

- cca. 57% din personalul organizațiilor de CD (10.6690 CIM) este concentrat în Regiunea București-Ilfov;
- cu toate acestea, Municipiul București a înregistrat în 2017 o ușoară scădere de personal specializat (-0,36%), compensată însă de o creștere cu 2,32% la nivelul Județului Ilfov;
- la nivel orașelor reședință de județ reprezentând importante centre universitare, cu tradiție în domeniul CDI, evoluțiile au fost următoarele: Cluj (+16,73%), Timiș (+1,66%), Iași (-4,38%), Constanța (+16,62%);
- un grup de 21 județe înregistrează mai puțin de 100 CIM în organizațiile specializate în cercetare-dezvoltare, totalizând 864 CIM, adică doar 4,5% din total;
- activitatea specializată de cercetare-dezvoltare este cvasi-inexistentă în județele Ialomița și Mehedinți, unde nu există niciun contract individual de muncă înregistrat în organizații de CD; totodată, în Județul Olt, există un singur angajat la nivelul organizațiilor din sfera cercetării-dezvoltării; în cazul acestor regiuni, putem pune absența angajaților din domeniul CDI pe seama inexistenței unor centre academice care să formeze specialiști care ulterior să activeze în cercetare; pe de altă parte, dacă stabilim o legătură directă între distribuția teritorială a centrelor academice (și, după caz, a Institutelor Naționale de Cercetare-Dezvoltare) și numărul de

angajați din domeniul CDI în regiunile de origine a acestora, putem concluziona faptul că sectorul privat este aproape inexistent în contextul național al cercetării în ceea ce privește numărul de contracte individuale de muncă înregistrate în domeniul CDI.

6.3 Analiza dinamicii forței de muncă la nivelul ocupațiilor din sectorul CDI

Având în vedere că sistemul național de cercetare-dezvoltare este format nu numai din organizațiile care au drept obiect principal de activitate cercetare-dezvoltare, ci și din alte entități care desfășoară activități de CD în afara domeniului principal de activitate (în principal instituții de învățământ superior cu activitate de cercetare-dezvoltare și institute de cercetare-dezvoltare), cea de-a doua componentă a analizei a vizat personalul încadrat pe posturi din sfera CD.

Astfel, conform înregistrărilor REVISAL, în anul 2016 existau 307 ocupații (coduri COR⁵) în sectorul de CDI, cuprinzând poziții de conducere, poziții administrative, specialiști în CD și tehnicieni pentru activitatea de CD, structurate în funcție de numărul de salariați (Figura nr. 18)

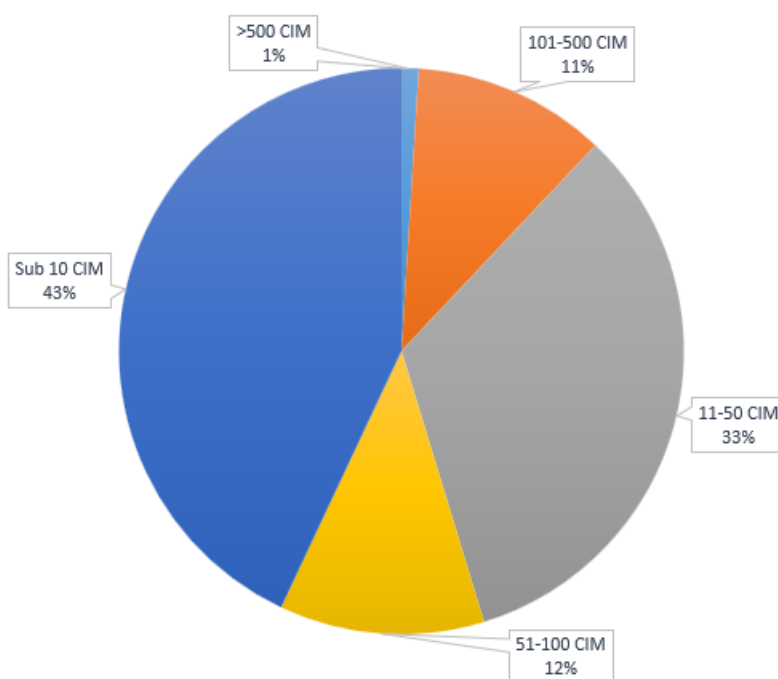

Figura nr. 18 Structura ocupațiilor din sectorul CD în funcție de numărul de CIM arondate

⁵ Clasificarea ocupațiilor din România.

O primă concluzie rezultată de aici este eterogenitatea personalului din sfera CD, existând un grad redus de specializare la nivelul unor ocupații principale (doar unui număr de 3 din cele 307 ocupații analizate le corespund mai mult de 500 de CIM). Pe de altă parte, 43% din ocupațiile analizate cuprind cel mult de 10 CIM; mai mult de cât atât, în România există 26 de ocupații din sfera CD cu 1 singur angajat, ceea ce impune necesitatea unei revizuirii a COR la nivelul ocupațiilor din sectorul CD.

În perioada 2016-2017, cele 307 de ocupații au înregistrat cumulativ o creștere cu 218 a numărului de contracte individuale de muncă, reprezentând 1,46% din totalul existent în anul 2016. La nivelul principalelor ocupații⁶, evoluțiile sunt prezentate în Tabelul nr. 22:

Tabelul nr. 22 Evoluția principalelor ocupații din sectorul de cercetare-dezvoltare

Denumire ocupație (cf. COR)	Total salariați 2016 (nr. CIM)	Total salariați 2017 (nr. CIM)	Evoluție cantitativă (nr. CIM)	Evoluție procentuală (%)
Director departament cercetare-dezvoltare	926	886	-40	-4,32
Cercetător în fizică	882	864	-18	-2,04
Cercetător în chimie	624	631	7	1,12
Tehnician agronom - cercetare	406	464	58	14,29
Tehnician silvic - cercetare	370	436	66	17,84
Cercetător în medicina generală	413	404	-9	-2,18
Șef proiect cercetare-proiectare	389	399	10	2,57
Inginer de cercetare în ingineria sanitară și protecția mediului	325	378	53	16,31
Inginer de cercetare în echipamente de proces	365	351	-14	-3,84
Director științific cercetare-dezvoltare	327	322	-5	-1,53
Cercetător în biologie	294	304	10	3,4
Șef formație cercetare-dezvoltare	275	301	26	9,45
Cercetător în istorie	262	276	14	5,34
Cercetător în agricultură	211	247	36	17,06
...	...	...	...	...
Total	14.938	15.156	218	1,46%

Cele mai mari 3 scăderi s-au înregistrat la ocupațiilor:

- *Cercetător în electrotehnică: -31 CIM (-24,22%);*
- *Asistent de cercetare în medicină generală: -33 CIM (-20,12%);*
- *Director departament cercetare-dezvoltare: -40 CIM (-4,32%).*

⁶ Din punct de vedere al numărului de contracte individuale de muncă înregistrate.

Pe de altă parte, cele mai mari 3 creșteri au vizat ocupațiile:

- *Tehnician silvic - cercetare*: +66 CIM (+17,84%);
- *Tehnician agronom-cercetare*: +58 CIM (+14,29%);
- *Inginer de cercetare în ingineria sanitară și protecția mediului*: +53 CIM (+16,31%).

În anul 2017, dintre cele 307 coduri COR analizate, doar 112 (36,48%) au înregistrat creșteri de personal. Pe categorii de ocupații (grupe minore COR), situația este detaliată în Tabelul nr. 23.

Tabelul nr. 23 Evoluții în structura personalului CDI pe categorii de ocupații (grupe minore COR)

Grupa minoră COR	Categorie ocupații	Detaliere ocupații CDI	Tip ocupație	Total salariați 2016 (nr. CIM)	Total salariați 2017 (nr. CIM)	Evoluție cantitativă (nr. CIM)	Evoluție procentuală (%)
112	Directori generali, directori executivi și asimilați	Directori departamente CD, Directori științifici, Directori generali institute CD	Conducere	1.310	1.266	-44	-3,36
122	Conducători în domeniu vânzări, marketing și dezvoltare	Șefi proiect CD, Șefi formații CD, Șefi atelier CD, Responsabili CTE CD, Directori filială CD etc.	Conducere	1.233	1.266	33	2,68
134	Conducători de unități de prestări servicii	Secretari științifici	Administrativ	24	25	1	4,17
211	Specialiști în fizică și știința pământului	Cercetători în fizică, chimie, biochimie etc.	Specialiști	2.582	2.566	-16	-0,62
212	Matematicieni, actuari și statisticieni	Cercetători în matematică, statistică etc.	Specialiști	271	276	5	1,85
213	Specialiști în științele vieții	Cercetători în biologie, agricultură, horticultură etc.	Specialiști	1.538	1.636	98	6,37
214	Ingineri (exclusiv în electrotehnologie)	Ingineri de cercetare în echipamente de proces, protecția mediului, tehnologia construcțiilor de mașini	Specialiști	2.902	2.981	79	2,72
215	Ingineri în electrotehnologie	Cercetători și ingineri de cercetare în electrotehnică, electronică aplicată, centrale nucleare electrice etc.	Specialiști	971	962	-9	-0,93
216	Arhitecți, proiectanți, topografi și designeri	Cercetători și asistenți de cercetare în arhitectură și design industrial, arte plastice etc.	Specialiști	36	46	10	27,78
221	Medici	Cercetători și asistenți de cercetare în medicină	Specialiști	577	535	-42	-7,28

Grupa minoră COR	Categorie ocupații	Detaliiere ocupații CDI	Tip ocupație	Total salariați 2016 (nr. CIM)	Total salariați 2017 (nr. CIM)	Evoluție cantitativă (nr. CIM)	Evoluție procentuală (%)
223	Practicieni de medicina complementara/alternativă	Cercetători în medicină tradițională	Specialiști	2	2	0	0
225	Medici veterinari	Cercetători în medicină veterinară	Specialiști	43	37	-6	-13,95
226	Alți specialiști în domeniul sănătății	Cercetători și asistenți de cercetare în microbiologie, biochimie și farmacologie	Specialiști	261	249	-12	-4,6
235	Alți specialiști în învățământ	Cercetători și asistenți de cercetare în pedagogie	Specialiști	61	59	-2	-3,28
241	Specialiști în domeniul financiar	Cercetători și asistenți de cercetare în gestiune, contabilitate, control financiar etc.	Specialiști	129	133	4	3,1
261	Specialiști în domeniul juridic	Cercetători și asistenți de cercetare în domeniul științelor juridice	Specialiști	1.874	1.857	-17	-0,91
263	Specialiști în domeniul social și religios	Cercetători în marketing, economie, sociologie, filozofie etc.	Specialiști	37	32	-5	-13,51
264	Autori, jurnaliști și lingviști	Cercetători în filologie și lingvistică	Specialiști	217	221	4	1,84
314	Tehnicienii în științele vieții și alți specialiști asimilați	Tehnicienii cercetare agronomie, silvicultură, zootehnie	Tehnicienii	870	1.007	137	15,75
TOTAL				14.938	15.156	218	1,46%

Se poate observa că niciuna dintre ocupațiile din sfera CD sus-menționate **nu** a cunoscut o scădere semnificativă a numărului de CIM, cele mai importante reduceri fiind înregistrate la nivelul categoriilor:

- *Directori generali*, respectiv directori departamente CD, directori științifici, directori generali institute CD etc. (-44 CIM, -3,36%);
- *Medici*, respectiv cercetători și asistenți de cercetare în medicină etc. (-42 CIM, -7,28%);
- *Specialiști în domeniul social și religios*, respectiv cercetători în marketing, economie, sociologie, filozofie etc. (-17 CIM, -0,91%).

Pe de altă parte, cele mai importante creșteri au fost înregistrate în cazul următoarelor grupe minore COR:

- *Tehnicienii în științele vieții și alți specialiști asimilați*, respectiv tehnicieni cercetare agronomie, silvicultură, zootehnie etc. (+137 CIM, +15,75%);
- *Specialiști în științele vieții*, respectiv cercetători în biologie, agricultură, horticultură etc. (+98 CIM, +6,37%);
- *Ingineri (exclusiv în electrotehnologie)*, respectiv ingineri de cercetare în echipamente de proces, protecția mediului, tehnologia construcțiilor de mașini etc. (+79 CIM, +2,72%).

În ceea ce privește distribuția personalului CD pe categorii de funcții (

Figura nr. 19), se remarcă o pondere de 76% a specialiștilor în domeniul CD, în scădere de la 83,22% față de anul 2015. Pe de altă parte, ponderea managerilor în total personal CDI a crescut în perioada 2015-2017 de la 12,95% la 17,17%, ceea ce indică un potențial dezechilibru al ponderilor ierarhice.

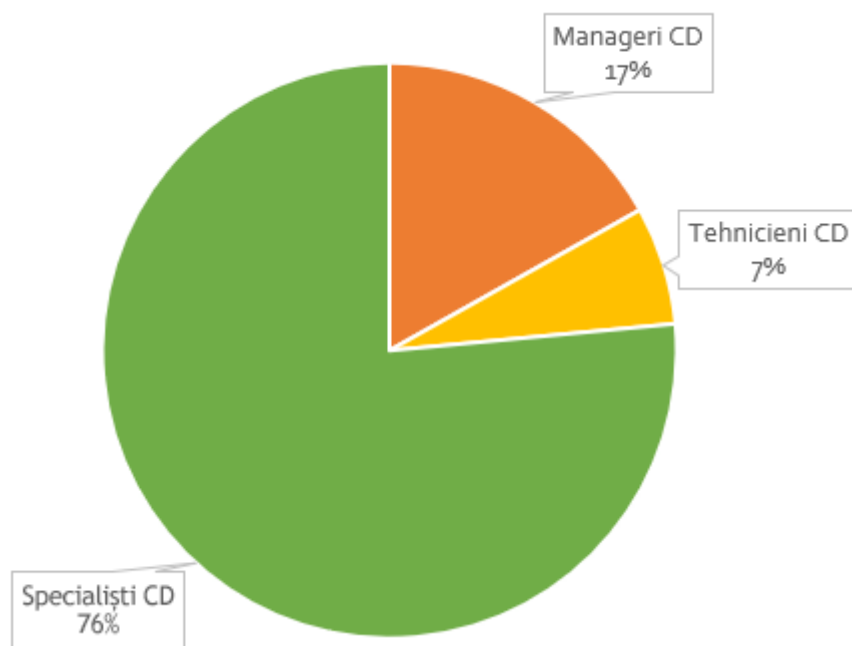

Figura nr. 19 Structura angajaților din sectorul CD la data de 01.10.2017

În plan regional, dintre județele reprezentative în ceea ce privește numărul de angajați în CD, cea mai mare pondere a specialiștilor în total personal CD o au județele Iași (89%), Cluj (85%) și Municipiul București (83%), în timp ce ponderi mai reduse se înregistrează în județele Brașov (55%), Prahova (61%) și Sibiu (66%).

O altă componentă a analizei este reprezentată de analiza distribuției regionale a Specialiștilor⁷ în domeniul CD, la nivelul anului 2017 (Figura nr. 20).

Aproape 55% din specialiștii în domeniul CDI activează în Regiunea București-Ilfov, în timp ce alte 7 județe (Cluj, Iași, Timiș, Argeș, Brașov, Dolj și Sibiu) grupează încă 28% din specialiști. Celelalte județe se caracterizează printr-o densitate foarte redusă a personalului CD. Se observă astfel respectarea unei optimalități de tip Pareto, care marchează decalaje semnificative de competitivitate între județele menționate mai sus și celelalte județe ale țării, care reprezintă teritorial 78,57% din suprafața țării.

Pe cale de consecință, sectorul CDI nu poate constitui un vector de creștere la nivel național, omogenizarea regională a specialiștilor CD la nivelul întregii țări fiind improbabilă, prin prisma faptului că un asemenea demers ar presupune inclusiv existența unor infrastructuri de cercetare, existența unei cereri pentru activități de cercetare, dar și existența unor centre universitare capabile să producă specialiști în domeniul cercetării-dezvoltării.

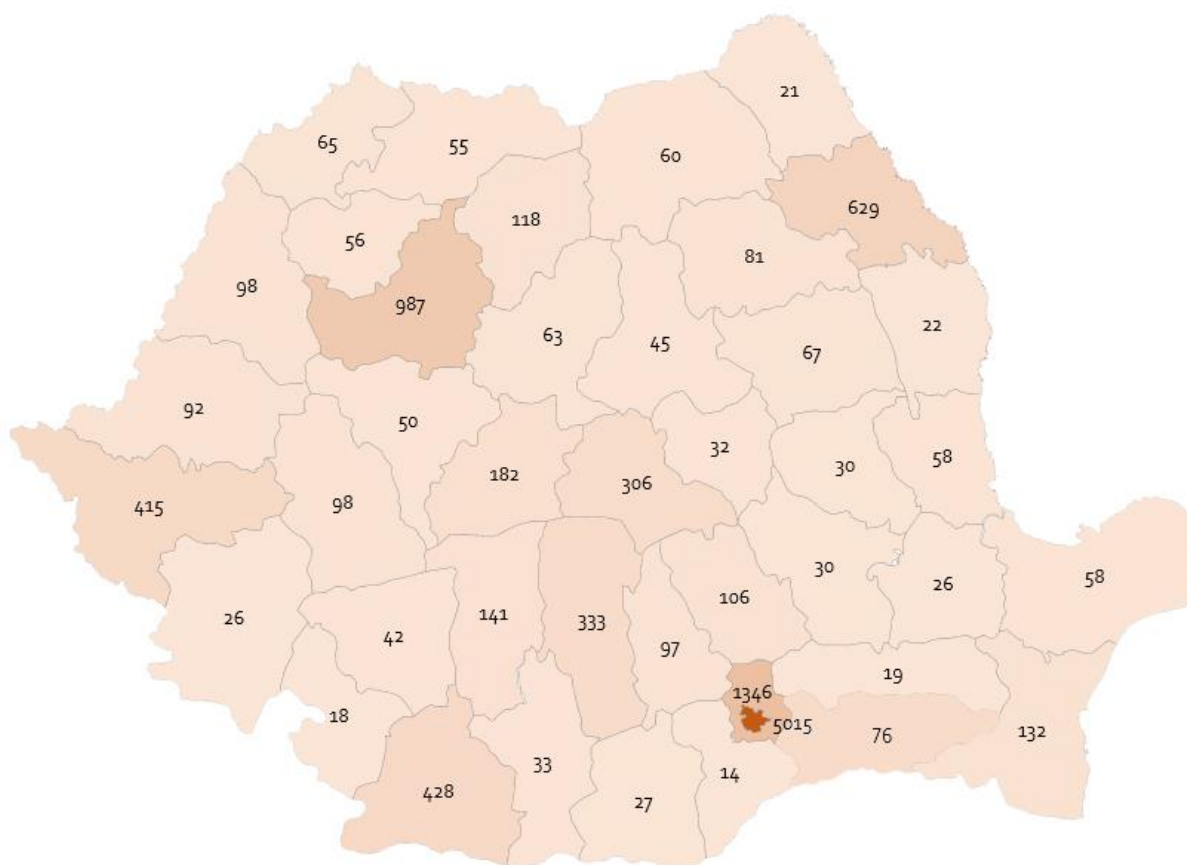

Figura nr. 20 Distribuția regională a specialiștilor CD - nr. CIM înregistrate în octombrie 2017

⁷ Analiza se referă strict la personalul CD încadrat în Grupa majoră 2 a Nomenclatorului Clasificării Ocupațiilor din România - Specialiști în diverse domenii de activitate, care integrează salariații cu nivel înalt de calificare.

Un alt indicator relevant pentru sectorul CDI este raportul dintre numărul de CIM în sectorul CDI raportat la totalul CIM înregistrate la nivel de județ, acest indicator reflectând practic potențialul de inovare la nivel regional.

La nivel național, media indicatorului este de 2,91 CIM în sectorul CDI la 1.000 CIM, la nivel regional existând însă mai multe dezechilibre, după cum rezultă și din Figura nr. 21.

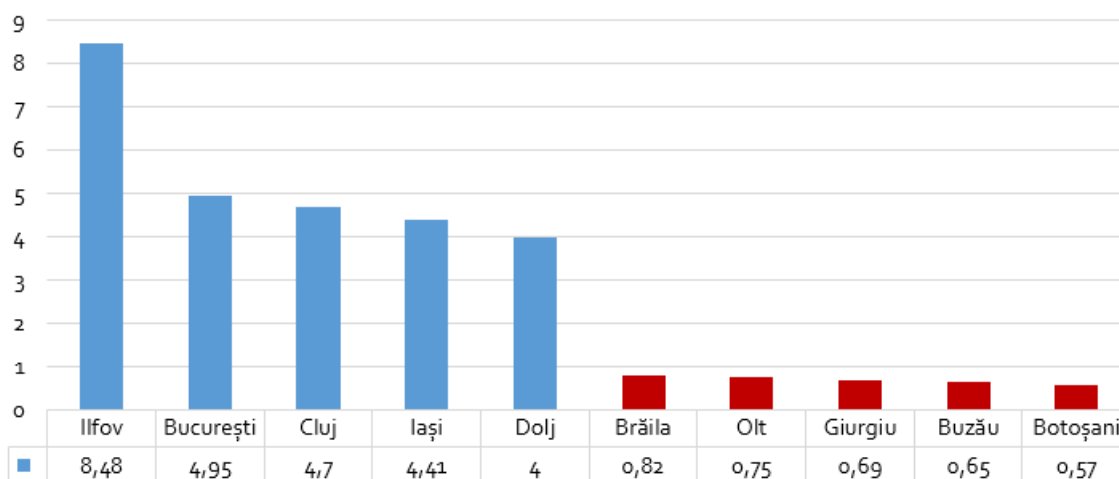

Figura nr. 21 Numărul de contracte de muncă în domeniul cercetării la 1000 de contracte de muncă

Se observă că cel mai ridicat potențial de inovare îl au județele Ilfov, București, Cluj și Iași, la polul opus situându-se județele Botoșani, Buzău și Giurgiu. Un rol important în poziționarea județului Ilfov ca pol de competitivitate națională în domeniul CDI este reprezentat de amplasarea unui număr important de institute de cercetare în vecinătatea Municipiului București, în localități aparținând Județului Ilfov, cel mai important exemplu în acest sens fiind Institutul de Fizică Atomică de la Măgurele, care se estimează că va deveni cel mai important centru de cercetare în domeniu din Europa Centrală și de Est.

În opinia PIAROM, aria românească a cercetării, deși dispune de un potențial ridicat de a aborda în mod competitiv multe dintre domeniile de specializare inteligentă identificate la nivel european sau incluse în Strategia Națională de Competitivitate, se confruntă cu o serie de particularități structurale care pe alocuri inhibă dezvoltarea unui sistem de cercetare competitiv, modern, conectat cu mediul economic și cu așteptările și progresele înregistrate în plan european în domeniul CDI. Aceste particularități, în majoritatea lor, nedorite sunt:

- reorganizările succesive ale sistemului național de CDI, cauzate în principal de transformările de esență ale societății românești către o societate bazată pe cunoaștere;
- slaba reprezentarea a sectorului privat în domeniul CDI;

- inexistența unei conexiuni reale între activitatea de CDI desfășurată preponderent în sectorul public și realitățile contemporane cu care se confruntă mediul privat pe piețe care tind să se îndepărteze din ce în ce mai mult de modelul de concurență pură și perfectă;
- inexistența unor mecanisme adecvate de transfer tehnologic între sistemul național de cercetare-dezvoltare și companiile private care prezintă valențe în domeniul CDI;
- subfinanțarea sectorului și activităților de cercetare, într-un context în care în anul 2015, conform Eurostat, România a alocat sectorului CDI un procent de 0,49% din PIB, în condițiile unei ținte de 2,00% asumată la nivel european pentru România și a unei medii de 3,00% la nivel european pentru întreg grupul EU-27, fiind statul cu cel mai puternic decalaj între ținta asumată și fondurile alocate în mod real sectorului CDI dintre toate statele membre ale UE.

Pornind de la această stare de fapt, PIAROM propune o serie de măsuri de revitalizare a sectorului de CDI din România, după cum urmează:

- extinderea posibilităților de finanțare a unor proiecte în sfera CDI în afara cadrului reglementat de Strategia Națională de Competitivitate, în condițiile în care la momentul actual principalul instrument de finanțare a proiectelor de CDI (Programul Operațional Competitivitate) limitează depunerea aplicațiilor strict la o serie de domenii de specializare inteligentă. Menționăm faptul că pe lângă aceste domenii, România poate fi competitivă în planul cercetării și în domenii precum medicină, industria constructoare de mașini, sectorul transporturilor, sectorul energetic, etc., sectoare care sunt restricționate la finanțare;
- definitivarea și clarificarea aspectelor ambigue de ordin legislativ și elaborarea unei noi legi, aliniată practicilor curente UE în domeniul parteneriatelor public-private, care ar face posibilă facilitarea interacțiunii și transferului de cunoștințe, know-how și tehnologie din sectorul public de cercetare, către mediul privat;
- finanțarea adecvată a activităților de cercetare-dezvoltare-inovare, în conformitate cu recomandările Uniunii Europene către statele membre, în direcția alocării unui procent de minim 2% din PIB sectorului de cercetare-dezvoltare, în condițiile în care orizontul pentru această obligația asumată este de anul 2020, iar România este statul care înregistrează cel mai ridicat decalaj între ținta asumată și sumele efectiv alocate acestui domeniu;
- acordarea de stimulente financiare pentru relocarea specialiștilor din domeniul cercetării, în condițiile în care, pe fondul reducerii numărului de contracte de muncă în domeniul cercetării, există un excedent de forță de muncă pe piață; acest excedent poate fi încurajat, prin intermediul unor facilități fiscale, să migreze către zonele în care numărul de cercetători este foarte redus, existând o cerere potențială imediată în acest sens; în caz contrar, excedentul de ofertă de

forță de muncă va tinde spre recalificare, iar în acest mod se va reduce efectivul de specialiști în domeniul cercetării și se va dilua și mai mult calitatea activităților de cercetare;

- combaterea fenomenului *brain drain*, una dintre principalele cauze ale migrației specialiștilor de nivel înalt, prin asigurarea de sistem motivaționale complexe, care să poată concura cu nivelurile salariale din străinătate, în cazul obținerii unor performanțe remarcabile (ex: programe guvernamentale de premiere a invențiilor, programe de finanțare a participărilor la conferințe internaționale și târguri de inventică, etc.);
- reglementarea fără echivoc a activităților ce intră în sfera drepturilor de proprietate intelectuală și industrială și acordarea de facilități fiscale pentru persoanele și entitățile care prin activitățile desfășurate intră sub incidența acestora;
- scutirea de la plata impozitelor a veniturilor comerciale rezultate în urma unor activități de CDI derulate în colaborare între o instituție de cercetare de drept public și o instituție privată;
- simplificarea procedurilor de achiziție a serviciilor de cercetare de către instituții publice și autorități contractante, prin exceptarea acestor achiziții de la legislația aplicabilă achizițiilor publice (abrogarea prevederilor Art. 36 din Legea 98/2016), sub rezerva verificării rezultatelor cercetării de către comisii de specialitate în domeniul inovării;
- reglementarea funcționării la nivel național a unei *burse de inovare*, care să faciliteze întâlnirea cererii și a ofertei de servicii de cercetare-dezvoltare-inovare și stabilirea unui preț liber și corect pentru produsele rezultate în urma activităților de CDI; astfel va fi favorizată și difuzarea cercetării în regiunile/județele/localitățile în care există cerere latentă de servicii de cercetare.

7 Analiză privind dinamica forței de muncă la nivelul sectoarelor dominate de capitalul autohton

O altă componentă a analizei efectuate de PIAROM vizează structura și dinamica numărului de contracte individuale de muncă la nivelul sectoarelor economice dominate de capitalul autohton, identificate în cadrul studiului "Analiza capitalului privat românesc - Ediția a III-a", publicat în anul 2017 de Ziarul Financiar, în parteneriat cu Patronatul Investitorilor Autohtoni. Potrivit acestui studiu, companiile cu capital privat românesc au încheiat anul 2016 cu 2,49 de milioane de angajați, un număr constant față de aceeași perioadă a anului anterior.

Conform datelor REVISAL, anul 2017 a adus în sectoarele economice dominate de capitalul autohton un plus de 166.742 CIM cu normă întreagă, ceea ce corespunde unei creșteri cu 6,72% (Tabelul nr. 24). Astfel, ritmul de creștere a numărului de CIM în sectoarele economice dominate de capitalul privat românesc, a depășit în anul 2017 ritmul de creștere a numărului total de CIM la nivel național (5,81%).

Tabelul nr. 24 Dinamica forței de muncă în sectoarele economice dominate de capitalul privat autohton

Nr. crt.	Diviziune CAEN	Pondere companii cu capital privat românesc în anul 2016 (%)	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativă	Evoluție procentuală (%)
1.	43.Lucrări speciale de construcții	86	108.007	114.970	6.963	6,45
2.	80.Activități de investigații și protecție	86	121.491	121.257	-234	-0,19
3.	56.Restaurante și alte activități de servicii de alimentație	83	104.919	125.034	20.115	19,17
4.	81.Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	82	35.465	38.116	2.651	7,47
5.	01.Agricultură, vânătoare și servicii anexe	81	101.197	107.974	6.777	6,7
6.	74.Alte activități profesionale, științifice și tehnice	80	12.414	13.813	1.399	11,27
7.	41.Construcții de clădiri	75	172.254	187.095	14.841	8,62
8.	86.Activități referitoare la sănătatea umană	74	253.283	272.492	19.209	7,58
9.	55.Hoteluri și alte facilități de cazare	72	45.882	50.187	4.305	9,38
10.	95.Reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc	71	8.530	8.783	253	2,97
11.	42.Lucrări de geniu civil	70	68.086	64.444	-3.642	-5,35
12.	79.Activități ale agențiilor turistice și ale tur operatorilor	70	10.526	10.906	380	3,61

Nr. crt.	Diviziune CAEN	Pondere companii cu capital privat românesc în anul 2016 (%)	Total salariați 2016	Total salariați 2017	Evoluție cantitativă	Evoluție procentuală (%)
13.	66.Activități auxiliare pentru intermediari financiare	69	13.602	15.059	1.457	10,71
14.	08.Alte activități extractive	67	9.904	9.566	-338	-3,41
15.	49.Transporturi terestre și transporturi prin conducte	66	245.418	268.560	23.142	9,43
16.	02.Silvicultură și exploatare forestieră	60	44.530	46.331	1.801	4,04
17.	10.Industrie alimentară	60	159.782	163.971	4.189	2,62
18.	31.Fabricarea de mobilă	58	63.641	63.585	-56	-0,09
19.	47.Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	57	441.596	475.090	33.494	7,58
20.	59.Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	57	3.504	3.599	95	2,71
21.	73.Publicitate și activități de studiere a pieței	57	23.451	26.266	2.815	12
22.	46.Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	55	300.372	318.506	18.134	6,04
23.	69.Activități juridice și de contabilitate	53	25.576	28.154	2.578	10,08
24.	38.Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile	52	46.913	49.668	2.755	5,87
25.	70.Activități ale direcțiilor (centralelor), birourilor administrative centralizate; activități de management și de consultanță în management	52	42.164	44.436	2.272	5,39
26.	58.Activități de editare	51	18.369	19.756	1.387	7,55
	TOTAL		2.480.876	2.647.618	166.742	6,72

Cca. 30% dintre CIM aferente sectoarelor economice dominate de capitalul autohton, respectiv aproape 800 mii din cele cca. 2.65 milioane CIM., se regăsesc în comerț.

Cele mai dinamice sectoare economice în anul 2017 au fost comerțul cu amănuntul (+7,58%, respectiv +33.494 CIM), transporturile (+9,43%, respectiv +23.142 CIM) și industria restaurantelor (+19,17%, +20.115 CIM). Creșterea aparent spectaculoasă a numărului de CIM la nivelul acestui ultim sector de activitate trebuie însă interpretată și în contextul transformării unui număr important de CIM cu durată parțială în CIM cu normă întreagă, pe fondul Ordonanței Guvernului nr. 4/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

În ceea ce privește sectoarele mai puțin dinamice, este de remarcat în primul rând faptul că niciun sector de activitate dominat de capitalul autohton nu a înregistrat reduceri

semnificative ale numărului de CIM, cu excepția sectorului construcțiilor, mai precis cel al lucrărilor de geniu civil (-5,35%, respectiv - 3.642 CIM) și parțial, altor activități din industria extractivă (-3,41%, respectiv - 338 CIM).

Alte domenii de activitate, respectiv industria fabricării de mobilă și sectorul activităților de investigație și protecție, au cunoscut o stagnare a numărului de CIM (-0,09%, respectiv - 0,19%), pe fondul creșterilor costurilor cu forța de muncă, în principal ca urmare a majorărilor repetate ale salariului minim pe economie.

În plan regional, dinamica forței de muncă a fost una diferită, în funcție de potențialul de dezvoltare al fiecărui județ (Figura nr. 22).

Cea mai importantă dinamică a numărului de CIM în sectoarele economice dominate de capitalul autohton a fost înregistrată în județele Iași (+11,29%), Dâmbovița (+10,22%), Bistrița-Năsăud (+10,14%), Mehedinți (+9,66%) și Constanța (+9,62%). Referitor la aceste județe, creșterile numărului de CIM fost susținute, cu precădere, de următoarele evoluții:

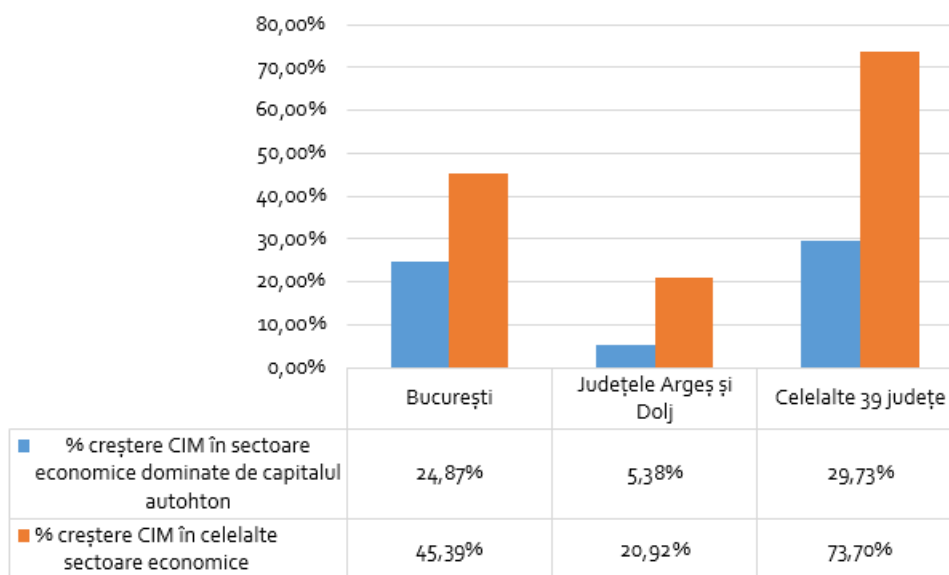
- În județul Iași: transporturi cu taxiuri - CAEN 4932 (+990 CIM, +164,73%), comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun - CAEN 4711 (+870 CIM, +19,61%) și restaurante - CAEN 5610 (+636 CIM, +22,88%).
- În Județul Dâmbovița: transporturi rutiere de mărfuri - CAEN 4941 (+359 CIM, +13,2%), comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun - CAEN 4711 (+341 CIM, +12,48%) și restaurante - CAEN 5610 (+184 CIM, +21,55%).
- În județul Bistrița-Năsăud: transporturi rutiere de mărfuri - CAEN 4941 (+246 CIM, +9,53%) și restaurante - CAEN 5610 (+163 CIM, +29,8%).
- În județul Mehedinți: restaurante - CAEN 5610 (+181 CIM, +33,52%), activități de protecție și gardă - CAEN 8010 (+144 CIM, +17,41%) și transporturi rutiere de mărfuri - CAEN 4941 (+133 CIM, +14,63%).
- În județul Constanța: hoteluri și alte facilități de cazare similare - CAEN 5510 (+1485 CIM, +53,73%), restaurante - CAEN 5610 (+985 CIM, +26,06%) și comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun - CAEN 4711 (+827 CIM, +15,47%).

- În județul Hunedoara: comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun - CAEN 4711 (-94 CIM, -3,43%).
- În județul Harghita: transporturi rutiere de mărfuri - CAEN 4941 (-148 CIM, -8,68%) și fabricarea de mobilă n.c.a. - CAEN 3109 (-123 CIM, -4,17%).

Prin comparație cu evoluția numărului de CIM în celelalte sectoare economice ale economiei naționale, respectiv cele dominate de capitalul privat străin sau de sectorul public, evoluția numărului de CIM din sectoarele economice dominate de capitalul autohton prezintă următoarele particularități:

- În perioada 2016-2017, evoluția numărului de CIM în sectoarele economice dominate de capitalul autohton a fost una crescătoare, în absolut toate județele României, cu ponderi între 0,77% și 11,29%. Prin comparație, celelalte sectoare economice au avut o evoluție mai oscilantă, respectiv creșteri ale numărului de CIM între 0,15% și 11,61% pentru 31 de județe, dublate de scăderi ale numărului de CIM între -0,02% și 4,91%, pentru celelalte 11 județe.
- Ritmul de creștere a numărului de CIM cu normă întreagă a fost, în perioada 2016-2017, unul dublu față de celelalte sectoare economice, respectiv 6,62% față de 3,32%.
- Distribuția locurilor de muncă create, în perioada 2016-2017, în sectoarele economice dominate de capitalul autohton, a fost una uniformă. Prin comparație, creșterea numărului de locuri de muncă în alte sectoare economice a fost una polarizată, atât la nivel de industrie (preponderent activități de servicii privind forța de muncă, fabricarea autovehiculelor de transport rutier și activități de servicii în tehnologia informației), cât și la nivel de județ, după cum rezultă din Figura nr. 23.

Figura nr. 23 Polarizarea creșterilor de CIM la nivel regional: analiză comparată între sectoarele economice dominate de capitalul autohton și celelalte ramuri ale activității economice

Se observă că distribuția creșterilor de CIM în sectoarele dominate de capitalul privat românesc este mult mai uniformă decât în cazul celorlalte ramuri ale economiei naționale, caracterizate prin creșteri de CIM preponderent în Municipiul București - 45,39% (preponderent sectorul IT), precum și în județele Argeș și Dolj - 20,92% (în principal sectorul fabricării de autovehicule).

8 Concluzii

Prezentul studiu realizează o analiză de profunzime de pieței muncii din România, punând accentul pe tendințele de evoluție la nivelul diferitelor industrii/sectoare de activitate din România. Studiul relevă în egală măsură o serie de aspecte pozitive în ceea ce privește dinamica pieței autohtone a muncii (creșterea numărului de contracte individuale de muncă, comparativ cu anul 2014, dezvoltarea anumitor sectoare emergente, competitive și cu potențial de a genera valoare adăugată la nivel național), precum și o serie de vulnerabilități, care tind să persiste de mai mulți ani pe piața muncii și să se permanentizeze (accentuarea disparităților în ceea ce privește gradul și oportunitățile de angajare între marile centre urbane și restul teritoriului, menținerea unui nivel scăzut al salarizării, specializarea economiei pe sectoare cu valoare adăugată scăzută, existența unei ponderi ridicate a personalului necalificat sau a celui cu slabă calificare, existența unui grad redus de acoperire a populației active cu contracte de muncă, etc.)

Studiul menționează totodată faptul că o parte din concluziile analizei, de altfel fundamentate pe date statistice consistente pot fi afectate de probleme sistemice ale modului de organizare a cadrului de funcționare a pieței muncii din România (existența unui nomenclator al ocupațiilor neactualizat și neadaptat dinamicii curente a pieței muncii, inexistența unui cadru metodologic care să contribuie la o evaluare structurată a corelației dintre nivelul de studii al angajatului și postul pe care acesta îl ocupă, inexistența unor mecanisme de reglare statistică, care să realizeze corelarea dintre domiciliul angajaților, sediul sau punctul de lucru al angajatorului și reședința temporară/permanentă a acestora etc.). Toți acești factori pot influența unele dintre analizele întreprinse (spre exemplu, dacă ținem cont că majoritatea rezidenților județului Ilfov își desfășoară activitatea în Municipiul București).

Ca element de noutate, studiul realizează în premieră o analiză la nivelul sectoarelor industriale în care capitalul majoritar este românesc, întrucât acestea generează în mod direct creștere economică în PIB și pot constitui originea unei creșteri de competitivitate, care să permită României să părăsească penultimul loc în ierarhia statelor Uniunii Europene și să contribuie la o creștere economică sustenabilă.

Anexele studiului, reprezentând date statistice prelucrate și agregate cu privire la evoluția, structura și dinamica forței de muncă pot constitui un nomenclator complex și bine fundamentat pentru întreprinderea anumitor analize de detaliu, la nivel regional, la nivel județean, sau chiar la nivelul unei anumite ocupații, unui anumit cod COR sau unui anumit cod CAEN, însă în egală măsură, pot reprezenta fundamentul unei analize comparative, atât cu date istorice din domeniu, cât mai ales cu date viitoare, în scopul identificării acelor elemente de ciclicitate, sezonalitate, sau specificitate ale pieței muncii (fie abordată ca întreg, la nivel național, fie fracționat, la diferite niveluri de detaliere).

Colectivul de elaborare a studiului, a utilizat experiența și expertiza dobândită anterior în cadrul analizei realizată în anul 2016, pentru a sublinia acele nuanțe cu impact strategic asupra dezvoltării pieței forței de muncă, evidențiind în egală măsură atât punctele forte cât și punctele slabe ale contextului actual și sugerând soluții, acolo unde acest lucru a fost posibil.

9 Anexe - Indicatori regionali privind evoluția, structura și dinamica forței de muncă

Studiul privind dinamica pieței muncii la nivelul principalelor industrii angajatoare din România în perioada 2016-2017 cuprinde **42 de Anexe**, disponibile online la adresa <http://www.piarom.ro>, secțiunea Publicații.

Fiecare Anexă se constituie într-o analiză detaliată a dinamicii și structurii forței de muncă la nivel de județ, structurată pe 15 clase și sub-clase de indicatori:

1. **Indicatori generali privind structura și dinamica forței de muncă** - cuprinde 28 de indicatori sintetici, referitori la: numărul de contracte individuale de muncă; corelarea numărului de salariați cu populația ocupată, cu numărul de șomeri și cu persoanele încadrate sub diferite forme de antreprenariat individual (PFA/ÎI); situația lucrătorilor în domeniul serviciilor; munca necalificată; forța de muncă la nivelul principalelor industrii; principalii indicatori legați de salarizare; poziționarea județului analizat la nivel național prin prisma indicatorilor menționați anterior.
2. **Dinamica forței de muncă pe grupe majore COR** - cuprinde numărul de contracte de muncă la nivel de județ și dinamica acestora în perioada 2016-2017, pentru fiecare din cele 9 grupe majore definite în nomenclatorul COR.
3. **Dinamica forței de muncă la nivelul primelor 10 industrii angajatoare din economia națională** - cuprinde numărul de contracte de muncă și dinamica acestora, la nivelul principalelor secțiuni CAEN ca numărul de angajați din România (industria prelucrătoare, comerțul, transporturile și depozitarea, construcțiile etc.).
4. **Dinamica principalelor coduri COR la nivelul cărora se înregistrează creșteri ale numărului de CIM** - cuprinde cele 5 ocupații (coduri COR) cu cea mai importantă creștere a numărului de contracte de muncă la nivel de județ.
5. **Dinamica principalelor coduri COR la nivelul cărora se înregistrează reduceri ale numărului de CIM** - cuprinde cele 5 ocupații (coduri COR) cu cea mai semnificativă reducere a numărului de contracte de muncă la nivel de județ.
6. **Dinamica principalelor codurilor CAEN la nivelul cărora se înregistrează creșteri ale numărului de CIM** - cuprinde cele 5 activități economice (coduri CAEN) cu cea mai importantă creștere a numărului de contracte de muncă la nivel de județ.
7. **Dinamica principalelor codurilor CAEN la nivelul cărora se înregistrează reduceri ale numărului de CIM** - cuprinde cele 5 activități economice (coduri

CAEN) cu cea mai semnificativă reducere a numărului de contracte de muncă la nivel de județ.

8. **Structura forței de muncă pe niveluri de instruire** - cuprinde structura și dinamica numărului de salariați la nivel de județ, pe niveluri de instruire, în funcție de poziționarea forței de muncă pe grupa majore COR, având în vedere limitele cercetării prezentate la începutul studiului.
9. **Principalele 5 ocupații (coduri COR) angajatoare** - cuprinde primele 5 ocupații ca număr de salariați, precum și dinamica acestora în perioada 2016-2017.
10. **Principalele 5 sectoare (coduri CAEN) angajatoare** - cuprinde primele 5 activități economice ca număr de salariați, precum și dinamica acestora în perioada 2016-2017.
11. **Indicatori generali privind salarizarea** - cuprinde o serie de indicatori statistici privind nivelul salariilor brute de încadrare, respectiv media salarială la nivel de județ raportată la media regiunii de dezvoltare și la cea națională, precum și numărul de contracte de muncă pe intervale salariale.
12. **Primele 5 grupe de ocupații (grupe minore COR) ca niveluri salariale** - cuprinde grupele de ocupații cu cea mai mare pondere a angajaților cu salariul mediu brut de încadrare mai mare de 700 de euro, la 01.10.2017.
13. **Ultimele 5 grupe de ocupații (grupe minore COR) ca niveluri salariale** - cuprinde grupele de ocupații cu cea mai mare pondere a angajaților cu salariul mediu brut de încadrare în zona salariului minim pe economie, la 01.10.2017.
14. **Distribuția CIM pe grupe de vârstă ale salariaților** - cuprinde distribuția forței de muncă din județ pe grupe de vârstă (Sub 20 de ani, 20-30 ani, 30-40 ani, 40-50 ani, 50-60 ani, peste 60 ani).
15. **Intrări pe piața muncii - structura absolvenților unităților de învățământ tehnic și profesional** - cuprinde numărul de absolvenți ai școlilor profesionale și ai liceelor filiera tehnologică din județ, în anul 2017, pe baza cifrelor de școlarizare furnizate de Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic.

Patronatul Investitorilor
Autohtoni
PIAROM

membru al

CONFEDERAȚIEI NAȚIONALE A PATRONATULUI ROMÂN